Aslı Tohumcu

ÖLÜ REŞAT

Türk Edebiyatı / Roman

DK

Ölü Reşat

Ölü Reşat

Yazan: Aslı Tohumcu

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Eylül 2014 / ISBN 978-605-09-2212-7
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Funda Çolpan
Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2
34310 Haramidere-İstanbul
Tel. (212) 412 17 00
Sertifika no: 12026

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Ölü Reşat

Aslı Tohumcu

DK
DOĞAN
KİTAP

Beni ve sevdiklerimi esirgeyen ve yaşatan Bursa'ya...
Bütün ölmüşlerimin ruhuna...

1. tekmil

Derler ki; bu, bir nebze hissi, bir nebze de güldürücü nesre konu edilen nevi şahsına münhasır "velet" doğduğu dakika, mahallenin meşhur Deli Arifi, değme dansözleri aratmayacak ustalıkla göbek atmaya koyulmuş. Ahali, kırk küsur yıllık ömrünü, mahallenin çatısı haline gelmiş yaşlı çınarın yer üstüne taşan kökleri arasında, gölgenin ikizi gibi sessiz, üstelik kıpırtısız geçirmiş bu meczubun harekete geçmesinin şaşkınlığını yaşarken dahi, yüce Rabbimizin sual olunmayacak bir acayip hikmetinin, hayli yakınlarda bir yerlerde tecelli ettiğini anlamış. Yoksa o dakikaya kadar, Hüdavendigâr Vilayeti'nin Kiremitçi Mahallesi'nde sıradan bir günmüş.

Mana veremediği, hatta meczup dahi olsa bir erkeğe yakıştıramadığı bu pek sulu karşılamayla, ilk ve çok sonraları tek olduğu anlaşılacak oğluna kavuşmasının sevincinin içine edilen taze baba Hafız Mehmet'in yakası açılmadık küfürleriyle sıyrılmış mahalleli şaşkınlığından. Esnafın kafası teker teker, ancak alışkanlıkla geliştirilmiş bir hızla dükkânların içlerine çekilmiş. Loğusanın bir çift terliğinin tekini, yine Hafız Mehmet'in iriyarı ve nasırlı eliyle pencereden fırlatması da bu tutumda etkili olmuş.

Aynı ailenin bir başka ferdinin, Hafız Mehmet'in üç yaş küçük erkek kardeşi Barut Raşit'in, yine böyle istenmedik bir şekilde tadının kaçtığı mutlu bir gününde, evdeki bütün eşyayı, yükte ya da pahada ağır veya hafif ayırt etmeden so-

kağa fırlatması ve bu vakayla verilen elim zayiat hatırlardan çıkmamışmış henüz çünkü. Evinde çalıştırdığı dikiş makinesi gece gündüz susmuyor diye, çiftenin sesini bastırmak niyetiyle, yine bu Barut Raşit'in kahvenin önüne getirttiği esmerler klarnet ve darbuka çalarken vurduğu Bahtıkara Mustafa yüzünden, evvelce bir süre Bursa Cezaevi'nde, üstelik sorunsuz yattığı da herkesçe bilinirmiş.

Hafız Mehmet, göbek adını Reşat koymuş Adnan isimli bu oğlanın ve loğusanın ter kokan, çoktan yer bezi olması gereken geceliğinin yakasına bir Reşat altını takıp, sağ elinin parmaklarıyla kafasının havaalanı gibi açık tepesindeki teri aldıktan sonra, bir Kulüp sigarası daha takmış etli dudaklarının arasına. Hafız Mehmet sigarasından ilk tatlı nefesi çekerken, loğusa ayakaltından kaldırılarak, yenidoğan temiz, beyaz bir ketene sarılmışmış bile. Hafız Mehmet sevinçten oracıkta ölecek gibi salarken burnundan Kulüp'ün dumanını, haklı nedenlerle göbek adı kendisinden gizlenecek olan gözü açılmamış veledin suratında, az önce pek acayip ve anlam vermesi imkânsız bir olaya şahit olmuşçasına ekşi bir ifade belirmiş. Oğlanın ifadesini sigara dumanının acılığına veren ev halkı taze babayı o saniye evden kışkışlamış.

Yaz kış olduğu gibi bu defa da, çizgili pijamasının üstüne geçirip bej rengi gömleğiyle füme rengi takımını, öptükten sonra annesi, hani şu, Kiremitçi Mahallesi'nin medarı iftiharı, Romanya'dan üzümün keçimemesi denen bir cinsi ile tee Semerkant'tan ipekböceği tohumuyla memlekete dönerek ziraat literatürüne giren, ancak sonradan suratına karşı "Dönmez olaydın!" denecek Ali Efendi'nin zevcesi Fahriye Hanım'ın elini, soluğu Avcılar Kulübü'nde almış.

Kulübe girerken az önce yaşananlardan yana siniri henüz yatışmadığından, milleti tıraş edeyim derken yaşlılık nedeniyle gırtlak kesmeye başlayan babasından dükkânı devraldığı için pek bir havalara giren Berber Halil'in, "Nasılsın ba-

ba?" sorusuna, "Anana sor" diye karşılık vermekte beis görmeyince, kulüpte heyecanlı bir hareketlilik yaşanmış. Esnaf, hangi gırtlaktan çıktığı belirsiz, "Kulüp'te kavga var!" çığlığı üzerine dükkân içlerinden fırlayıp kulübün camlarında birikmiş. Gürültüyle irkildiği yetmezmiş gibi fırçayı tutan eli izdihamın ortasında kalan tabelacı Tırsak Nuri, Terzi Medet'in ön camına Tepzi Medet yazınca yanlışlıkla, şenlik ayyuka çıkmış. Dükkânının önünden her geçişinde, Terzi Medet'in Adnan'a yorgan iğnesi batırmaya yeltenmesi bu sebeptenmiş. Demirci Pehlivan, Marangoz Kütük Rıfkı, Süpürgeci Kirloş Hakkı, Bakkal Kırtık Celal'in ise oğlanla bir sorunları yokmuş.

Mahalledeki tek hasımları, Tepzi Medet ile Avcılar Kulübü'nde çayına kahvesine iskambil oynarken ruhani kimliğinden beklenmeyecek bir coşkuya kapılan, zaman zaman da kâğıt saklayan Hafız Mehmet hakkında atıp tutan Kiremitçi Camii'nin imamı Sabri Efendi imiş. Hafızalara "Anana sor" olayı şeklinde kazınan bu hadiseden sonra tıraşını Kapalıçarşı'daki Salih Berber'den başka kimseye yaptırmamış Hafız Mehmet. Dışarlık giysileri için de, Adnan'ın sünnet düğünü sırasında yaşanacak elim bir vukuata kadar, yine Kapalıçarşı'da, ağzına her geleni pattadanak söylemesiyle ünlü Terzi Dandan Mustafa'ya gider olmuş.

Reşat Adnan'ın, Avcılar Kulübü'nden gelmesi muhtemel herhangi bir gürültüyü bastıran ağlaması, ne ebenin ne babaannesi Fahriye Hanım'ın kucağında, ancak ve ancak on üçünde evlendirilmiş on sekizindeki anası Mürşide'nin memesinde kesilmişken, mahallede Kesmeşekerler diye nam salmış, fakat tadına kimselerce bakılmamış kız kardeşlerin büyüğü, odanın taşlığa açık kapısından teklifsizce dalmış içeri.

Bu kız kurusu civarın müneccimi ya bir nevi, yenidoğanın suratına bakar bakmaz, anın hassasiyetini umursama-

dan bombayı patlatmış: "Birilerinin sırasını çalmış ayol bu! İflah olmaz hiç."

Loğusaya geçici tahsis edilmiş, aslında Fahriye Hanım'ın karargâhı olan odada bulunanlar ürperirken bu felaket haberiyle, Mürşidanım suratını öyle bir buruşturmuş ki yüzünün coğrafyası bir daha aydınlanmamış. Bu korkunç havadisi vermesi yetmemiş gibi, üstüne "Ölü sevici" diyerek bir de loğusanın göğsüne tükürünce büyük Kesmeşeker, yaka paça evden atılmış. Ancak atılırken de, atılmasını izleyen günlerde de elbette boş durmamış. Ahali, duyduk duymadık dememiş, Hafız Mehmet'in taze eniğinin, yüce Rabbimizin ruhlarımızı vücutlarımıza üflediği melekler katındaki o kutsal odasında bir hınzırlık yapıp birinin sırasını çaldığını kulaktan kulağa yaymış.

Kadın erkek, hikâyeyi her duyan, tövbe istiğfar ettikten hemen sonra, Yaradan'ın hepimizin bahtını inşa eden gücüne karşı gelen oğlanın sonunun hayır olamayacağını fısıldamış havadisi getirene. Oğlana "Ölü Reşat" lakabının takılması, büyük Kesmeşeker'in loğusanın göğsüne tükürürken sarf ettiği cümleden midir, ahalinin kendi marifeti midir bilinmez; ancak lakap, genişleyen ailenin kulağına kadar gittiyse de, "Ölü Reşat", hikâyesi bilinmeyen bir bahtsız oğlan şeklinde yer etmiş, bu hadiseden sonra sadece "Adnan" diye çağrılan oğlanın zihninde.

2. tekmil

Adnan bebek, memesini emip kavuşunca nihayet sükûnete, anası üst kattaki yatak odasının yüklükten bozma gusülhanesinde aptesini tazeleyip üzerini değiştirdikten sonra, bir koşu, birazdan *Allah analı babalı büyütmek nasip etsin*'e gelecek misafirlere loğusa şerbeti kaynatmak üzere bahçedeki mutfağa yollanmış.

Efendisi Hafız Mehmet'in, yolcunun varış süresini pek bir yerinde tahmin ederek bir hafta evvelinden aldığı bir kilo loğusa şekerini genişçe bir bakır tencereye boşaltıp, üzerine on su bardağı kadar tozşeker koyduktan ve tencereyi ağzına kadar suyla doldurduktan sonra, mutfağın ortasındaki, çalı çırpıyla tutuşturduğu taş ocağın üstüne yerleştirivermiş. Şeker eriyene kadar, efendisinin biriktirdiği sigara külleriyle evvelden ovalayıp parlattığı gümüş tepsiye kendi elleriyle ördüğü danteli sererek, belden kulplu cam bardakları bir güzel dizmiş.

Şerbet, ocağın hafiflettiği ateşinde kaynamaya çalışırken, odasından çıkarken omzuna attığı küçük beyaz tülbendi çekip, içine beş çubuk tarçın, on-on beş tane de kuru karanfil koyarak tülbendin ağzını bohça gibi bağlamış. Kaynayan şerbet, içinde küçük bohçasıyla soğurken, iki gece önce Kirloş Hakkı'nın hanımı Yadigâr'ın getirdiği yapraklarla ince ince sardığı dolmaları, yufkasının her bir katını titizlikle denetleyen hanımannesinin onayını çok şükür alan baklavayı

ve peynirin ayarını kaçırdığı için yine hanımannesi tarafından ikaz edildiği peynirli böreği porselen tabaklara geçirmiş.

Şerbeti sürahiye dökmeden, çaydanlıkla çay takımlarını, cezveyle kahve fincanlarını ve meşhur Tahmisçi Necati Bey'in Kapalıçarşı'daki dükkânından bugüne özel alınan kahveyi bir tepsiye doldurup Fahriye Hanım'ın odasına taşımış. Diline biraz fazla tatlı gelen şerbete, çeşmeyi su iyice soğuyana kadar akıtıp ekleme yaptıktan sonra, kaynı Raşit'in babadan zengin hanımı Zehra Abla'dan ödünç aldıkları halılardan küçük olanı sedirin üzerine, büyük olanı yere ortaya atıp, işlemeli kılıflarını geçirdiği sırt yastıklarını da sedire ve yere serpiştirmiş.

Halıları yerlerine sererken, bir tuhaf davranmasını loğusalığına verip sesini çıkarmamış Hanımanne. Mürşide'nin, Hafız Mehmet'in üçüncü ve inşallah sonuncu eşi olmasına karar verilirken, kızın babası bakkal, imam ve de mevlithan Şakir Efendi'nin, yavrusuna verilen kıymeti görme arzusuyla erkek tarafından istediği, erkek tarafının da masraf olmasın diye Raşitlerden ödünç alıp nikâhtan üç gün sonra iade ettiği, sülalenin bu usulle çok işini görecek halılarmış çünkü bunlar. Ve bu halılar Mürşide'nin suratına, sadece çeyizsizliğini değil, büyük olanın dokumasındaki birbirine şefkatle sarılmış biri yaşlı, diğeri taze, iki dişi figür yüzünden öksüzlüğünü de çarpar dururmuş. Ayrıca hayatının bütün önemli günleri ödünç alınmış gibi hissetmesine yol açarmış. Allah biliyor ya, yalan da değilmiş...

Mürşidanım şimdi bilmiyormuş gelecekte vereceği vasiyeti ve bu nedenle çok üzülüyormuş amma, aslan olamasa da bir tanecik oğlu Adnan, anneciğinin vefatının ardından, hayattaki cümle hısım akrabanın arabasının dikiz aynasına beyaz tül bağlayıp Kükürtlü Camii'nden Pınarbaşı Mezarlığı'na gidişte, cenaze arabasının arkasında konvoy oluşturup kornalara basa basa gelmesini ayarlayarak,

Mürşidanım'ın telli duvaklı gelin olamayışının acısını çıkaracakmış. Ancak Adnan'a daha hayat yolunun başında gıcık kapan Azrail Efendi Hazretleri de bu davranışı unutmayacağı bir kenara koyu harflerle yazacakmış. Azrail Efendimiz, anne sözü dinleyen evlatları takdir etse de, yası tutulacak bir olayı şenliğe çevirdiği için bir kez daha gıcık kaptığı Adnan'ın iki kızından birinin, sayısını unutacağı evliliklerinin her birini ıstırapla geçirmesini sağlayacakmış. Kızları rencide etmemek için şimdi burada isim zikretmeyelim, ancak en dünya tatlısı, en muhabbetli kızı olduğunu belirtelim, yeter.

Uzak gelecekteki cenazesinde gerçekleşecek bu incelikten habersiz taze anne, gözünün nemini Hanımanne'ye çaktırmadan elinin kenarıyla kurulayıp son şeker de bittiğinden, çay ve kahve için kuru üzüm almaya mutfağa giderken, bahçede yüce Rabbimizin kötü cinlerine uğradığını sanarak donakalmış. Ancak donmuşken bile, peygamber efendimiz zamanında bir gece vakti inen, okunduğunda cümle şeytan ile uğursuzun birbirlerine çarparak kaçışmalarına ve bütün putların yıkılmasına neden olan Ayet-el-Kürsi'yi okumayı ihmal etmemiş. Çünkü o soğuk ve ıslak kış gününde, evin taşlığıyla mutfağı arasında, dalları mevsim yüzünden tenha bir dut, iki kiraz, bir vişne ile bir armut ağacının tam ortasında bir oğlan bebe durmuş, göbek bağını kestiği bıçağı, Mürşidanım'ın doğacak yavrusu için kendi elleriyle dikip kenarlarını küçük, mavi çiçeklerle nakışladığı kundak bezlerinden birinde temizliyormuş.

Saçsız başını kaldıran, sivri burunlu ve ince dudaklı bu bebe, yeni açılmış gözlerinden çıkması mümkün olmayan belalı ve alacaklı bir bakışla bakmış Mürşidanım'a. Büyük Kesmeşeker'in sözleri yüreğine ne yazık ki kazınan Mürşidanım, hayra alamet olmadığını anlamış bu bebenin ve korkusunu gürleyen göğe emanet edip hemen o dakika, bir daha

eski haline dönmeyecek kaşlarını çatmak ve sesini yükseltmek suretiyle tam on sekiz kere okumuş Ayet-el-Kürsi'yi: *"Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm. Lâ te'huzühû sinetün ve lâ nevm. Lehû mâ fis-semâvâti vemâ fil erd. Menzellezî yeşfeu indehû illâ biiznihi. Ya'lemü mâ beyne eydîhim vemâ halfehüm velâ yühîtûne bişey'in min ilmihî illâ bimâ şâe vesia kürsiyyühüssemâvâti vel erd. Velâ yeûdühü hıfzuhumâ ve hüvel aliyyül azîm, amin."*

Dini bütün bir Müslüman ve bir hafızın hanımı olarak kendisi de bilirmiş ki, cinler bir çocuğa musallat oldu mu, bu ayet-i kerimeyi okumak gerekirmiş. Mürşidanım'ın bilmediği, oğluna musallat olanın bir cin olmadığıymış. Anlatsa bahçede başına geleni, efendisi söylermiş bunu ona, ancak o vakitler karıkoca da olsalar kadınlarla erkekler pek sohbet etmez, kadının fazla lafa karışanını kimseler sevmezmiş.

Hafız Mehmet'in minarenin tepesinde ezanı terennüm ederken görüp vurulduğu ve davudi sesiyle kendine âşık ettiği Ayşe Hanım ile onun ardından nikâhladığı, lakin nikâhtan bir süre sonra kendisinden çok bıyığı çıktığı için hayret ve tiksinti duyduğu Zeynep Hanım'ın en büyük kusurlarının fazla konuşmak olduğundan Mürşidanım pekâlâ haberdarmış. Okuması yazması yokmuş belki ama, bu ailede yerini sağlamlaştırmasına yetecek kavrayış ve anlayışa sahipmiş elhamdülillah. Hem zaten kanlı bıçaklı bebe birdenbire yokluğa karışınca lafı edilecek bir şey de kalmamış.

3. tekmil

Mürşide kızın, Kafkas kökenli olduğundan aslında hiçbir şeyden korku duymayan babası Şakir Efendi'ye, torununun doğacağı günün gecesinden malum olmuş o sabahtan itibaren yaşanacak pek çok olay. Tek tek. Sabah ezanını okuma niyetiyle gecenin köründe sıcak yatağından içinde büyük bir sıkıntıyla kalkması bu sebeptenmiş. Yine bu yüzden her kış sabahı yaptığı gibi aptes almak için sobadaki ateşi körükleyip suyu kaynatmak yerine soğuk suyla görüvermiş işini, bu mukaddes eylemin bir adımını atladığından kuvvetle kaygı duyarak. Beş günlükken ölen ikizlerinin peşinden kendisi de öbür dünyaya göçen ilk hanımı Fevziye Hanım'ın ardından, akrabanın gayretiyle evlendiği yeni hanımını uyandırmadan, Çakırhamam'daki fakirhanesinin kapısını çekip sokağa çıkmış.

Caminin kapısını açarken, namazdan sonra oğlu, Mürşide'nin büyüğü Nurettin'e kızın doğurduğunu haber salmalı diye düşünmüş, haber salmalı ki karısını kapıp hemen gitsin ve gelene gidene ikramda Mürşide'ye yardımcı olsun gelin. Mürşide'nin küçüğü Burhanettin zaten sıcacık yer döşeğinde, anasının ayakucunda mışıl mışıl uyuyormuş o sıra, büyüyüp delikanlı olduğunu ve Kapalıçarşı'da alışverişe çıkan genç kızlarla samimiyet kurduğunu gördüğü tatlı düşlerde. Şakir Efendi bu rüyalara da bir müdahalede bulunmak icap ettiğini düşünmüş, sabah serinliğinde minarenin kapısını

arkasından, cami üşümesin istercesine kapatırken.

Bir avuç uykusuzun önünde kıldırırken sabah namazını, duaları karıştırınca, damadı Hafız Mehmet olsa küfrü basacağı yerde, "Estağfurullah" çekip özür dilemiş cemaatten, selamı müteakip, "Geceleyin pek acayip karabasanlara uğradım da" diye eklemiş. Gırtlaklarından ne bir yudum çay ne bir lokma ekmek geçtiğinden henüz ayılamamış tenha cemaat, Şakir Efendi'nin bakkalı açıp biraz peynir zeytin tartmasını sessizlik içinde beklemiş bu sebepten. Bir tekinin bile, "Hayrolsun inşallah" demediğinin günler günler sonra, en azından kendisi için iş işten geçtikten sonra farkına varacakmış Şakir Efendi.

Müşteriler mahmur mahmur yollanırken evlerine, dükkânın kapısına telaşla kilidi vurup, koltuğunun altında peynir ve fırından taze çıkmış ekmekle, bugün hâlâ ayakta duruyor olsa asarıatika denecek evinin sokağına girdiğinde, nereden çıktığını anlayamadığı bir otobüsün az daha altında kalıyormuş. Gelin görün ki, bu otobüs o otobüs değilmiş. Başkası olsa atlattığı bu kaza sebebiyle aklı çıkacakken, Şakir Efendi yüce Rabbin ilgili meleği aracılığıyla biletini kestiğini, canını göçeceklerin sırasına soktuğunu anlayıp sıkıntıyla puflamış: "Bilmem şu feleğin bizde nesi var!"

Sıkıntısı, tez vakitte göçeceğini kavradığından değilmiş ancak, adının Adnan konduğunu henüz bilmediği oğlanı korumak için kendisine yeterince zaman verilmiş midir kestiremediğinden ve bir de, oğlanı koruma niyetinin hikmeti sual edilmeyecek Rabbimize isyan etmekle karıştırılması kaygısındanmış. Yaradan kullarını yanlış anlayacağından değil elbet...

O günden bir yıl sonra vefat edecek Hafız Burhan'dan dinlemeye doyamadığı "Söyleyin Güneşe Bugün Doğmasın"ı ondan bile içli söyleyerek girmiş tekrar evinin kapısından içeri. Neyse ki kendi kulaklarından başkası duymamış sesini, yok-

sa mezarlarında sessizce bekleyen evliyaların vilayeti, gözyaşlarıyla boğulanlar şehrine dönermiş o dakika.

Evin kış bahçesinden, arka bahçede ikizlerin gömülü olduğu yeri sadece bilene belli eden tümseğe bakarken, ikizleri Fevziye Hanım'ın koynuna gömmemekle hata edip etmediğini düşünmüş kim bilir kaçıncı defa. İkizlere isim koymakta gecikmeselermiş, Fevziye Hanım'la fikir birliği etmekte ısrarcı davranmayıp koyuvereymiş rahmetli annesiyle babasının adını çocuklara, solukları daha uzun tutulur muydu diye de merak etmiş. Kafasını sallayarak kurtulabileceğini umarken bu tatsız düşüncelerden, bir bakışıyla ikizleri çatlatan Nazar Osman ile adamın sabıkasını bildiği halde çocukları kaptığı gibi safça Nazar Osman'a göstermeye kapı önüne çıkan Fevziye Hanım hakkında kötü düşünmemek için başlamış Ayet-el-Kürsi'yi okumaya. Okurken de, medresede, uyanıklığı nedeniyle Cin Mahmut dedikleri arkadaşının boğuk sesinden dinlediği, Rabbimizin yazdığı kaderle giriştiği köşe kapmacada muvaffak olarak Azrail Efendimizi peşinden bir hayli koşturan kimselerin menkıbelerini anımsamaya, bu anımsayışlardan medet ummaya çabalamış.

Hazır, anlatanı da dinleyeni de günaha sokan bu tüyler ürpertici hikâyeler gelmişken hatırına, "Keşke Cin Mahmut hayatta olaydı da bir akıl vereydi" diye iç geçirdikten sonra, rahmetli ahbabının ruhu için de bir Fatiha okuyup üflemeyi ihmal etmemiş. Ancak tam üflerken, hınzır rüzgârın marifetiyle üst katta çarpan bir kepengin çıkardığı kaba gürültüyle ürkerek, ağzı azıcık kaymış ve pek gönülden okuduğu Fatiha Adnan'ın ruhuna gidivermiş.

4. tekmil

Hafız Mehmet'in, gençliğinde tee Semerkant'a kadar gidip geldiği halde, bugünlerde kendinde kılını kıpırdatacak gücü dahi bulamayan pederi Ali Efendi, az daha ağzından bir türkü kaçırıyormuş. O vakitlerin Balıkesir'inde, insan ne kadar yetenekli bir hattat ve hafız olursa olsun, yüce Rabbimizin kutsal ibadethanesinde bu tarz davranışların hoş karşılanmayacağına pekâlâ tanıkmış.

Balıkesir Veli Efendi Camii'nin kıbleye bakan duvarına nakşetmeyi az önce bitirdiği Allah hattına bakarken Semerkant'tan döndüğünden beri esrelerin yerine minnacık yeşilli mavili kelebekler kondurduğunun kendisi farkında değilmiş amma, bu günden elli sene kadar sonra, diyeceğim 1990'larda, bir sanat tarihçisi bu tuhaflığı fark edecek, ancak meslektaşları tarafından feci şekilde saçmalamakla suçlanarak kederlenecekmiş.

Cami duvarlarının peşi sıra memleket memleket gezmek yerine ailesinin başında durmasını mütemadiyen telgraf eden zevcesinin, Kiremitçi Mahallesi'nde hiçbir vakit yalnız kalamadığı evin, yaradılmışlara karşı kendisinin aksine kalbi ısrarla muhabbetle atan büyük oğlunun ve aniden kabaran öfkesiyle ne kalp ne kemik kırmakta beis gören küçük oğlunun hatırasıyla, yüreği gibi yüzü de kararmış. Ne edeceğini bildiremediğinden rüyaya yatmakta karar kılmış.

Ali Efendi yürüyerek on dakika mesafedeki odasının yolu-

nu tutarken, duvardaki kelebek de yerini daha sonra tekrar almak üzere biraz gezintiye çıkacakmış.

Kulp Han'ın Kıtipiyoz Çıkmazı'na bakan küçük odasındaki sedire uzanırken, rüyasında Bursa'nın kapısını açan Orhan Gazi'yi göreceğini bilmiyormuş. O kapıdan dışarı nur gibi yağan ışığın altında, Orhan Gazi'nin kendisini zarif bir el hareketiyle yanına çağıracağını, önlerinde uzanan kaynar sulara yatırılmış ipekböceği kozası tarlalarını işaret etmesinde bir müjdenin gizlenmediğini bilmiyormuş. Orhan Gazi'nin, saygıdeğer konumunun ağırlığından beklenmeyecek bir çeviklikle kapıyı üstüne kapatıp kendisini içeri hapsedeceğini, ufka kadar uzanan o kozalardan koca koca siyah örümceklerin peydahlanacağını da bilmiyormuş. Bilse hayatta uyumazmış, çünkü rüyaların gelecekten haber vermeseler bile birtakım olayların başlangıcına işaret edebilme kudretine sahip olduklarını biliyormuş. Bu durumda bilmediği, rüyanın hangi uğursuz başlangıca işaret ettiğiymiş.

Rüyadan kan ter içinde uyanınca, Veli Efendi Camii kumbarasından daha epeyce bir alacağı olduğu halde, bulduğu ilk at arabasıyla Bursa'ya doğru yola koyulmuş. Keşke Balıkesir'de kalsaymış. Ah, keşke Balıkesir'de kalsaymış.

Ancak belki, iyi ki de Balıkesir'de kalmamış, çünkü o durumda Hafız Mehmet oğlunun cemalini babasına göstermek için zevcesiyle yollara düşecek, o yolculuk esnasında da, kendisini vursa daha hayırlı bir iş yapacak akılsızın teki tarafından yavrusu vurulan bir anne geyik, acısını bastırmak ve analık güdüsünü tatmin etmek niyetiyle Adnan'ı boynuzlarına taktığı gibi ormanın kuytularında kaybolacakmış. Adnan tam da Reşat'ın istediği gibi böylelikle ayakaltından çekilince, Reşat da ailesine kavuşacak, yıllar sonra bütün gazetelere Balıkesir Tarzanı olarak geçecek Adnan'ın baldırı çıplak fotoğraflarına baktığında, bu yüzü bir yerden çıkaracak gibi hissedecek, ancak üstünde fazla durmayıp sayfayı çevirecekmiş.

Adnan'ın bir geyik tarafından büyütülmesi, oğlanın güzel gözlerine, tatlı gülüşüne vurulacak cümle dişi geyik, dağ keçisi, sincap ve puhunun kaderini olduğu gibi, Kiremitçi Mahallesi'nden dalga dalga yayılarak onlarca, belki yüzlerce kişinin kaderini etkileyecekmiş. Bu kimseler içinde öyleleri varmış, öyleleri varmış ki, Allah sizi inandırsın, hikâyelerine kulak verse Reşat bile acısından Adnan'ın Azraili kesilmekten o dakika cayarmış. Ailesinin yüzkarası ve âlemlerin sapığı haline gelecek bir don hırsızından örnek verecek olursak eğer, Adnan mahallesinde büyümese, meşhur Erkek Lisesi'nde talebelik edemeyecek ve Kız Lisesi'nin yatılı talebeleri her sabah yataklarından, acaba bu defa kimin donu Erkek Lisesi'nin gönderine bayrak oldu kaygısıyla uyanmayacakmış.

5. tekmil

Adnan'ın, kendini bilmeye başladığında Süsü lakabını takacağı, süsten yana da gülüşten yana olduğu gibi fakir, kendinden dört yaş büyük ablası Süheyla odaya girdiğinde, Adnan tavandaki eğreti çengellere asılmış beşiğinde huzursuz uykusunu uyuyormuş. Beşiğin altından sarkan ipin sarılı olduğu ayak bileği hafifçe sağa sola sallanan Fahriye Hanım da, *Allah analı babalı büyütsün*'e gelen gidenden yorgun düşmüş, gözlerini dinlendiriyormuş.

Fahriye Hanım daha sonra, *Allah analı babalı büyütsün*'e gelenleri Ali Efendi'ye şöyle sıralayacakmış: Mürvet Yengeler, Naciye, Nazire, Saniye ve Hamide Halalar, Marangoz Nonikler (Nonik, karısı Perihan, kızları Ayşe'yle Zeynep, Perihan'ın erkek kardeşi tamirci Muzaffer, bu sonuncu gelmişken gıcırdayan kapıları da yağlayacak), Nurcan Ablalar (Nurcan Abla, bir küçüğü Gülcan ve onun küçüğü Güldal ile ahret anneleri Melahat; Nurcan dışında hiçbiri ikramlara el sürmeyecek), Sait Abiler (Sait Abi, hanımı Süheyla Yenge), abisigiller (abisi Emin ve onun hanımı Remziye Abla, kız kardeşi Fevziye), Zincirli Gözlüklü, Gülsüm Ablalar (Gülsüm Abla, beyi Ferit, çocukları Sümbül, Nergis ve Dündar) ve gelin oğlanı yavruladığından beri sigara tüttürmediğinden başına keskin bir ağrı girmese saymakla bitiremeyeceği daha kimler kimler...

Erkek kardeşi aralarına katıldıktan az sonra dili kopasıca

ve onu da kediler kapasıca büyük Kesmeşeker'in söyledikleri yüzünden kendisi de ürküntüye kapılan Süheyla, Adnan'ın uykusundaki huzursuzluğunu haklı olarak sabah yaşanan tatsızlığa vermiş. Bu huzursuzluğa iyi gelir düşüncesiyle, kardeşinin kendisi gibi minicik kundağının içinde görünmeyen kulağını tutturmaya çalışarak bir şarkı terennüm etmeye başlamış: *"Yüzüm şen, hatıram şen meclisim şen, mevkim gülşen. Dilim şen, hem-revim şen, hem-serim şen, hemdemim ruşen. Nasıl şen olmasın gönlüm bu bezm-i iştrette iyş u. İçen şen, söyleyen şen, dinleyen şen, yar ü ağyar şen."*

Kızının beşiğe eğilmiş alçak sesle mırıldanıp durduğunu gören Mürşidanım, bahçedeki kimselerle paylaşmadığı karşılaşmanın da hatırası tazeliğini koruduğundan, cinlerin kanamamış kızlara yaklaşmadıkları söylenegelse de, kızının kötü cinlere dudak, dil olduğunu sanarak, patlatmış Süheyla'nın önüne denk gelen yerine tokadı. Oğlana ne söylediğini, korkusundan anasına bir türlü diyemeyen kızın dilinin tutukluğunu da hayra yormayınca, tokat hemencecik patağa çevrilmiş.

Süheyla'nın tiz hıçkırıklarıyla uyanan Hanımanne, günün önemli hadiseleriyle alakasızlığından hiçbir rahatsızlık duymayarak, Kirloş Hakkı'yla Yadigâr'ın kızları Sultan'ı, Yeşilspor'da oynayan Namazgâhlı ve pek bir fiyakalı Arifle nasıl tanıştıracağını o dakika buluvermiş. Bugün yediği okkalı tokatlardan sonra öleceği güne dek, içine işleyen korkudan gırtlağına megafon takılıymışçasına yüksek sesle konuşacak, kara kuru ve anası gibi suratsız torunu Süheyla'ya koca değilse de, hayırlı bir kısmet bulmanın olanaksızlığını idrak etmesiyle sevinci kursağında kalmış ama.

Süheyla'nın boğuk hıçkırıkları azalırken, odasının, sokağın her bir yanını gören penceresinin tülünü aralayıp az biraz beklemiş Fahriye Hanım. Emekli berber Niyazi'nin oğlu Halil'in yaklaştığını görünce cama kuvvetle tıklayarak, fiya-

kalı Arif'in akşam namazından önce gelip kendisini bulması için haber salmış. Yüzünü şimdiye dek yabancı hiçbir erkeğe göstermemiş Sultan'ı, aşırı muhabbet beslediği ve şimdilerde vatani görevini yerine getirdiği için yana yakıla ağladığı ağabeyi Hamdi'nin, memlekete izne gelmiş sözde askerlik arkadaşından başka nasıl bir dümen kozasından çıkarabilir ki, diye düşünerek sevinmiş.

Fiyakalı Arif, bu izdivacın gerçekleşmesini takip eden yıllar boyunca, en az topçuluğu kadar berbat romantizmiyle, ilk tanıştıkları gün kendisini ağabeyinin devresi sanarak boynuna atılan hanımı Sultan'ı, kimi zaman elin adamlarının da boynuna öyle mi atıldın diye haksız yere suçlayacak, kimi zaman da bir daha boynuma hiç öyle atılmadın diye hüzünlenecekmiş. Ancak Arif'le zevcesi Sultan da, Hanımanne'nin dünürbaşılık yaptığı kırk bir çiftten herhangi biri de, bu çöpçatanlıklar sebebiyle Fahriye Hanım'ı suçlamayacakmış. Adnan'ın artık tohuma kaçacağından veya tohuma kaçmış bir kıza varacağından endişe duyulmaya başlandığı vakit, yine Hanımanne'nin gayretiyle bulunarak Adnan'la evlendirilen Mine'nin anası Semiha Hanım'ı ayrı tutmak şartıyla...

6. tekmil

Yüce Rabbimizin, her biri bizden kusursuz melaikeleri ile âlemleri yaratmasından bile evvelki, fanilerin kavraması imkânsız o sonsuzlukta, Rabbe özgü yüceliği ölçüsünde sıkıcı varoluşunu bir nebze renklendirebilmek niyetiyle can verdiği insanoğluna tahsis edilmiş yeryüzünün Hüdavendigâr Vilayeti'nde yaşanan bu karışıklık, göklerde de haklı bir heyecana yol açmış.

Yenidoğanların sırasını vallahi hiç istemeden, sadece yaradılış itibariyle şavalak oluşu yüzünden karıştıran melek bir köşeye sinmiş, Rabbin öfkesinin, üzerine yıldırım ve şimşekler olarak mı, yoksa tiksinç bir varlığa dönüştürülmek suretiyle mi yağacağından endişe duyarken, sırası yanlışlıkla çalınan Reşat'ın da, Adnan bebekle beraber insanların dünyasına indiği fark edildiğinde, meleklerin en serinkanlısı dahi dehşete düşmüş. Bu elim hadiseyi dikkatleri daha fazla çekmeden ve Rabbe çaktırmadan nasıl düzeltebileceklerinin yolunu, ne kadar düşündülerse de bir türlü bulamamışlar ama.

Yaratılmış bütün mahlukatın kaderini elbette az çok değiştirecek bu hata, enteresandır ki yüce Rabbimizde ne hiddete ne şiddete, aksine bir acayip keyfe sebebiyet vermiş. Eğlencesi asırlar kere asırlar önce kaçmış prodüksiyonundaki, kendisinin yüceler yücesi aklına bile gelmemiş bu beklenmedik aksaklığın ne felaketlere yol açacağını seyretmek maksa-

dıyla, gökleri çatırdatan bir gerinmenin ertesinde, meleklerin dahi çıplak gözle görmekte güçlük çektiği tahtına heybetle kurulmuş.

İşte göklerin, en cesurların bile ödünü koparacak bir gürültü ve silkelenmeyle çatırdadığı o an, Mürşidanım'ın Yaradan'a sığınmak için Ayet-el-Kürsi'yi okumaya başladığı anmış.

Rabbin nicedir kullanılmamaktan tutulmuş, ulu ışıklardan ibaret eklemlerinin arasında yuvalanan ve bu gerinme nedeniyle rahatı kaçan bir kısım cüce kader örümceği dört bir yana kaçışıp, o sıkıntılı heyecan içinde ağlarını yalan yanlış örmüş. Çarkların umulmadık dönüşünün sonuçlarından zaten haberdar mıymış Rabbimiz, yoksa bihaber kalmayı mı yeğlemiş sual olunmaz, ancak o tahtta seksen yıldan fazla oturacağını biliyormuş. Bu seksenden fazla yılın oğlanlar arasında ne şekilde bölüştürüleceğini ise yalnız Allah bilirmiş.

Göğün kim bilir kaçıncı katında bütün bu ulvi faaliyetler bir çırpıda gerçekleşirken, ruhlar odasında sırasını bekleyen cümle ruh içinde, Adnan'ın gelecekteki kız kardeşleri, biri esmer öteki sarışın kız ikizlerden Sacide, gidişatın ikizinden ayrılma ihtimalini doğurmasından, ikizlerden Saliha ise ölene dek bir eşini bulamayacağı tatlı uykusundan uyandırılmasının can sıkıntısından ağlamaya başlamış.

Ruh üfleyiciler varlıkları süresince ilk kez karşılaşmışlarsa da bir vakitsiz uyanma vakasıyla, ortalığı daha çok velveleye verecekler korkusuyla, bahsi geçen Sacide ile Saliha ikizleri birbirine yalan yanlış sarmalayıp başlangıçtakinden elbette bir parça huzursuz ve ne elim ki bilinçli bir uykunun koynuna atıvermeyi başarmışlar. Hemen ardından güzelce bir köşeye kurulup olacakları seyretmek yerine, başlangıcın nerede başladığını tartışmaya koyulmuşlar. Rabbin koynunda mı başlar ömür, annenin rahminde mi, yoksa o küçük

kutsal delikten fırlatıldığı hayatın içinde bir yerlerde mi, tatlı tatlı anlaşamamışlar.

Zorlu sorulara yanıt aramaktan içleri sıkılarak ve bunda bir mana göremeyerek, günün yürekler acısı yanlışlığının âlemlerin yaratıcısı tarafından sükûnetle karşılanmasından da cesaret bularak, hayat yolcularının zorunlu bekleyişlerini gerçekleştirdikleri bu en kıymetli odada birtakım değişiklikler yapmakta sakınca görmemişler. Ah, ahh.

Dünya üzerinde gün geceye döner ve bir anne yenidoğan oğlunu ne kadar sıkıca kucaklarsa o ölçüde koruyabilirmiş gibi endişeli bir hissiyatla bastırırken süt ve ter kokulu göğsüne, ruhlar odasındaki şenlik de Rabbin bir yan bakışıyla son bulmuş bulmasına, ama o ana kadar olanlar zaten olmuşmuş.

Yüce Rabbimizin o günden sonra, kâinatın düzeniyle ilgili hususlarda görevli Müdebbirat diye anılan bu meleklerine bile itimadı kalmamış. Bunu, Rabbimizin saygın yazıcıları Kirâmen Kâtibînlerin, arşta akan zamana göre kısa, ancak dünyada akan zamana göre hayli uzun süren grevi izleyince ve insanoğluna, en azından bir kısmına muhafızlık yapan ve yapmakta oldukları her bir şeyi bilen ve yazan bu meleklerin durumu bir şekilde malum olunca, içlerinden bazıları haliyle sapıtmış.

Bu esnada, Mürşidanım evlerinin ikinci katındaki yatak odalarında sobayı az körükleyip gönlünün yükü gibi ağır, ancak ondan farklı olarak sıcak yorganının altında oğulcuğuna sarılırken gözyaşları içinde, "Bin ömrüm olsa sana hepsini veririm yavrum, ah yavrum, güzel yavrum" diye mırıldanıyormuş. Bu esnada cüce kader örümceklerinden birinin, ipinin ucunu o karmaşada gözpınarlarına taktırdığından ve bu sebeple ömrünün kalan kısmında eften püften şeylere sürekli gözyaşı akıtacağından habersizmiş.

Hikâyeyle yarı alakalı tekmil

Kirâmen Kâtibînlerin grevi, arşın ötesindeki dünyada, anasının gözü bazı uyanıkların yapmasalar daha iyi edecekleri birtakım hadiselere sebebiyet vermiş. Bu hadiselerden bir kısmı işte şöyleymiş...

Oğlanların tuhaf yolculuğu meleklerden birçoğuna ilham verdiyse de içlerinden sadece biri, en korkulanı ve uzak durulanı, yaklaştığı her canlıyı ürperteni, *The Passenger* adını verdiği bir şarkı uydurup, Şeytan'ın da dürtelemesiyle bu şarkıyı pörtlek gözlü ve sıskacık bir düzen sabotajcısına ilham edecekmiş.

Meleklerden bir diğeri, sarı renkte, büyükçe, dikdörtgen ya da yuvarlak teneke kutularda, eritilmiş tereyağı kokusu ve lezzetinde, yemeklik bir nebati margarini icat edecek, bu buluş o kadar tutulacak ve cana yakın bulunacakmış ki, margarinin kutuları boşaldıktan sonra dahi uzun süre saklanarak saksı niyetine kullanılacak, 2000'lerin çağdaş sanatının önemli bir simgesi haline bile gelecekmiş.

Bir başkası, azıcık kuduruk bir mizaca sahip olduğundan, acaba kaç kişi gerçekten baştan sona okuyacak, okuyanların kaçı anlayacak, kaç kişi ise okudum ayağına yatacak, okudum ayağına yatanların kaçının mumu yatsıya kadar yanacak diye merak ettiğinden, İrlandalı bir dörtgöze, bilincini yedi yıl boyunca yaklaşık bin sayfaya akıttırarak, 16 Haziran 1904 gününü hikâye ettirecekmiş.

Melekten bol şey mi var Allah katında, bir öteki de, kadınların ne kadar ileri gidebileceklerini görmek niyetiyle, platform topuklu ayakkabıların, 70'lerin gündelik hayatının vazgeçilmez aksesuvarlarından biri olmasını ilham edecek kişiye ilham verecekmiş.

Bir başkası, Rabbimizin cin fikirlere zaten açık bir kuluna, hayatlarının boktanlığının hayal meyal bilincinde olsalar da bunu asla kabullenmeyecek yüzlerce insanın kendini bir şey sanmasına yardımı dokunacak, "Hangi düşünürle ruh eşisiniz?", "Hangi ikinci yeni şairisiniz?", "Hangi 20. yüzyıl romancısısınız?" başlıklı testleri sıraladığı bir internet sitesi açtırarak köşeyi döndürtecekmiş.

Bu esnada ve sonrasında... Bir dolu anonim adam karısını boşayacak... Bir dolu anonim kadın kocasını aldatacak, ki bu onların hayattaki son eylemleri olacak... Bir dolu çocuk okulu kıracak, ancak her birinin adı yoklama defterine işaretlendiğinden hiçbiri anonim kalmayacak... Litrelerce süte su, kilolarca sucuğa eşek eti, kilolarca pirince taş katılacak... Birçoğu sırf heyecan olsun diye, tramvaya defalarca kaçak binmeyi kafasına koyacak, en az bir sivil toplum kuruluşuna üye olacak ya da kuruluşunda aktif rol oynayacak... Milyonlarcası sevişmeye aşırı anlam yükleyecek... Birkaçı ünlülerin hayatlarının bütün yanlarıyla halka anlatılmasında, her mevsim için farklı rejim önerileri verilmesinde karar kılacak, düğünde takılan takıların videoya kaydedilmesini icat edecek, bir işe başlayacak, bir diğerini yarım bırakacak, bir işi bir başkasının üzerine atacak... MIŞ.

Adnan'ın büyüyünce politikaya karşı çekingen bir duruşu olacağı, Türkiye İşçi Partisi'nin Saray Sineması'ndaki bir toplantısı faşistlerce basıldığında, Setbaşı'nda kapısını çaldığı bir evin yüklüğüne gizlenerek faşistlerden dayak yemekten kurtulacağı, ancak az kaldı babası Hafız Mehmet'ten dayak yiyeceği, bol bol domates ve diğer nebatattan tüketece-

ği, karısı tarafından "Aferin Adnan" diye paylanacağı ve bu deyişin, altmışıncı yaş günü kurabiyelerine bizzat küçük kızı tarafından pasta şekeriyle ve itinayla yazılacağı, ağzından çıkan en ayıp kelimenin "kelek" olacağı, gezmedik yapı fuarı bırakmayacağı, yabancı müzik dinlese de tercihini Türk sanat müziğinden yana kullanacağı, kayınvalidesinin "Asabisin ama deli değilsin Adnan" saptamasına sessiz kalacağı, üç boyutlu sinemayla ancak yetmişinde tanışacağı, e-postalarını kızlarına dikte ettireceği, kimse hakkında kötü konuşmayacağı, ancak sinirlendiğinde kaşını gözünü oynatarak değme yiğidi bile korkutacağı, saklamaktan gına getirdiği kim bilir hangi sırlarını Rusça uluorta dillendireceği, karısını hiç aldatmayacağı, karısı tarafından her akşam güler yüz ve özlemle karşılanacağı ve maddiyattan yana pek şansı olmayacağı da bu vesileyle şekillenmişmiş.

Bir şeyler yeterince şekillendiyse sizin de kafanızda, artık hikâyemize kaldığımız yerden devam edelim.

7. tekmil

Adnan'ın feleğin bitmez silleleriyle renklenecek hayatına dair ilk hatırası, babası Hafız Mehmet'ten gazoz parası alamayınca tepesi atarak, "Senin ananı..." deyivermesi üzerine, babası tarafından taa Kapalıçarşı'ya dek kovalandığı, günde üç paket Kulüp sigarası tüketen Hafız Mehmet nefes darlığından bir kaldırım taşına yıkılmasa, enselenip babasından hayatının ilk dayağını yiyeceği o günün hatırasıymış. Neyse ki Adnan o gün de, sonraki herhangi bir gün de tek bir fiske yememiş babasından. Dayak faslı çoğu ailede olduğu gibi Adnan'ın ailesinde de, annesinin göreviymiş ve genelde yemesi de kız çocuklara nasip olurmuş.

Adnan'ın, peşinde çizgili pijamaları ve şıpıdık terlikleri içindeki babasıyla tutturduğu bu uzun koşu, yol boyunca tesadüf edenlerin hatırasından çıkmayacak ve kahkahalarla anılacakmış uzun zaman, ancak Mürşidanım'ın oğluyla ilgili kahkahayla anacağı tek bir hatırası dahi olmayacakmış. Hanımanne, Adnan'a eş olarak Mine'yi seçtiği vakit sinirinden patlattığı ve sonrasında acısını yıllar yıllar boyu gelininden gani gani çıkarttığı o tek kahkaha sayılmayacakmış elbet.

Mürşidanım, Kesmeşeker kardeşlerin büyüğünün kıyamet tellallığı, bahçede o korkunç veletle yaşadığı tekinsiz karşılaşma ve ardından Süheyla'nın yenidoğanın kulağına fısıldaması üzerine, bebeği görmeye gelenler yüzünden loğusa yatağını ısıtmaya vakit bulamamış. Babası Şakir

Efendi'nin eve soluk soluğa dalması ve kundaktaki Adnan'ı hiçbir izahat yapmadan kaptığı gibi bir koşu adakçıya götürüp, kestirdiği kuvvetli bir koçun kanını alnına sürmesi de, biricik oğluyla ilgili korkularını pekiştiren, yahu pekiştirmek ne kelime, korkularını doğrulayan bir diğer hatıra olarak yer etmiş zihninde.

Torununun kaderi daha geceden kendisine malum olan Şakir Efendi'nin neden bu kadar geciktiği sorusu, ziyaretinin tuhaf tezahürü yüzünden sorulmadan kalmış kalmasına ama, Şakir Efendi'nin tek yaptığı Azrail'e rüşvet vermek niyetiyle torununu kurban kanıyla ıslatmak olmamış. O esnada damadının evinin kapısında beliren yol yorgunu pederi Hoca Ali Efendi'yi kolundan tuttuğu gibi, diğer elinde de taze torunu olmak suretiyle en yakın mezarlığa sürüklemiş.

Mezarlıkta, oğlanın doğduğu gece kendisine malum olanın tek bir kelimesini bile anlatmasın diye yeminler verdirmiş Ali Efendi'ye. Yemin kâfi gelmeyince, biricik erkek torununun ömrünü uzatmak niyetinde değilse eğer, Rabbin kabir azabından kurtulması nasip olmasın diye dualar etmiş. Duaları da kale alınmayınca kim bilir nereden bulduğu ve hazır tuttuğu kör testereyle Ali Efendi'nin kellesini gövdesinden ayırmaya kalkışmış. Ve nihayet Adnan'ın baba tarafından bu dedesini, Semerkant'ta yaşadığını duyduğu Şamanların duasını oğlan için okuyup üflemeye razı etmiş.

Adnan'ın, Şamanların duasında değil ama, Şakir Dedesinin telaşlıyken dahi bülbül gibi çınlayan sesinde bir ferahlık bularak huzurla uykuya dalmasını da, üzerine alınmayıp dünürünün nefesinin kuvvetine vermiş. Ali Efendi'nin kendisini yol yorgunu haliyle deli gibi mezarlığa çekiştiren dünürüne gıcık kaparak dua niyetine, adının önüne konan sıfata yakışmayan bazı cümleleri peş peşe ve peş peşe sıraladığını bilmiyormuş ama.

İki dede mezarlığın, mezar taşlarının pul pul döküldüğü

bir mevkiinde, torunlarını Allah'ın şerrinden ve Azrail Efendimiz aracılığıyla bütün fanilere tattıracağı kaderden koruma çabasına giriştikleri sırada, mezarlığın, sokaktan görünür ucunda kırmızı yeşil ışıklar yanıp yanıp sönmüş ve hemen peşinden, hiçbir insan evladının hayal edemeyeceği acılarla dolu haykırışlar işitilmiş. Gözünü kapatan kulağını, kulağını kapatan gözünü ne yapacağını şaşırmış, en sonunda mahallelinin hepsi birden korkudan altına kaçırmış. Ali Efendi ile Şakir Efendi'nin gecenin karanlığında ancak gölgesi seçilebilen kambur siluetlerinin, mezarlıktan kundakta bir bebekle sıvışmadıkları halde sıvışırcasına uzaklaşmalarının yarattığı korkuyla, ölülerini bile alarak hemen o gece mahalleyi terk etmişler. O ıssızlıkta, geriye sadece zaman zaman acı çığlıklar atan, sırası çalınmış Reşat kalmış; kırmızı yeşil ışıkların hikmetini ise ne siz sorun ne ben söyleyeyim.

İki dünür eve döndüklerinde Fahriye Hanım'ı portakalı soymuş, başucundaki rafa koymuş, Mürşide kızı iki gözü iki çeşme ağladığından olacak, yüreği kabarık bulmuşlar. Hafız Mehmet'in, sokağın aşağısından, "Allahüekber Allahüekber" diye çınlayan sesiyle kendilerine gelmişler. Bütün bunların yatsıya kadar yaşanmış bitmiş olmasına hayret ederek Mürşide kıza aptes almak için yer göstermesini buyurmuşlar. Aynı anda, bir ağızdan.

Adnan'ı, Fahriye Hanım'ın bu defa sol ayak başparmağına taktığı iple salladığı beşiğine bırakarak bahçedeki kuyunun başına geçmişler. Mürşide kız da hemen arkalarında, başı önde, kolunun üstünde rahmetli anasının sütü gibi ak iki havluyla, babasıyla kayınbabasının, kuyudan çektiği suyla aptes almasını bekliyormuş. Her bir mevlidi, duayı, Kuranıkerim'in her bir ayetini, suresini, dini vecibelerimizin her bir tanesini sular seller gibi bilen bu iki adamın, besmeleyi bir türlü hatırlarına getiremediklerinden bihaber-

miş ama.

Mezarlıkta aradığı sıra dışı ve gayri İslami çareden dolayı Rabbi tarafından cezalandırıldığına hükmeden Şakir Efendi, bu unutuş üzerine, diz çöküp hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

Gökler katında bu manzarayı seyreden Rab, "bir fenalık, onca sevabı yok eder mi" karar vermeye çalışırken, yok etmeyeceği kanaatine vardıysa da, cümle kuluna ve emrindeki meleklere ders olması niyetiyle, Şakir Efendi'nin onca yıllık ömrünün cümle sevabını kafadan silivermiş. Hüdavendigâr Vilayeti'nde yaşayan bu garip kulunun, bu elim olayın gerçekleşmesini zaten beklediğinden, kendisine isyan etmeyeceğini de biliyormuş. Hem zaten bugüne kadar katına ulaşan isyanların herhangi birini kale almışlığı da yokmuş.

Yenidoğan torununun da bu dedesi gibi sulu göz çıkmamasını dilerken, besmeleyi unuttuğu Ali Efendi'nin aklından çıkıvermiş. Mürşide kızın tuttuğu havlularla Şakir Efendi'nin yaşlarını silmiş, hatta havlulardan birini de yolluk olarak koltuğunun altına sokuşturup, dünürünü apar topar yolculamış.

Adnan'ın ilk hatırası, ailenin Adnan'a dair ilk hatıraları derken Süheyla'yı unuttuk! Olsun. Zaten hikâyede gecenin bir yarısı oldu, anlatıcı yoruldu.

Geceden sabaha olanların hepsine değilse de bir kısmına dair tekmil

Güneşi hariç tutarsak, dünya kimsenin etrafında dönmez, Hafız Mehmet'in ailesinin hayatının, Adnan'ın doğumuyla acı tatlı heyecanlara gebe kalması ve bu durumun civardaki ahalinin de hayatına etki etmesi bir yana, ailenin yeni ferdi, Hüdavendigâr Vilayeti'nin –hani olsa ya, yok tabii– şeyinde bile değilmiş.

Her bir taşında ayrı bir evliyanın ayak izinin, havasının her bir su buharında bir evliyanın bir nefes duasının bulunduğu vilayet, alın teriyle çalışıp Rabbine kendisine verdiği nimetler için şükretmek yerine, milletin malına göz dikmiş bir hırsız çetesinin kurnaz hileleri yüzünden acı çekiyormuş. Bu nedenle, Kaçenga ve adamları bu geceki kurbanlarını seçebilmek için kuytularda gezinirken, aya koşup önce bu ahlaksızları bulabilmek için ışıldamasını, ardından kurbanlarına giden yolu kolaylıkla bulamasınlar diye kendini karartmasını, sonra da karanlığın koynunda saklanmasınlar diye her bir yanı aydınlatmasını isteyerek, kararsızlığıyla ayı çileden çıkarıyormuş.

Oysa Kaçenga ve adamları, alışılmadık bir şekilde iki dirhem bir çekirdek giyinip kuşanmış, Liron Morlevi'nin Kapalıçarşı'daki kuyumcu dükkânının yolunu çoktan tutmuşlarmış bile. Kocası Liron, Büyükada'daki evinde son nefesini vereceğinden korkulan amcasının başucunda nöbette bulunduğundan, dükkânı layıkıyla çekip çevirmeye çalışan, an-

cak hesabı bir türlü tutturamayan Abigayil Hanım gecenin yarısını geçen bir saatte kapının çalınmasından şüphe ettiyse dahi, ancak iki avuç pirinçten iki aileye pilav çıkarabilmek gibi hilelerden anladığından, Kaçenga'nın kurduğu tuzağı tahmin bile edemezmiş.

Kapıyı açmadan, "Ne istersin gecenin köründe?" diye seslenirken, yine de, zorlanması durumunda kapının dayanıp dayanmayacağını, çarşı bekçisi Sabri Efendi'nin bir daha ne vakit dükkânın önünden geçeceğini hesap ediyormuş.

Dışardan kendine güvenli ve tok bir erkek sesi, İstanbul'dan bir kargo getirdiklerini, Mudanya trenini kaçırdıkları için araba tutmak zorunda kaldıklarını, at pek cılız bir şey çıktığından ağır yol alarak vilayete ancak bu geç saatte varabildiklerini söyleyince rahatlamış. Aynı erkek sesi, "Falanca adres burası mı?" derken kendi dükkânlarının adresini telaffuz edince kapıyı ardına kadar açıvermiş ve sesin sahibini, bir koca sandığı taşımaktan belleri bükülmüş, eli yüzü düzgün iki adamla birlikte kapısının önünde dikilirken bulmuş. Adamın uzattığı kâğıdı imzalayıp sandığı zahmet olmayacaksa alt kata indirmelerini istemiş.

Bu alt kat, her görgüden kadının zevkine hitap edecek beşibiryerdeler, burma bilezikler, tek, çift ya da daha çok taşlı yüzük ve bilezikler, bileklikler, ucundan altın ya da gümüş süsler sarkan kolyeler ve eritilmek üzere bir kenara konmuş altın külçeleriyle dolu sandıkların dinlenme yeriymiş ve Liron'un kati kuralları uyarınca oraya Liron'dan başka kimse inemezmiş. Dükkânı kaç gündür tek başına açıp kapamanın yorgunluğundan ve gecenin bir yarısı kapının çalınmasının heyecanından, Abigayil Hanım kendisi aşağı inip kocasının sözüne karşı gelmek yerine adamları oraya göndermeyi daha münasip bulmuş. Yazık, oysa normalde böyle şaşkın bir kadın hiç değilmiş.

İstanbul'dan yollandığı söylenen sandık aşağı bırakıldık-

tan sonra Kaçenga ve adamları hayırlı geceler dileyerek izin istemişler. Bu sürpriz misafirlerin gelişiyle hesabı şaşıran Abigayil Hanım, tekrar oturup iki elinin on parmağıyla başlamış toplamaları çıkarmaları yapmaya.

Bu sırada alt kata indirilen sandığın kapağı öyle kendiliğinden falan değil, içinde Kaçenga'mn gözü pek, ancak hayli ufak tefek bir adamı bulunduğundan, ağır ağır ve sessizce açılmış. Sandıktan çıkan adam bir kibrit yakarak önünü aydınlatmış ve üst kata ışık sızmamasını temin ettikten sonra bulduğu bir gaz lambasını yakarak, içinden çıktığı sandığa sığdırabildiği bütün ziynetleri doldurmaya başlamış. Nihayet lambayı söndürüp kendisinin de bir kenarına sıkıştığı sandığın kapağını tekrar kapatırken, üst katta, Abigayil Hanım kapının tekrar vurulmasıyla, başını bir kez daha yaptığı hesaptan kaldırıp kapıya bakmış.

Az önce konuştuğu beyefendiyi karşısında görünce şaşırmamış, ancak adam kendisini meşgul etmeleri nedeniyle ziyadesiyle müteessir olduklarını, lakin gecenin karanlığında 43 numara ile 48 numarayı karıştırmak gibi vahim bir hata ettiklerini ve az önce hanıma teslim ettikleri sandığı bir an önce alıp gerçek sahibine teslim etmezlerse, başlarının ciddi derde gireceğini söyleyince biraz canı sıkılmış. Adamlara bundan sonra daha dikkatli davranmalarını, belki bir dahaki sefere kendisi gibi namuslu bir kimseye denk gelemeyeceklerini ve kendisini bu derece meşgul etmeye hakları olmadığını söyledikten sonra, sandığı alabileceklerini belirtmiş.

Kaçenga'nın hamal kılığındaki iki adamı, hırsız kardeşlerinin yüklediği sandığı alıp bir kez daha kadına hayırlı geceler dileyerek çıkmışlar. Abigayil Hanım bu saatten sonra yaptığı hesaptan bir hayır gelmeyeceği, sabah ezanıyla geri gelirse yarım bıraktığı işi bitirebileceği düşüncesiyle dükkânın kapısına kilidi vurup çıkmış.

Kaçenga ve adamlarının o ziynetleri nerede, nasıl okut-

tuklarına dair bir bilgi verebilmek için ancak karanlık bir suç geçmişine sahip olmak gerektiğinden, bu tilkice hırsızlık olayının, Liron, amcasını kaybetmenin kederiyle dönüp de hem canının bir parçasından hem de malının önemli bir kısmından olduğunu gördüğünde, Abigayil Hanım'ı Kapalıçarşı'dan Namazgâh'taki ahşap evlerine kadar giden yol boyunca kâh döverek kâh dövünerek sürüklemesiyle nihayete erdiğini aktaralım yeter.

8. tekmil

Günler günleri kovalamış ve bir sabah, Adnan'ın göbek bağı düşüvermiş. Böylelikle, o vakte kadar anasının karnında büyüdüğü ve memesinden emdiği dışında suyla temas etmemiş oğlanın ilk banyosunu yaptırma vakti gelmiş.

Ancak göbek bağı düşene kadar geçen günleri, "Vah yavrum!" diye yazıklanarak sevdiği oğlu yüzünden kâbuslarla sarmaş dolaş ve uykusuz geçiren Mürşidanım'ın aklında, bir leğende su ılıtıp oğlanı yıkamaktan fazlası varmış. Vilayette, rüyalarını anlatıp yorumlatabileceği, üzerine de hayır duasını alabileceği en kuvvetli nefese sahip tek din adamı kendi efendisi olduğundan, aklından geçeni paylaştığı takdirde efendisinin de, hanımannesinin de kızıp karşı çıkacağını bildiğinden, bir haftadır belalı ve tuhaf bir öksürük illetinden mustarip babasını, Allah son bir kez görmek nasip etsin diye numaradan ağlanmaya başlamış.

Mürşidanım'ın böyle aniden ağlaması Hanımanne'nin içini sıktıysa da, kızın bu eve gelin geldiğinden beri pek bir sulu gözlü olduğunu pekâlâ da tecrübe ettiğinden, hava kararmadan eve dönmesi kaydıyla, gidip babasını görmesine izin vermiş. İzni koparmanın sevincine, kış vakti havanın erken kararmasının yarattığı zaman darlığının sıkıntısı karışınca, Mürşidanım Adnan'ı bulduğu tüm battaniyelere sarıp sarmaladığı gibi hiç oyalanmadan, koşa koşa babasının evinin yolunu tutmuş.

Şakir Efendi kızını kucağında bebeğiyle karşısında nefes nefese görünce, bir an oğlanın başına kötü bir şey geldiğini sanıp kalbi sıkışarak bir elini göğsüne götürdüyse de, cehaletinden ya da kapıldığı korkunun büyüklüğünden olacak, kalbinin yerini tutturamamış. Azrail Efendimiz bu hata yüzünden alamadığı canın sıkıntısıyla, bir dahaki sefere bu şanslı pezevenge tur bindireceği inancına rağmen, ulvi ayaklarıyla yeri öfkeden titrete titrete Çakırhamam'dan az uzaklaşmış ve Mahkeme Hamamı'nda türlü sululuk ve el şakalarıyla milletin hamam keyfinin içine eden bir kulun canını, ayağını ıslak mermerde kaydırıp, kafasını kurnanın kenarına sertçe çarptırmak suretiyle almış da, az rahatlamış.

Bu esnada Şakir Efendi, Mürşide'nin niyetinin, oğlanı Karsak Çayı'na götürüp, vakti zamanında Herakles'in dostu Hylas'ı güzelliğine vurularak suların altındaki dünyasına çeken su perisi Dryope'ye yalvarmak olduğunu öğrendiğinde, Rabbin melekleri, cinleri ve diğer hizmetkârları dışında bir mahlukata inanmasa da, kızının ikiz kardeşlerinin vefat ettiği bu uğursuz eve yenidoğanla adım atmasını istemediğinden, ayrıyeten bu öksüz loğusanın endişelerini ne pahasına olursa olsun yatıştırmayı babası olarak görev bildiğinden, ceketini kaptığı gibi bir fayton bulmak için koşturmuş.

Karsak Çayı'na hayli mesafe olduğundan acele etsin diye, cennetmekân ikizlerin doğumunda gelen ve Allah muhafaza harcanır korkusuyla daima ceketinin iç cebinde taşıdığı çeyrek altınlardan ikisini çıkarıp faytoncuya vermiş. Soluğu Gemlik'te aldıklarında, dönüş yolculuğunu da aynı hızla alsın diye faytoncuya atını dinlendirmesini söyleyerek, baba kız çayın kenarında dikilmişler.

Mürşide çayın kenarında kucağında oğlanla diz çökerek besmele çektikten sonra, bir avuç suyu oğlanın alnına çarpıp duaya başlamış ve yeryüzünde gezinen cümle mahlukatı suyun altındaki krallığında hapsetme kudretine sahip

Dryope'ye, oğlanı doğurduğu gün bahçede gördüğü tekinsiz veledi yanına alarak oğlunun canının bağışlanmasına yardımcı olsun diye yalvarmış. Bu yakarışa şahitlik eden Şakir Efendi de, yüce Rabbimizden biricik kızının bu hallerini sapkınlığına değil de, çaresiz bir ananın ne yapacağını şaşırmışlığına vermesi için bildiği tüm duaları sıradan okumaya başlamış.

O sırada sudan kocaman bir kabarcık yükselip de suyun bir karış yukarısında patlayınca, Mürşide babasına dönerek bunu nasıl yorumlamak gerektiğini sormuş. O kabarcığın, bir güzel oğlan kılığında çayın kıyısına yaklaşan Reşat'ın çıplak elleriyle boğazını sıktığı Dryope'nin canının son damlası olduğunu bilselermiş, oradan tez vakitte topuklarlarmış.

Şakir Efendi kızına yanıt vermek yerine havanın kararmasına şunun şurasında bir şey kalmadığına dikkat çekerek, Adnan'ı kaptığı gibi, kızına başıyla faytonun beklediği tarafı işaret etmiş. Şakir Efendi torununu koklar, "Cennet gibi kokuyor bu oğlan" diye düşünerek faytona yaklaşır ve Mürşide de kıyıda, babasının ardından ağlak gözlerle bakarken, sudan çıkan bir el arkadan boynuna doğru uzanmaya başlamış. Şakir Efendi, "Mürşide! Hadi kız!" diye seslenmeseymiş, Reşat'ın eli taze anneyi suyun altına çekip Dryope'nin sonsuz uykusuna yaren edecekmiş.

Mürşide'nin, babasının sesiyle ayağa fırlamasıyla bütün göksel başlar yüce Rabbimize çevrilmiş, eee, Rabbimiz de yeryüzünde kendi iradesi dışında bir şey olamayacağını üflemiş hepsinin kalplerine, ancak kendi kalbinde bundan o kadar da emin değilmiş; çünkü Reşat denen bu kulunda bir tuhaflık, Rabbin içine sıkıntı veren bir hal varmış. İradesinden kaçan, üstelik canı sıkkın ve şiddete böylesine meyyal bir varlığın yeryüzünde keyfince dolaşması huzurunu kaçırıyorsa da tebaasına belli etmemiş. Nasılsa onlardan ilerleyen yıllarda daha çok peyda olacakmış. Rabbin suratındaki

ekşi ifadeyi aşağıda oynanan filmden sıkıldığına vermiş tebaası da.

Şakir Efendi kucağında Adnan'la önde, kızı Mürşide birkaç adım arkasında faytona doğru yürürlerken tek bir söz çıkmamış ağızlarından. Fayton çayırlıktan taş yola çıkarak iyice sallanmaya başladığında, kucağında uyuyan Adnan'a sevgiyle bakan kızını görünce içi bir tuhaf olan Şakir Efendi uzanıp kızının başını okşamış. Tam o sırada Adnan ilk kez gözünü açıp, çayın kenarında kendileriyle birlikte mezara gidecek bir günahı paylaşmış bu baba kıza bakmış ve bir sırra şahit olmanın utancıyla aynı hızla kapayıvermiş gözlerini. Ama o kısacık anda, anası Mürşide, oğlanın ne boncuk gözlü olduğunu görüp dudaklarını gülümser gibi büzmüşmüş bile.

Reşat, baba kızın Dryope'ye mezar olan çayın kıyısından sıhhatle ayrılmalarına darlanmışken, yeryüzünde oynanan bu filmin kanlı bir hal alma olasılığıyla heyecanlanan melekler de Dryope'nin Allah katına nakil işlemlerini hızla halletmişler. Yüce Rabbimizin karşısına dikilen Dryope tepinerek, "Ama ben mitolojik bir figürüm, ölemem!" diye bas bas bağırırken, Reşat bir solukta oradan ayrılıp vilayete Şakir Efendi ile Mürşide kızdan önce intikal edivermiş. Şakir Efendi'nin kuvvetli nefesi yetmezmiş gibi, yavruladığı gün tecrübe ettikleri yüzünden kaygıyla kavrulan Mürşide'ye ısrarla arka çıkmasına bir son vermek gerektiği düşüncesiyle, Kiremitçi Mahallesi'ndeki olasılıkları etraflıca değerlendirmeye başlamış. Az kalsın korkudan ödünü bokuna karıştıracak bir öksürükle kendine gelerek, sesin kaynağını anlamak amacıyla çipil, her daim kısık gözlerini civarda dolaştırırken, tepeleri sivri, kepçe kulaklarını da havaya dikmiş.

Balgamdan yana bol bu öksürüğün sahibinin Barut Raşit olduğunu kavradığı an, kaderine öfkesi dinmiş olsa oracıkta göbek atacak kıvama gelmiş, ama atmamış. Barut Raşit'in, karısı Zehra'nın vakti zamanında yükünü tutmuş babasının,

kızının üzerine yapmakta sakınca görmediği ahşap, iki katlı evinin, geçen yıl mahalleyi vuran selden altı azıcık şişip kalkmış yeşil kapısının altından içeri süzülmüş.

Zaten günün yorgunluğundan mustarip Zehra'nın salondaki sedirde içinin geçmesine sebep verdikten sonra, evin iç bahçesinde, duvar dibine serili bir halının üzerinde bağdaş kurmuş, bir kadeh rakısı ve peyniri, sigarası, muhtar çakmağı ve küllüğü yanı başında demlenen, demlenirken de babası Ali Efendi'nin ağabeyiyle kendisine karşı soğukluğunu bir türlü hazmedemeyen Barut Raşit'e bakmaya gitmiş.

Barut lakaplı, cüssece masallardaki devleri aratmayan bu âdemoğlunun kendisine maşa olması için biraz daha gaza ihtiyaç duyduğunu kavrayarak, sadece istediği gözlere görünmek gibi bir kabiliyeti olduğunu da keşfetmiş bulunduğundan, Barut Raşit'in kulağına fısıldamaya koyulmuş.

Reşat bebenin bir karışlık boyundan büyük intikamlara girişmesine henüz bir anlam veremeyen yüce Rabbimiz, günlerdir cereyan eden olayları seyretmekten karıncalanan gözlerini ovuşturup, Reşat'ın elinden kaçırdığı bu ailede bu derece arzu duyulacak ne olabileceğini anlamak amacıyla Kiremitçi Mahallesi'nin kırk altı numaralı evine çevirince nazarını, dalgayı çakar gibi olmuş. Yüceliğin verdiği ağırbaşlılığı bir süreliğine kenara bırakmakta sakınca görmeyerek, o da cümle meleği gibi, Hafız Mehmet'in elinde teneke bir tepsiyle ritim tutarak alaturka bir şarkıyı terennüm eden güzel sesinin büyüleyici neşesine kapılarak görünmez ellerini çırpmaya başlamış.

Zevcesi Fahriye Hanım'ın yanına oturmuş olan ve oğlunun neşesini gereksiz bulduğundan, ailenin diğer fertlerinden farklı olarak ne el çırpan ne şarkıya eşlik eden ne de herhangi bir sevinç duyan Ali Efendi'nin, birazcık huzuru bile kendine fazla gören yüceler yücesi efendimize ettiği sitemle kendine gelmiş de, el çırpmayı bırakmış. Ancak bu eğlence

faslını, sabah ezanına kadar, hafifçe sağa sola sallanarak ve en son ne vakit hissettiğini anımsayamadığı bir keyifle seyretmeyi sürdürmüş.

Ali Efendi dölü sussa da uyusa diye sabırsızlıkla bekler ve kulaklarını iki eliyle örtme arzusunu bastırmaya çabalarken, küçük oğlu Barut Raşit de babasının aksine, kendinden başka kimsenin duymadığı uğursuz bir sese inatla kulak veriyormuş.

9. tekmil

Dünürünün evinde bu şenlik yaşanırken, yattığı yerde bir o yana bir bu yana dönmekten yorulup, kaçan uykusunu bulma umuduyla bu defa da evin içinde dört dönmeye başlayan Şakir Efendi kendini bahçede bulmuş. Bahçenin kuru toprağını arşınlar ve bu saatten sonra sigaraya başlasa bir zararı dokunur mu diye düşünürken, birden bahçedeki tuhaflığı fark ederek, Adnan'ın doğumundan bu yana pek popülerleşen Ayet-el-Kürsi'yi mırıldanmaya başlamış.

Cennetmekân ikizler ayaklanarak mezarlarından kalkıp gidemeyecekleri için, bahçenin kuytusunda duran, günün birinde hatırlanacağı umudunu çoktan yitirmiş paslı küreği kaptığı gibi, bu melun şakayı yapan zat bahçenin sınırlarında olabilir diye, bahçenin her bir yanını akıllara durgunluk verecek bir dikkatle araştırmış. Ancak gayreti nafile çıkınca, bunun, manası çözülmeden önce örtbas edilmesi gereken olaylardan olduğunu bilerek, hemen ikizleri kendi elleriyle defnettiği ve onların yokluğunda gözüne daha bir küçük gelen çukuru toprakla doldurmaya koyulmuş.

Yüreğindeki yumruyu ağırlaştıran bu berbat işi bitirdiğinde, sabah ezanını kaçırmasına bir şey kalmadığını fark ederek, elleri, kolları ve yüzündeki toprağı bahçe musluğunda arıtıp, yaşadığı olayın tatsızlığıyla baştan ayağa yaprak gibi titreyerek camiye koşturmuş.

Caminin avlusundaki küçük kalabalık henüz tatlı uyku-

larından ayılamadıklarından Şakir Efendi'nin gecikmesini kendi erkenciliklerine, titremesini de vakti şaşırmalarına duyduğu kızgınlığa vermişler. Önceki gece oğlunun sesine de, muhabbetine de ziyadesiyle doyduğundan, kendini evden ve mahalleden dışarı atan Ali Efendi'yi de bu küçük kalabalığın arasında gören Şakir Efendi, oğlana bir şey oldu korkusuna kapılarak titremeyi bırakıp zangırdamaya başlamış.

Cennetmekân ikizleri mezarlarından kaçıran Reşat bebe ise, kendisine evlat acısını bir kez daha yaşatacak bu korkunç manzaranın Şakir Efendi'nin yüreğine indirmeme olasılığına karşı kurduğu yedek planının işlemeye başlamasını, musalla taşının arkasında bekliyormuş.

Şakir Efendi'nin titremesini, vilayete ayak bastığından beri bahsi edilen öksürüğüne bağlı bir üşütmeyle alakalandıran Ali Efendi, yeleğini çıkardığı gibi dünürünün omzuna atmış. O sabah bir insanın düşünceli temasına her şeyden çok ihtiyaç duyduğunun farkında bile olmayan Şakir Efendi'nin titremesi birden başladığı gibi dinmiş. Ali Efendi namazdan önce dua edeceği bahanesiyle camiye girip içeride kimselere yüz vermesi gerekmeyecek bir köşeye çekilirken, Şakir Efendi de gecikmesinin telaşından aptes almadığı aklından çıkarak minareye yollanmış. Tam o esnada elinde tüfeği, dilinde "Vuracam seni!" haykırışıyla Barut Raşit cami avlusuna girmiş.

Mahalleliden, herkesin tersine gitmekten tuhaf bir zevk alan Emin Efendi, bütün bu tantanadan habersiz, Şakir Efendi'nin minareye yollanırken cılız omuzlarından düşürdüğü yeleği alıp, sahibini aramaya gerek görmeden kendi omuzlarına atmış, aptesini almayı bitirmiş, ıslanmasın diye kıvırdığı paçalarını düzeltiyormuş.

Kıt akıllının teki olduğundan, Raşit'in "Vuracam seni!" diye böğürmesini üzerine alınmayarak, "Vur lan, hadi vur vuracaksan!" deyivermiş şadırvanda oturmakta olduğu tabureden. Reşat'ın abuklamaları yüzünden gece boyunca öfke-

i tırmandıkça tırmanan ve kataraktın gözlerine bu yaşında ımekte sakınca görmediği Raşit, "Vurmazsam Raşit deme-inler!" diye karşılık vermiş babası sandığı Emin Efendi'ye.

Mevzu ne olursa olsun işi inada bindirmekten asla ge-i kalmayan Emin Efendi birden tepesi atıp, uçkurunu çö-üp kıçını göstererek, "Vur lan, burdan vur!" diye bas bas ba-ırmasa bile, Raşit tüfeğini zaten ateşleyecekmiş. Hiçbir tek-ıilde bahsi bir daha edilmeyecek akılsız Emin Efendi'nin uhu terk ederken bedenini, Raşit bir kez daha hapis yatma-a niyeti olmadığından, tüfeğini kaptığı gibi cami avlusunu emen terk ederek evine koşmuş.

Emin Efendi'yi kimin, neden böyle münasebetsiz bir şekil-e öldürdüğünü anlayamayan ahaliden birinin karısı, heri-n muhakkak bir karı kız dalgası olduğu sonucuna varıp de-ikodu çarkını döndürmeye başlayarak, yetmiş yıllık ömrün-e bırakın bir kadınla vuslata ermeyi, çıplak bir tanesini bile öremeden gözlerini hayata yuman Emin Efendi'nin meza-ında ters dönmesine neden olacakmış.

Yeleğin gereğinden fazla sırt değiştirmesiyle, Adnan'ın Şa-ir Dedesinden bugün kurtulma umudu sönen Reşat, aha-ye görünmeyen koca kafasını musalla taşına vurup taşın özle görünür şekilde yerinden oynamasına neden olunca, üfeğin sesiyle dışarı üşüşen cemaat tekrar caminin içine ka-ışmış.

Şakir Efendi'nin o sabah Ali Efendi'nin yeleğini giyerek, nun yerine yanlışlıkla ölmesini engelleyense, yüce Rabbi-ıizin her nedense pek bir merhamet ve muhabbet duydu-u bu kulunun, huzuruna aptessiz çıkmasına gönlünün razı elmemesiymiş. Bazı vakitler, bok yoluna gitmekle yaratıl-ışların arasında gezinmeyi sürdürmek, işte bu kadar ba-itmiş. Ayrıca yüceler yücesi efendimiz her vakit hayali ha-ikate tercih ettiğinden, bırakmış bu defa, yeryüzündeki bu arip oyundaki, kaderi erteleyebileceği yanılgısına kapılan

bu kulu yaşasın, yaşasın da biz de torunu için daha ne acayiplikler yapacağını hep birlikte görelim. Ayrıca, Rabbimizin canımızı manasızca bağışladığı her bir an için yine hep birlikte şükredelim.

10. tekmil

Fani havsalalarımıza ne etsek meçhul kalacak çok şeyi yarattığı gibi, yerkabuğunu da ayaklarımızın altına çatan yüce Rabbimizin kurduğu çark kusursuzca işler ve gece günü, ay güneşi, karanlık aydınlığı, kış yazı, pazar pazartesiyi kovalaya kovalaya kovalaya geçerken zaman, Adnan'ın pek bir curcunalı başlayan hayatının bebeklikten çocukluğa adım attığı yılları, birkaç küçük vaka sayılmazsa hayli olaysız geçmiş.

Kaynar vişne şerbetinin az kaldı üzerine dökülmesi, anası bahçede çamaşır asarken orta boy bir sokak itinden hallice bir martının oğlanı gagasıyla kapıp götürmeye çabalaması, ancak gökte her ne gördüyse artık, gagasını hayretle açıp oğlanı dut ağacının tepesine düşürerek hızla uzaklaşması, sobadan kaçan bir kıvılcımın kundağının kumaşına sıçraması, bahçedeki helanın tıkanmasıyla bahçeyi ve evin her yerini saran aç sıçanlardan bir ikisinin oğlanı akşam yemeği niyetine gözüne kestirmesi, Kapalıçarşı esnafının gözünün türlü kurnazlığa açılmasıyla işi artık adi hırsızlığa çevirmek zorunda kalan Kaçenga'nın adamlarından birinin eve girerek oğlanın kundağını bilezik bohçası sanıp çalmaya kalkışması, ancak bebeğin ağlamaya başlamasıyla ne halt ettiğinin farkına varıp kundağı yere attığı gibi kaçması, hırsızın savurmasıyla yerde seke seke seke yuvarlanırken Adnan'ın kafasını yerdeki taşlardan birinin kenarına çarpmasına ra-

mak kalması, Tepzi, affedersiniz, Terzi Medet'in zevcesinin vallahi yanlışlıkla üzerine oturup koca poposuyla ağzını burnunu tıkayarak oğlanı nefessiz bırakması, sobayı yakmaya cimrilik eden, ancak kıyamadığı oğlan üşümesin diye onu bir haftalık gazetenin kâğıdına saran Hanımanne'nin odadan çıkmasıyla Mürşidanım'ın odaya kahve boşlarını almak için girmişken kâğıt çöplerini de atmaya kalkışması, bir başka gün anası sütçüyle pazarlık ederken kapı aralığını boş bulup sokağa fırlamasıyla fırtınada devrilen bir ihtiyar ağacın kökünde açılan çukura kafa üstü düşüvermesi, "Tatlı bu biber, ye rahat rahat, ye" diye diye yedirdikleri yeşilbiberin alerji yapmasıyla vücudunun her bir uzvunun şişmesi ve bir kez daha nefessiz kalması sayılmazsa hayli olaysız geçmiş ilk yılları.

Bütün bu curcunayla alakalı muhakkak olan bir şey varsa, o da her birinin altında Reşat bebenin parmağının, uğursuz nefesinin, kanlanmış zihninin olduğuymuş.

Yüce Rabbimiz, Adnan'ın elim bir kazaya kurban gitmesini istemese de, Reşat'ın Azrail Efendimizin hani neredeyse sağ kolu kesilmesindeki yaratıcılık ve çeşitliliğe hayran kalmaktan da alamıyormuş kendini. İnsanoğlunu iki ayağının üstünde kondururken yeryüzüne, ortalığı fazla berbat edecekler endişesiyle, beyin kıvrımlarının sadece bazı kısımlarını çalışacak şekilde bizzat ayarlamış olmasa, bunca şaşmayacakmış belki de bu işe.

Ancak onun da bilmediği, Rabbin yarattığı bütün kulları için örülen kader ağlarını, o kulların daha aldıkları ilk soluklarında baştan sona bilen Azrail Efendimizin, başka meleklere olmasa bile bir ölüm meleğine yakışır şekilde, Yaradan'ın Adnan kuluna gıcık kaparak, ne ruhlar ve melekler ne de insanlar katına ait olan Reşat'a okuyup üfleyerek bazı maharetlerini ödünç verdiğiymiş.

Meleklerde nefis, gazap ve şehvet duyguları bulunmadığı

bildirilse de, yerkabuğunun yaratıldığı andan bu yana türlü vesile ve yöntemle insanların ruhlarını bedenlerinden çekip almakla vazifeli Azrail Efendimiz, mükâfatını, verdiği hizmetin kendisinde bulmaktan sıkılmasını da böylelikle dışa vurmuşmuş.

Reşat'ın, az yukarıda değindiğimiz gibi ne ruh ne de insan sınıfına girmesi nedeniyle kafaları karışan, ancak ne olur ne olmaz düşüncesiyle sağ ve sol omuzlarında yine de yerlerini alan Kirâmen Kâtibînler de, bu velet bir tane olsun iyi amel işlemediğinden, bir vakit sonra sol omzunda bir araya gelip, kötü amellerini tespit edip yazmaya ancak yetişmişler. Allahtan her işlerini nurla görürlermiş de, yaza yaza yaza nasır tutmamış hiçbir uzuvları.

11. tekmil

Ilık bir pazar günü, aileye bir oğlan verdiği ve artık bu izdivaçta, en azından Hanımanne'nin henüz gören bir çift gözünde yerini sağlamlaştırdığı için, "Evin koca bahçesi neyimize yetmez!" diye söylenme hakkını kendinde gören Mürşidanım'ın hazırladığı azıkla, Hanımanne'nin rafında bekleyen bir küçük rakı ile sonradan soğutulacak iki tane kafanız kadar karpuzu kiralık bir faytona yükleyip, Mustafakemalpaşa'nın şimdilerde haritada arasanız da bulamayacağınız Baraköy'ünde, su kenarında piknik yapmak üzere yola koyulmuşlar maaile.

Hafız Mehmet vakti ezana göre ayar ettiğinden piknik yerine az gecikerek vardıklarında, büyük kalabalığı sağlarına alarak, Hanımanne'nin ördüğü çoraplardan artakalan ipliklerden tığla birleştirdiği lacivert, sarı, beyaz, bej ve siyah küçük karelerden ibaret yaygıyı serecek görece tenha bir yer bulup, nevaleyi örtünün sağına soluna yerleştirmişler. O iki koca karpuzdan daha arsız olanı, soğuk suyun sesini duymuş da duramamış, kendini soğutma işini kendi görmeye karar vermiş gibi hareketlenip, örtünün üzerinden başta yavaşça, sonra suya doğru hafifçe eğim yapan toprağın çimenlerini eze eze gitgide hızlanarak yuvarlanmış. Dört yaşına varmasına az kalmış Adnan da karpuzun peşinden önce yavaş, sonra tırıs bir takip tutturmuş ve karpuzun suya balıklama dalmasının ardından, mıknatısa çekilen iğne gibi,

Baraköy'ün, bir sonraki büyük depremde yerin altına kaçacak deresinin sularına gömülmüş. Gömülür gömülmez de, derenin orta yerinde bir delik varmış gibi, o yana doğru hızla kaymaya başlamış.

Mürşidanım'ın kızı Süheyla'yı olduğu gibi, oğlu Adnan'ı da doğurtan, doğurturken de eli önce koca bir boşluğa, ardından bir bebeye denk geldiğinden, oğlandan korkmakla ona saygı duymak arasında gidip gelen Bereket Ebe, oğlanın dereye bir yaprak gibi düştüğünü, ancak bir yaprak gibi suyun üstünde kalmadığını görünce soluğu derenin kıyısında almış ve göğsünü aşan suya bir koşu girerek oğlanı kısa pantolonunun paçalarından yakaladığı gibi sudan çıkarmış.

Bugünün nefsi imtihan eden araç ve eğlenceleri henüz icat olunmadığından tek eğlenceleri cinsi münasebet olan dünya ahalisinin sürekli çoğalması nedeniyle işi başından aşkın ölüm meleğinin, oradan oraya tırpanıyla koştururken boğazına bir lokma olsun girmediği için çürük kokan nefesine alışık olacağını sanırsınız oğlanın, ancak işin aslı hiç de öyle değilmiş.

Baraköy'de az kaldı boğulması, suda yaşadığı ilk olumsuz olay olduğundan, Adnan'ın nehre, göle, denize ve hatta kaplıca havuzuna karşı olumsuz bir bakış geliştirmesi elbette normalmiş. Amma dedik ya, oğlan üzerine sağanak gibi yağan ancak bir türlü hedefi tutturamayan ölüme rağmen bir ayağı çukurda hissiyle yaşamıyor diye, olaylardan çıkardığı dersleri başkalarıyla bir güzel paylaştığı halde, kendi ders çıkarmaya pek isteksizmiş.

Nasılını merak ederseniz, yedek subay olarak bulunduğu İskenderun'da, 48. Piyade Alayı'nda altı aylık kıta hizmetini yaparken, henüz bekâr ve mevsimlerden yazken, orduevine çıktığı hafta sonlarında, yüzme bilmediği halde denizin ortasındaki sala gidermiş. Aptal ya da intihara meyilli olduğundan değil, bahsi edilen sal, boyunun kurtardığı bir yerde

durduğundan yürüyerek, bazen de bir iki kol çırpma hareketi yaparak ya da yaptığı yanılgısına kapılarak sala gider ve üzerine uzanarak bir süre göğü seyre dalarmış.

Bir gün nasıl olduysa havanın bozacağı tutmuş ve Adnan geri, kıyıya dönmeye teşebbüs ettiğinde gelen her yeni dalgayla denizin boyunu geçtiğini, ayaklarının yere basmadığını fark ederek, ancak dalgalar salı uzağa attığından oraya da sığınamayarak, tevekkülle, "Eee" demiş, "suyu bardakta göreceksin." Ağzından bu cümlenin çıkmasıyla açıklarda bir gümbürtü kopmuş ve herhalde balık olacak, irice bir yaratığın kendisine doğru dalgaları köpürte köpürte, son sürat geldiğini gören Adnan hafifçe ürpermiş. Ancak yaklaşanın ne olduğunu seçemeden, bacaklarının arasında önce bir kafa, sonra bir çift omuz hissetmiş ve gözünü kumsalda, tepesinde dikilen teğmeninin bir çift endişeli ela gözüne açmış.

Doğrulmak için elini uzatırken teğmene, "Allah senden razı olsun" demiş. Teğmen, "Senden de, senden de" deyip sırtına dostça vurarak Adnan'ı orduevi tarafına yöneltirken bir şıpırtı sesiyle arkasına dönmüş. Döndüğü gibi dalgaları cüssesinden beklenmeyecek bir kuvvetle yara yara kıyıya yaklaşan saçsız başı, sivri burnu, ince dudakları ve öfke saçan nazarlarıyla kendisini irkilten, başta irice bir balık sandığı, sonradan gençten bir adam olduğunu anladığı Reşat'la karşılaşmış.

Reşat'ın, "Allah belanı versin" demesiyle kalbinde bir şey çıt ederek tahammülü zor bir acıyla yere yığılan teğmen, kendisine bela okuyan adamın elleri ağzını kapattığından Adnan'a sesini duyuramamış ve Rabbimizin düşmanımıza yaşatmasını istemeyeceğimiz kadar uzunca bir süre can çekişerek öbür dünyaya göçmüş. Adnan kurulanıp üzerini değiştirdikten sonra orduevinde canını kurtaran teğmeni aradıysa da bir türlü bulamamış.

Baraköy'de ilk boğulma tehlikesini atlattığı o piknik gü-

nüne dönersek... İnsanın, kendisini ölümden döndüren ebesi olunca, ölümü yeniden doğuşla özdeşleştirmesini beklersiniz, değil mi! Ancak Adnan'ın durumunda ölümden dönmek hep uzun bir hastalığın habercisiymiş, belki de o yüzden hayatta çok şeye şükrettiği halde, en azından evlenip çoluk çocuk sahibi olana dek, şüphesiz her birimize şahdamarımızdan yakın ölümden dönmelerine gönülden şükredememiş.

12. tekmil

Baraköy'deki pikniği takip eden bahar, takvimler mayısın altısını göstermek üzereyken, eli ve ayağı tutan, örf ve âdetlerimize hâlâ saygı duyan, çok şükür Allah'a sağlık ve sıhhatleri yerinde, bütün aile bireyleriyle birlikte aç değil açıkta değil yaşadıkları halde kısmetin az daha büyüğüne itiraz etmeyecek Hüdavendigâr Vilayeti ahalisi, hava aydınlanmadan sıcak yataklarından çıkmış. Mürşidanım durur mu, o da erkenden kalkıp bahçeyi bir güzel ıslayarak bal dökseniz yalanacak gibi süpürmüş, Hızır Efendimiz içeri girsin ve bereketini getirsin diye dış kapıyı ardına kadar açmış ve mahallede ayarını kaçırıp hâlâ uyuyan varsa onlarla dalga geçmek, kapılarına ısırgan otu asmak arzusuyla dolanan bazı laubalilere kapı ağzından kaşlarını çatmış.

Geceden haber salınan fayton, Hanımanne, Mürşidanım, Süsü ve Adnan'la Kiremitçi Mahallesi'nden Temenyeri'ne doğru hareket edecekken, boydan yana fakir oluşu yüzünden dilediği kadar hızlı yürüyemeyen Zehra Hanım'ın sesiyle duraklamış. Yaşlanmasına kalmadan Zehra'lığı unutulup sülalenin ciciannesi olarak anılacak kadın nefes nefese, "Raşit bahçede dilek bağlayacak gül bırakmadı, hepsini çiğnedi. Ben de geleyim sizinle, benim de bir dileğim var Rabbimizden kabul eder, uygun görürse..." demiş.

Cicianne de binince faytona, merakına yenilip faytonun kenarından sarkarak yola düşmesin diye kucağında sıkı sı-

kı tuttuğu oğlunun uzun yıllar yaşaması için nasıl dilek dilemek gerektiğini kara kara düşünmeye başlamış Mürşidanım. Nasılsa Barut'muş kaynı Raşit'in göbek adı, ya rakısının kayıplara karışmasından ya da bir karı kız dalgasından tepesi atmış olacağından, üstelik Süsü her işittiğini bir harfini bile atlamadan kendisine aktaracağından, bırakmış Hanımanne'yle Cicianne dertleşsinler.

Sağ elinin işaretparmağıyla ısrarla bir şeyi işaret eden oğlanın başını anlayışla okşarken, kim bilir kaç yıl sürecek ömründe cennet bahçelerinden bir bahçe beklemediyse bile, cehennem çukurlarına atılacak bir kul da olmadığından, Yaradan'ın, oğlunu Azrail Efendimizin etekleri dibinde dolaştırmak suretiyle, cehennemin kapılarını neden kendisine daha bu dünyadan açtığını merak ediyormuş. Reşat'ın, gül ağaçlarının dibine, içlerine Adnan'ı yerleştirdiği tabutlar çizdiğini bilmediği halde, oğlanın attığı ve oğlana doğru atılan her bir adımın kabre gitmesini önlemek için olamasa bile geciktirmek niyetiyle ne resmetmesi gerektiğini düşünürken, memleketin cümle camisini süsleyen kayınpederi Ali Efendi'nin, kendi gelip çizmese de akıl verebileceği yerde, "Ha gayret gelin, bokunda boncuk bulursun sen oğlanın bu gidişle" diyerek kendisini terslemesine bir kez daha fena içerlemiş.

O sıra, faytoncunun atları Temenyeri'ne süreceği yerde Tophane Yokuşu'nun dik dolambacında gezindiğinin farkına vararak, adamı uyarsın diye Hanımanne'ye seslendiğinden, oğlanın, "Dört teker üzerinde! Geliyor!" demesine kulak asmamış. Durumun farkına varan Hanımanne'nin faytoncuyu uyarmak için seslenmesiyle adamın yerinde yeller estiğini, atların yeni efendiliklerinin keyfini sürdüğünü ve az kullanılmış bir tabutun dört tekerlek üstünde üzerlerine geldiğini aynı anda idrak etmiş.

Hanımların salavat getirmesine fırsat kalmadan, tabutta-

ki ölüyle faytondaki diriler, baharı müjdeleyen bu güzel güne yakışır şekilde kaynaşmışlar.

Olay yerine ilk intikal eden, nafakasını mobilyacılıktan çıkarmaya çalıştığı halde kâfi gelmediğinden, vilayetin biricik cankurtaranını da süren Concon Remzi'ymiş. Cankurtaranın, bir şey bulaşır korkusuyla eli yerine kıçıyla ittirerek yalapşap kapadığı kapısının ardına kadar açılmasıyla, içindeki tabutun dört teker üzerinde yokuş aşağı kaptırıp gittiğini, Devlet Hastanesi'nin girişinde epey gecikmeli fark ederek tabana kuvvet peşine düştüyse de, çarpışmadan önce mevtaya yetişmesi mümkün olmamış. Ancak diriyken bile, dudakları rakı şişesine yapışık dolandığından ve iskambilde herkese borç taktığından saygıya layık görülmeyen mevtayı tabutuna geri koyma konusunda hanımlardan yardım göremeyeceğini anlayınca, tam da lakabına yakışır şekilde, bugün ilk kez giydiği ipek gömleğinin koltukaltlarında terden koca birer dairenin belirmesine, olay ortaya çıkarsa başına gelebileceklerden daha çok canı sıkılmış.

Concon Remzi, mevtayı tekrar kutusuna tıkmış, yokuş yukarı Devlet Hastanesi'ne doğru tırmanmaya çabalarken, vilayetin emniyet gücünden iki kişi, sadece sağ ön tekeri kırılmış, ancak yolcuları ziyadesiyle ürkmüş faytonun başında biterek neler yaşandığını sual etmişler. Bir diğeri de, çok geçmeden kayıp faytoncuyu mintanının kirli yakasından kavramış ve ne dediği anlaşılmayan, ağzından köpükler çıkaran adamdan az uzak durmaya çalışarak intikal etmiş olay yerine.

Faytoncu başı kel, burnu sivri, ince dudakları insana ancak boyun eğdirmek için açılan bir cücenin, hanımları dolaştırsın diye kanına girdiğini, üstelik bu ketenpere için bir kuruş dahi almadığını gözleri devrile devrile anlatırken, Hanımanne işin içindeki işten şüphe ederek, "Ziyanı yok evladım" dedikten sonra, kara çarşafının bir ucunu Adnan'ın

eline verip diğerlerine de peşinden gelmelerini işaret ederek, gerisingeri Kiremitçi Mahallesi'ne yollanmış. Bir dileği bile kendisine çok gören Rabbimize isyan etmeye çekinen Mürşidanım'ın, hayal kırıklığından sulanan gözlerinin yaşları yol boyunca sokak ve caddelerin küçük, kaygan taşları arasındaki daracık boşluklardan akmış akmış akmış.

Eve gireceklerken Hanımanne gelinine dönüp, ailenin erkekleriyle paylaşmaya korktuğundan değil ama işin büyümesi endişesiyle, "Beyinin yanında maziye değil istikbale bak sen kızım" diye ayar vermiş ona.

O sırada, hane halkının hıdrellezi kutlamaya gitmesiyle, evde nadiren yaşanan sessizliğin keyfini bahçedeki ağaçların altında süren Ali Efendi'nin sesi duyulmuş: "Ne olmuş bakalım maziye?"

Ağzında asla bakla ıslanmayacağı o dakika belli olan Süsü, kurulmuş gibi anlatmaya başlamış Adnan doğduğundan beri yaşanan tuhaflıkları birer birer. Anlatısını hanımların tabutla çarpışmalarıyla ballandıra ballandıra sona erdirirken, Mürşidanım'ın da oğlanın doğduğu gün bahçede karşılaştığı cinden bahis açmasıyla, Ali Efendi'nin içi de, kafası da epey şişmiş. "Yahu Fahriye Hanım, böyle mi oyaladın yokluğumda bu Müslümanları!" diye paylamış zevcesini, sesini sokaktan duyulacak şekilde yükselterek. "Allah'ın kitabı dururken hurafelere inanmak yakışır mı size! Bunun için mi döndüm ben Balıkesir'den!"

Fahriye Hanım hem gelinlerin ve torunların önünde terslendiği için tepesi attığından, hem de bu azar, cenazeyle çarpışma esnasında oğlana doğduğunda mevlit okumayı unuttuklarını hatırlatıp vicdan azabını bir kez daha yüzüne vurduğundan, ağzından çıkan sözün gittiği yerin pekâlâ da farkında olarak, "Dönmez olaydın!" deyivermiş. Bu söz üzerine, Kiremitçi Mahallesi'ndeki evi hemen o gece, Allah'ın yarattığı haliyle terk edecek olan Ali Efendi, bu muhitin 2000'lerde

TOKİ sayesinde çirkin, fakat kıymetli bir siteler silsilesine dönüşeceğini ve ailesine, her biri yüz kırk metrekarelik, tam üç daire düşeceğini öngörebilse, tapuyu sırf gıcıklığına kendi üstüne alıp evi satarmış, ancak o an tek öngördüğü, ömrünün bundan sonrasını, ailesinden uzakta huzur içinde geçireceğiymiş.

Fahriye Hanım bırakın Kiremitçi Mahallesi'ni, koca vilayette kocasını boşayan tek kadın olarak döneme damgasını vurmaktan asla pişmanlık duymayacağını, bu boşanmaya sebep olayları doğumuyla tetikleyen torunu Adnan'a bir kez olsun herhangi bir sebepten sitem etmeyeceğini biliyormuş da, şu unuttukları mevlit işini nasıl çözeceğini bir türlü bulduramıyormuş. Yine de gün bir dolu vukuata sahne olmamış gibi, "Bir sade kahve pişir de içelim Mürşide" deyip odasına yollanmış.

13. tekmil

Mürşide'nin kahveyi pişirmesine, Ali Efendi'nin birkaç parça kişisel eşyasını toparlamasına fırsat kalmadan, Hanımanne'nin yıllarca çorap ve çorap tabam örerek biriktirdiği paralarla iki oğluna Kapalıçarşı'da açtığı manifaturacı dükkânının mal sahibi Tenekeci Mori, tütüne beslediği muhabbet yüzünden gırtlağına açılmış delikten soluyarak içeri girmiş. Konuşması bir başka türlü olduğundan, Hanımanne'yle Ali Efendi adamın ne dediğini hemen çıkaramasalar da, Tenekeci Mori, yıllardır kaynak aletinden sıçrayan kıvılcımlar nedeniyle yalazlanmış gibi görünen iki sıska elinin on parmağını birden açа açа gözlerinin önüne tutup, ardından parmaklarını cüzdanının üzerine çarptırıp dövününce, oğlanların on aylık kira borcu olduğunu kavramışlar.

Anlaşılan, hayatta tek vasiyeti, "Kabrimi şişman kadınlar sulasın" olan Barut Raşit ile vilayetteki tüm dulların, "Hafız Efendi Hakk'ın rahmetine kavuşursak, salamızı sen ver. Bu dünyada kavuşamadık, bari ahirete senin davudi sesinle gidelim" dilekleriyle kendinden geçen, ancak ağabeyinin aksine çok etli butlu kadınlardan hoşlaşmayan kardeşi Hafız Mehmet, çarşafını ya da örtüsünü münasip bir yerinden az aralayıp göz süzerek, "Parayı haftaya getiririm", "Ay başında öderim" diye diye parasız pulsuz kumaş alıp giden hanımlara ses etmediklerinden dükkânı batırmışlar.

Tenekeci'nin gırtlağında takat, olayda anlaşılmayan ta-

raf kalmayınca, Ali Efendi duyduklarının utancıyla oturduğu sedirden hışımla kalkıp elini kolunu sallayarak, "Eee" demiş Hanımanne'nin gözlerinin içine içine, "aylak kasap taşaklarını tartar. Senin oğlanlar da mangırları taşaklarına gömmüşler. Hayrını gör."

Hanımanne sükûnetinden kaybetmeden ağzının kenarına bir sigara takmış, sigarasından kuvvetli bir nefes çektikten sonra, az evvel son sözünü söylediğinden beyinin suratına bile bakmayarak, aklına da gece tavuklardan biriyle ziyafet çekmek düştüğünden, gelinine mutfaktan et bıçağını getirmesini söylemiş.

Gelin de, kayınpederi de, bir an o et bıçağının Ali Efendi'nin münasip bir yerine sokulmak üzere istendiği yanılgısıyla ürpermişler ürpermesine ama, Mürşide'deki ürpertinin az daha devam etmesinin nedeni kayınvalidesinin suç tarihine geçmesine ramak kaldığını düşünmesi değil, Ali Efendi'nin kimseye veda etmeden terk ederken evi, arkasında açık bıraktığı sokak kapısından içeri üfleyen rüzgârmış.

Mürşide şaşkınlıkla, "Ne yapacaz Hanımanne?" diye sorunca, tam da dara düştükleri bu günlerde, beyinden en ucuz nasıl boşanabileceğine çoktan kafa yormaya başlayan Hanımanne hemen vermiş geline cevabını ve ağzının payını: "Yarından tezi yok, gör götüm yolları yapacaz, ya ne yapçaz!"

Kefen parasını çıkarıp Tenekeci Mori'ye uzattıktan, adamı dükkânı hemen bu gece boşaltacakları ve oğlanların taktığı borcun her bir kuruşunu ödeyeceği konusunda temin ettikten sonra, kimsenin kıçını değdirmeyi göze alamadığı köşesinde hafifçe kaykılıp perdeyi sıyırarak sokağı gözetlemeye başlamış Hanımanne. Ancak kesinlikle evi terk eden kocasının arkasından bakıyor değilmiş, aksine sokaktan gençten birini çevirip İstanbul'a bir telgraf çektirmekmiş niyeti.

Sabahki çarpışmanın komikliğine hâlâ gülmekten, evin erkeğinin çekip gitmesine ya da oğlanların, annelerinin kaç

yıllık emeğinin üzerine yatmalarına hüzünlenmeye fırsat bulamadığı gibi, lüzum da görmeyen yüce Rabbimiz, uçkurlarına cüzdanlarından çok düşkün oldukları belli Raşit ile Mehmet'in ayıbını örtmek için mahallelinin dikkatini dağıtacak bir başka hadiseye ihtiyaç duyulduğunun yine de farkındaymış.

Geceyi gündüzün, gündüzü de gecenin üzerine sarmayı bildiği gibi, gökten su indirip bütün yaratılmışları sulamayı da bilen Rabbimiz, Hüdavendigâr Vilayeti'ne fecilerin fecisi bir lodos göndermiş. Boşuna dememişler, lodosun gözü yaşlı olur diye; hava kararmadan başlayan lodosu takip eden yağmur az daha tüm vilayeti önüne katıp götürüyormuş. Vilayet yerinde kalmış bu uğursuz günün ertesi sabahına, ancak Kiremitçi Mahallesi'nde kapı önüne bırakılmış terlik ve pabuçlar, o vakitler evde beslemek revaçta olmadığından sokağı mesken eylemiş kedi ve köpekler, elli yılı görmemiş ağaçlar, pencere önündeki saksılar, kapı kulpları, kafasını kümesinden dışarı uzatma ahmaklığını gösteren tavuk ve horozlar ile aynı ahmaklığa düşen insanlar, Avcılar Kulübü'nün önündeki ahşap iskemle ve masalar, masalardaki küllükler, ipinden toplanmasına fırsat bulunamayan çamaşırlar, toprağa daha yeni saplanmış mezar taşları, türbelere bağlanmış çaputlar, yakalara tutturulmuş muskalar, evin yolunu şaşırmış haspalar, şiddetli yağmurun seline kapılarak soluğu taaa Şehriman ilçesinde almışlar; öyle ki söz konusu ilçenin yaşlıları, 2000'lerde internetin hâlâ gelmediğinden şikâyet eden gençlere, takvimler daha 1950'yi göstermeden nelerin nelerin ayaklarına geldiğiyle övünecekmiş.

Ahali sabah namazını müteakip sokaklara saçılmış çerçöp, eşya, hayvan ve insan kalıntılarını toparlamak için kolları sıvarken Hafız Mehmet, zevcesi Mürşide ve iki evladıyla birlikte İstanbul yoluna koyulmak üzere evin kapısını arkasından çekip çıkmış. Bağrından bir şey kopmuş gibi hisset-

mesine rağmen, ne yalan söylemeli, rahat bir nefes de alan Fahriye Hanım, dilimleyip tuzladığı irice bir çiğ patatesi yemenisiyle alnına sıkıca tutturup bir sigara yakmış. Baş ağrısı için bu yaptığından iyi ilaç tanımazmış ve ilerleyen yıllarda sık sık acıdan kıvrandıracak sırtının tek dermanıysa, Adnan'ın ayak tabanları olacakmış. Odanın sağ köşesindeki, yatak yerine de geçen divana yüzüstü yatacak, Adnan'a sırtını çiğnetecek ve sırtında yürürken çıkan *cuf cuf* sesler, ayaklarının babaannesinin etine gömülmesi, her tarafının löp löp etmesi, oğlanın ihtiyarlığında bile aklından çıkmayacakmış.

14. tekmil

Hafız Mehmet, İstanbul'da gündüzleri Eminönü-Taksim hattı elektrikli tramvayında, bu defa işin ucunda devlet bulunduğundan kimseye kıyak geçmeyerek bilet keserken; Mürşidanım beyinin dayısının Sultanahmet'in dar sokaklarındaki küçük evinde Kiremitçi'dekini aratmayacak şekilde ev işine koşturulur ve bir fırsatını bulup da oğlanı Şeyh Galip Dede Türbesi ile Ayasofya'daki dilek taşına götürebilir miyim diye kurarken; Süsü ile Adnan topaç döndüre döndüre ilk baş dönmelerini yaşarken büyük şehirde; Reşat da ailenin bu geçici göçüyle vakti artarak peşine düşen Şakir Efendi'nin hesabını görmeye karar vermiş.

Kendisi tevekkül etse de, evladı acının ya da kaybın hiçbir türlüsünü tecrübe etmesin ister ya insan; işte Şakir Efendi de bu niyetle bütün namaz aralarında Hüdavendigâr Vilayeti'nin altını üstüne getirmekte karar kılmış. Adını bilmediği ancak torununa musallat olduğundan şüphe etmediği bu Reşat'ı önce vilayetin mezarlıklarında aramaya koyulmuş.

Emir Sultan Mezarlığı'nda, sıtmayı atlatamadığından daha taze defnedilmiş bir çocuğun ailesinin attığı ve derdi gücü bunları toplamak olan çocuklardan kurtarabildiği bozuk paraların birinde izini bulur gibi olduysa da, çok geçmeden bu varlığın, tam da sırası çalınmış olduğu için, hayatın en büyük canlılıkla aktığı yerlerde gezindiği fikrine varmış. Evle cami arasında mekik dokuyan biri olarak aklına hemen me-

sireler gelmiş, ancak mesirelerde de bir iz bulamayınca, vilayetin günah yuvalarında dolaşma vaktinin geldiğini kavramış.

Ne yemeye içmeye, ne sıçmaya, ne uykuya dinlenceye, ne barınmaya ihtiyaç duyan, sadece ve sadece öfkesiyle beslenen Reşat, sırf hınzırlığına bizzat onun bahçesinde yuvalandığını bilse, Şakir Efendi'nin düşeceği hali hayal ederek eğlenirken, istese fani gözlere gözükebileceği halde gözükmemeyi tercih etmiş. Hazır, Ali Efendi'yi karısıyla kapıştırarak dedelerin birinden kurtulmuşken, torununun canını kurtarmak için cümle sevabından olmaya bile razı gelen Şakir Efendi'den de ivedilikle kurtulması gerektiğinin farkındaymış tabii.

Şakir Efendi'yi ayakaltından çekmek için, oğlanın anasının karnından çıktığı gün deneyip de beceremediği şekilde, tekrar bir otobüs kazası tertip etmiş. Bir akşamüstü, akşam ezanını okumaya yetişemeyeceği endişesiyle vilayetin Yeşil ile Çekirge semtleri arasında daha yeni yapılmaya başlanan otobüs seferlerinden birini yakalayarak, yolun bir kısmını teker üzerinde gidersem vakit kazanırım diye düşünen Şakir Efendi'yi, mübarek Yeşil semtinin batakhanelerinde kendisini aradığı sırada geciktiren de elbette Reşat'mış.

Otobüsün, bu seferlerin vilayet için büyük bir yenilik olması itibariyle zaten ziyadesiyle heyecanlanan şoförü, tam Setbaşı Köprüsü'ne yaklaşırken, hanımına aşırı benzettiği bir kadının Mahfel'de ancak ecnebilerde rast gelinen yakışıklılıkta, gençten bir beyle gülüşerek kahve içtiğini görüp de direksiyon hâkimiyetini kaybedince, az kalsın otobüsü köprünün altından akan Gökdere'ye uçuruyormuş. Otobüs dereye doğru kanatlanmamış, ama yaşanan çarpışmadan dolayı Şakir Efendi'nin kapıya sıkışan sağ kolu kemiği görünecek, eti omuz hizasından sıyrılıp bileğine kadar sarkacak şekilde yaralanmış. Otobüsün halini ne siz sorun ne ben söyleyeyim.

Kan revan içindeki bir yolcuyu taşıyacak faytoncu bir türlü bulunamadığından bir hamalın küfesinde, küfelikler gibi girerken evinin sokağına Şakir Efendi, bu koldan hayır gelmeyeceğini, hatta kolunun, çıkacağı bu son yolculukta bir başına olmayacağını seziyormuş. Aslında eve gitmek yerine doğrudan bir doktora gitseymiş, evde yatırıldığı ince döşekli yatağında bir doktorun gelmesini saatlerce beklemeseymiş, gelen doktor işi bitmiş kolu kesmek yerine güzelce sarıp hastaya bir iğne yapmayı tercih etmeseymiş, kangrenden ölmeyecekmiş Şakir Efendi de.

Günler, geceler ve çileler sonra son nefesini vereceği malum olduğunda, genelde kolaya kaçan bir kulu olmadığı halde Rabbimizin, üç kere şu duayı mırıldanmış: *"Allahümme inni es'elükel a'fve vel'afiyeh, fiddünya vel'ahireh, Rabbena atina fiddünya haseneten ve fil'ahireti haseneten ve kına azabennar!"*

Bunun üzerine yetmiş melek yatağının başucunda üç ayrı defa görünerek, "Ya Rabbi, Şakir kulunun duasını kabul et" demişler ve Şakir Efendi'nin canını almaya gelen Azrail Efendimizin görüntüsü, torununun sıhhatini düşünmek dışında bir günahı bulunmayan bu kulunu ürkütmesin diye, canı bedeninden çekilirken, ayakucunda saf tutarak Azrail'in işi bitene dek beklemişler.

İşiyle övünmekten kendini alıkoyamayan Reşat da, o son saniyelerde başucunda dikilerek cemalini gösterince, Şakir Efendi sağlam koluyla Reşat'a uzanıp "Yaptığın bu işte bir yanlışlık var, gel yapma" deyivermiş ve Reşat'tan çekmek bilmeyince elini, toplu taşıma da yapabilen Azrail ikisini birden alıvermiş yanına. Ne yazık ki Reşat bir tek Şakir Efendi'ye göründüğünden, bu son sözler yüce Rabbimize hitaben söylenmiş sözler gibi alınarak evde günlerce tövbe edilmesine sebep olmuş.

Önce mahalleye, ardından dünürüyle diğer akrabalara

ve İstanbul'a da telgraf ile haber edilen bu elim vefatın ertesinde Şakir Efendi'nin karısı, hanelerine kötü bir şeyler musallat olur endişesiyle, bir maşayı uzunca süre kapının önünden eksik etmemiş. Geceleri mahalleyi inleten şıngırtılar, maşanın bir altından bir üstünden atlayarak bu dandik muskayla dalgalarını geçen kötü cinlerin işiymiş. Yüce Rabbimiz bırakmış kafası şişene kadar eğlensin cinleri; çünkü insanoğlu yeryüzünde gezinmeye başladığından bu yana iki şeye özellikle hayret edermiş; ilki insanın kendi kendini korkutma becerisi, ikincisiyse kendi uydurup kendi inandığı batıl inançlarıymış.

15. tekmil

Hafız Mehmet, İstanbul'u pek sevdiyse de, aradan geçen bir yılın akıllanmasına kâfi geleceğini, gelmese de bu kadar ayrılığın yettiğini düşünen Fahriye Hanım, dünürünün ölüm haberiyle birlikte pılılarını pırtılarını toplayıp dönmeleri isteğini de sıkıştırmış yolladığı telgrafa. Torunu özlemiş bir kere, ayrıca gelen giden bolluğunda evin işini bunca zaman tek başına görmekten de feci yorulmuşmuş.

İstanbul'da bir akraba ziyaretinde ikram edilen tulumbayla yetinmeyip evin kızıyla mutfağa dalarak birkaç porsiyon daha tulumba götürdüğü için, Sultanahmet'teki eve dönerken alınan bir kilo tulumbanın tamamını, aynı ayıbı bir daha yapmasın diye, tatlı burnundan fışkırana kadar yemek zorunda bırakıldığından büyük şehirden soğuyan Adnan'ın canına minnetmiş Kiremitçi Mahallesi'ne dönmek. Yıllar yıllar sonra karısı Mine'nin de çocukluğunda aynı tecrübeyi incir üzerinden yaşadığını öğrendiğinde hayret edecek; Mine, misafirlikte evin oğluyla mutfaktaki mandalinaları silip süpüren küçük kızına, akşam eve dönüşte bir kilo mandalinayı zorla yedirince, neredeyse bir aile geleneği haline gelecek bu terbiye yöntemi, şükür Adnan'ın torunlarına uygulanmayacakmış.

Aldıkları havadis üzerine acilen toparlanıp memlekete döndüyseler de, Mürşide'nin cenazeye yetişmesi kısmet olmamış. Yer bulması, 2000'lerde *Cats*'e bilet bulmaktan bile

zor olacak, ancak o vakitler hayli tenha Pınarbaşı Mezarlığı'nın girişe yakın bir yerine defnedilen Şakir Efendi'nin mezarı başında şiddetli yağmurun altında dikilirken, Hafız Mehmet merhumun ruhuna okuduğu duaya, milletten küfür yerim endişesiyle, ecelin kendisi için kışın gelmemesi dileğini de eklemiş. Yan gözle baktığında gözyaşları yağmura karışmaya direnen zevcesinin çatık kaşlarını görünce, bir besmele daha çekip, nasılsa yolunu gözleyen tazeciklerden ve dullardan yana yokluk çekmediğinden, Rabbimiz öteki dünya yolunda Mürşide kuluna öncelik verirse itiraz etmeyeceğini de düşünmüş.

Yeryüzünde her türden cefayı çeken dişi kullarına kıyamayan Rabbimiz, özel bir muhabbet beslemese de, yaz kış ayağında terlik, sırtında bir hırkayla bahçedeki mutfağa koşturup sayısız gırtlağı doyuran, Hanımanne'nin çamaşırına kadar yıkayıp paklamaktan şikâyet etmeyen, sübyan olarak girdiği ailede kızlarına dahi iş yaptırmayan, "Patlar, harlar, bir vukuat olur. Ben o işe gelemem. Yanarsa o yansın" diyerek bir ocağı bile yakmayan beyine sesini çıkartmayan Mürşide kuluna bir güzellik yaparak, beyinin canı onunkinden önce alınsın diye gerekli talimatı o dakika vermiş.

Mürşide herhalde son nefesinde babasının yanı başında bulunamadığından, taze kapatılmış toprağa ve babasının yeni istirahatgâhının sınırlarını çizmek için etrafına dizilmiş irili ufaklı taşlara bakarken, anacığının cenazesinde olduğu gibi, babacığı birden arkasında belirip elini yavaşça omzuna yerleştirecek, hatta dönüşte Ulus Pastanesi'nden renkli çubuk şeker alacaklarmış gibi bir hisse kapılmış. Ancak ne omzunda bir el ne de ağzında bir şeker tadı, sadece yüreğinde öksüz yetimliğinin acısı ve oğlunun geleceğinin kaygısı varmış.

O günden tam elli dokuz yıl sonra, Adnan'ın artık eşşek kadar olmuş küçük kızı, babaannesi Mürşide'nin bugün ayaklarını bastığı yerde, onun mezar taşının karşısında du-

rurken, hayatta en çok cenazeleri kaçırmanın fenalığını anlayacak; Ulus Pastanesi'nin renkli çubuk şekerleri bile hıçkırıklarını bastıramadığında, kendisini teselliye uğraşan babasına bakarak, ana babalığın dünyanın en boktan mesleği olduğuna kanaat getirecekmiş.

Gelecekte aynı yerde kızıyla dikileceğini bilmeyen küçük Adnan ise Şakir Dedesinin mezarı başında, anne babasıyla İstanbul'a giderken turp gibi olduğunu bilmese şaşırmayacağı bu ölümde, kendisini rahatlatanın ne olduğunu çıkarmaya çalışıyormuş sübyan aklıyla ve aynı akılla, elbette içten içe, ilkokula yazdırılmasının eli kulağında olmasının sevincini de yaşıyormuş.

Kızı, damadı ve torununun mezarı başında rahmet okuduğu Şakir Efendi, yerin altında Münker ile Nekir adlı meleklerin gelmesini, Rabbimizin onu diriltmesini ve kabir sorgusunu Allah'ın izniyle atlatarak, kabrinin Kuranıkerim'de yazıldığı gibi yetmiş çarpı yetmiş kere genişletilip aydınlatılmasını beklerken, Reşat'a sımsıkı sarılmış halde, "Rabbin kimdir, dinin nedir, peygamberin kimdir?" diye sual ediyormuş. Reşat ise alıkonulmanın hırsıyla, "Rabbim öfke, dinim intikam, peygamberim kan" diye hiddetleniyormuş.

Oysa bir anlığına kurtulsa öfkesine yenik düşmekten, kabirdeki zamanını, Adnan'ın canını almanın yeni planlarını yaparak geçirebilir ve Şakir Efendi'ye güzel bir kabir azabı çektirebilirmiş.

16. tekmil

Okul müdürünün, bozulanın yerine yeni bir megafon alınana dek duyuruları yapmak için, sesi kendini ölülere bile duyuracak denli yüksek çıkan Süheyla'dan istifade ettiği Hoca İlyas İlkokulu'na yazdırılan Adnan, vefatından sonra namı alıp yürüyecek Oğuz Atay adlı bir romancıya konu olan Prof. Dr. Mustafa İnan ile aynı koridorlarda yürüyeceği İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde son bulacak eğitim hayatı boyunca hep birinciliğe oynayacakmış.

Reşat'ın Şakir Efendi'nin kabrinde mahpus kaldığı yıllar içinde, derslerini ihmal etmeden okuluna gidip gelecek, harçlığından artırdığı parayla *Hacı Murat*, *Kara Cehennem İbrahim* ve *Tomurcuk* dergilerini okuyacak, hayatında ilk kez amcasına yatıya gidecek, ancak sabah uyandığında altını ıslattığını görerek kahvaltı etmeden amca evinden sıvışacak, babasının "Sokakta ne yapacak, köpek mi taşlayacak!" sözüyle yaz tatillerinde Semerci Hacı Dayı'nın yanında çıraklığa başlayacakmış. Hacı Dayı'nın her hafta sonu kendisine verdiği gıcır gıcır kâğıt iki buçuk liraları götürüp babasına teslim edecekmiş, ama babasının bu paraları Hacı Dayı'ya iade ettiğini bilmeyecekmiş.

Ailenin gıcır kâğıt paralarla tuhaf bir ilişkisi olacak, Hafız Mehmet seloteyple tamir ettiği kâğıt paraları Adnan'ın küçük kızıyla birlikte cam Coca-Cola küllüklerinin altında düzleyip, başka bir gün bankada yenileriyle değiştirerek, bay-

ramlarda torunlara, "Kâğıt para mı istersin, demir para mı?" diye sormayı âdet edinecek, hayatında hiç hak yemediği halde altı torunu içinde bir tek, yine Adnan'ın küçük kızına hem kâğıt, hem de arife günleri üşenmeyip Calcium Sandoz kutularına doldurduğu demir paralardan verecekmiş.

Davranışlarına bakıp yaramaz denilirse hakkı yenecek Adnan'ın, elbette birkaç küçük vukuatı olmuş bu çağında. İlki, Hacı Dayı'nın Adnan'ı, yaşıtı öbür çırağıyla birlikte şehir merkezine gönderdiği gün, Ulucami'nin hemen karşısındaki, hikâyenin anlatıldığı tarihte artık kapanmış olan Emlak Kredi Bankası'nın önünden geçerken yerde gördükleri sepet ve torbalara, çocuk aklıyla şut çekmeleri ve torbalardan sarı beyaz bir sıvının aktığını görmeleriyle yedikleri haltı anlayarak hemen olay mahallinden kaçmaya kalkışmalarıymış. Malların sahibinde zarara girecek göz yokmuş, o yüzden Mudanya-Bursa treniyle yarıştığı rivayet edilen Sütçü Ahmet'i bile kıskandıracak bir koşu tutturarak çocuklara yetişip onları enselerinden yakalamış da, kırılan yumurtaların ederi ikiye bölünüp, iki çırağın babaları tarafından paşa paşa ödenmiş.

Oğlanın doğumunda mevlit okutmayı unutmalarını düşündükçe hâlâ aklı çıkan Hanımanne, terzinin eteğinin sökük olduğunu da iyi bildiğinden, ailede bunca hafız, imam varken Adnan "elif be"yi sökmeden kalır korkusuyla, ancak oğlana kendisi öğretmeye de üşenerek, vilayete yeni gelen namlı bir hocadan öğrensin diye, Adnan'ı Ulucami'ye göndermiş. Adnan cebinde babaannesinin çorap örmekten kazandığı paralardan verdiği harçlık ve takkesi, koltuğunun altında Elif Cüzü'yle Ulucami'ye bir heves yollanır ve bu ilmi bir yılda Amme Cüzü'ne gelemeyenlere bile öğretmekle meşhur Hafız Aziz'in dizinin dibinde sular seller gibi sökerken "elif be"yi, patlak vermiş ikinci vukuat.

Adnan ve ailesinin yuva gözüyle baktıkları Hüdavendigâr

Vilayeti, sonradan antidemokratik olduğundan yürürlükten kaldırılıp yerine daha bile antidemokratikleri getirilecek Türk Ceza Yasası'nın bir maddesine göre hapse ve sürgüne mahkûm edilenler için açık bir cezaeviymiş bir yandan da. İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nin yine böyle haksız bir kararıyla Bursa'ya sürgüne gönderilen ve bu milletin değerini "Türk halkının yüzde altmışı aptaldır" diyerek pek güzel verecek ve sonradan kendisini yakmaya bile kalktıkları halde, tıpkı ebleh yavrusu için saçını süpürge eden bir anne gibi hayatını ısrarla bu halka adayacak o sürgünlerden biri de Aziz Nesin'miş. Vilayette kimsenin selam bile vermediği, hiçbir yerde iş bulamayan, bir gün kahvenin birinde otururken içeri giren hokkabazın şapkasını parayla doldurması üzerine, bir yazarın "başına gelecek bütün belaları önceden düşünüp zamanında hokkabazlık" öğrenmesi gerektiğine kanaat getiren bu kıymetli yazar, bir kitapçının kendisine verdiği akılla eski Türkçe dersi vermeye kalkışmış. Ancak bir babanın kendisine gelip, Kuran dersi verip vermeyeceğini sormasıyla hiç hesapta yokken Kuran dersi vermeye başlamış ve vaktiyle hafız olmanın yararını görerek, çocuklarının iyi yetişmesinden memnun babalar sayesinde ünü artmış da artmış.

İşte o yüzde altmıştan birinin atası çıkıp da, "Tam hafızı bulmuşsunuz maşallah" diyerek Hafız Aziz'in kim olduğunu anlatınca, Hanımanne sırf çıkacak dedikoduyla uğraşmayı istemediğinden, gönülsüz de olsa Adnan'ı Ulucami'ye göndermeyi kesmiş. Kendi hikâyesi kendi kulağına da, "Ah kardeşim, ah. İstanbul'dan buraya sürgün ediyorlarmış, burada hafızız diye ortaya çıkıyorlarmış. Bu heriflerin girmediği kılık yok... Az kaldı ben de çocuğumu gönderecektim. Öyle de güzel, çabuk öğretiyormuş ki... Az kaldı çocuğu zehirletecektik... Böyle bir adamın Ulucami'de hafızlık edeceği kimin aklına gelir?.." minvalinde çalınacak Aziz Nesin'e ya da Ha-

fız Aziz'e edilenler, Adnan'ın tanıklık ettiği ilk haksızlık olacakmış.

Bu hatıradan Adnan'a kalan, eli gerçekten ilk ekmek tuttuğu andan başlayarak Aziz Nesin'in tüm eserlerini edinip okumak, kim tarafından ve kime yapılıyor olursa olsun hiçbir haksızlığı sindirememek ve kendine utanmadan insan diyen bir kısım mahlukatın, Sivas'ta bir oteli, evlerindeki kıçı kırık sobayla karıştırarak yaktıkları günün her seneyi devriyesinde, yüreğini kan çanağına çevirmek olmuş.

17. tekmil

Oğlanın ilkokul yılları kazasız belasız geçer, Mürşidanım'ın kalbindeki endişe soğurken, dönemin valisi dillendirilmesini istemediği için gazete ve radyolardan gizli tutulan, şehrin Mezarlıklar Şube Müdürlüğü'nün ilgili elemanlarınca üstü örtülen elim bir olay yaşanmış. Ateşten yeni kaldırılmış kestane gibi sıcak bir yaz gecesi, yüce Rabbimiz meleklerine küresel ısınma için henüz erken olduğunu beyan ederken, Adnan'ın düzgün giden hayatının sıradanlığı ölçüsünde sıkıcılaştığını fark ederek, aklı fikri Adnan'ı kara toprakla buluşturmak olan Reşat denen katil namzedinin yokluğunu sorgulayacağı tutmuş.

Reşat'ın iki dünya arasındaki trafikte sıkıştığı anlaşılınca hemen duruma müdahale edilmek suretiyle tekrar yeryüzüne, yaşayanların arasına yollanması ile artık ortaokul talebesi olan Adnan da, eski, bir ayağı çukurda günlerine geri dönecekmiş. O yıl ilk defa dört kız öğrenciyi kayıt ederek çığır açan Osmangazi Ortaokulu'na yazdırılan Adnan, bu okulun sıralarında sadece İngilizce, matematik ve diğer dersleri değil, karşı cinsle münasebetini nasıl kuracağını da bir güzel öğrenmiş.

Nezaket ve görgüden yana fena sayılmasa da, henüz İngilizce namına hiçbir şey bilmeyen Adnan, bir arkadaşının kendisine öğrettiği "I love you" cümlesini kızların yanında söyleyiverince, İngilizce öğretmeni Sabriye Hanım'dan

öğrenciliği boyunca yiyeceği ilk ve son tokadı yemiş. Dilinden koptuğu için cezasını çektiği bu İngilizce cümlenin mealini öğrendiğinde, onu herhangi bir dilde bir daha asla telaffuz etmemesine sebep, sadece Sabriye Hanım'ın, ne yazık ki babasından aldığı ve her biri iki parmağınız kadar kalın parmaklı elleriyle patlattığı tokat değilmiş. O tokadın rüzgârıyla, az biraz da cılız olduğundan bir güzel savrularak, bu haytaların dikkatleri dağılmasın diye yarısına kadar badanalı pencereler ile karatahtanın arasındaki köşeye yerleştirilmiş cam dolaba çarpmasıymış. Görgü tanıklarının ifadesine göre ise cam dolap tarafından çarpılarak yere düşmesiyle, dolabın camının da üzerine yağmur gibi yağmasıymış.

Üçgen bir cam parçası burnunun direğine saplanarak, şansı yaver gitse orada ömür billah görülecek bir iz bırakacağı yerde, ömür billah geçmeyecek bir sızı bırakmakla kalmamış, camın peşinden boşluğa atlayan, coğrafyacının İstanbul'dan ne zahmetlerle getirttiği dünya küresi de kafasına düşmüş. Bu sebeptendir ki Adnan hayatı boyunca seyahat etmeyi gönül ilişkilerinden önde tutacakmış.

Seneler sonra bu ilk raundu kaybeden Reşat az tepinerek, okulun ilk deprem tatbikatının yapılmasına neden olmuş ve iftihar listesine girdiği sürece Adnan'ın defter, kalem, silgi gibi ihtiyaçlarını, devlet malı kırtasiye malzemelerinden temin etmesini sağlayan bir aile büyüğünün çalıştığı Merinos Fabrikası'na kırmış dümeni. 2000'lerde memleket tarihine halktan en çok küfür işiten başbakan olarak geçen zatın, arazisine Hyde Park örneği bir park yapacağını müjdelemesini kimsenin önemsemediği gibi, devletin bilmeden işlediği bu hayrı dışında hiçbir hayrını görmeyecek Adnan'ın, elinde takdirnamesiyle yılda bir kez fabrikaya girip çıkmasını da kimse umursamıyormuş.

Yine böyle elinde takdirnamesi fabrikanın tıkır tıkır tıkırdayan makinelerinin arasından geçerek kendisine kırtasiye

temininde yardım edecek beyin odasına ilerlerken, annesinin kendi elleriyle ördüğü ve Reşat'ın da kendi elleriyle ucundan hafifçe söktüğü kazağının ipi, işçiler sigara molasına çıktığı için başıboş kalmış iplik eğirme makinelerinden birine takılmış da, ustabaşının korkusundan sigarasından iki nefes çekip dönen bir işçi sayesinde Adnan etlerinin ipliğe dönme tehlikesini atlatmış. O işçinin akıbetini ne siz sorun ne ben söyleyeyim.

Yazın sıcağından olduğu gibi kara kıştan yana da nasibini pek güzel alan şehri yine yarım metre kar bürüdüğü bir vakit, Osmangazi Ortaokulu'nun Müdürü Muzaffer Bey, her sene olduğu gibi bu sene de talebeleri okulun bahçesinde toplayıp, "Bana kızan, hıncı olanlar vardır. Duvar dibinde sırtımı size dönerek duruyorum. İçine taş ve benzeri unsurlar koymadan beni kartopuna tutup rahatlayabilirsiniz" dedikten sonra, Reşat da talebeler gibi bu fırsatı değerlendirmeyi ihmal etmemiş.

Hava eksi iki dereceyi bulduğu halde, biyolojik nedenlerle kanları kaynayan gençlerin ellerine küçük birer taş tutuşturması ve onları, müdür yerine her dersi hiç çalışmadan iftiharla geçen, öğretmenlerin çocuklarına bile ders verdiği halde diğer talebelerden ayrı muamele görmeyi istemeyen Adnan'ı kartopuna tutmaya ikna etmesi pek zor olmamış.

Reşat'ın elinde bütün ergenlere işleyecek bir silah varmış ve Osmangazi Ortaokulu'nun yapmamaları söylenen şeyleri hemen o an yapmaktan kendilerini alamayan gençleri, taşla katık ettikleri kartoplarını Adnan'ın üzerine boca ederken, Müdür Muzaffer Bey sırtı dönük dikildiği duvar önünde, bir talebenin dahi kendisine diş bilemediği yanılgısıyla nafile hislenmekteymiş. Ancak kartopu yemediği halde arkasında hayli okkalı bir kıyametin koptuğunu fark etmesiyle dönerek, çocukların bahçenin orta yerinde gitgide yükselen bir kar tepeciğini hedef aldıklarını görmüş. Öğrencileri iki

yana açarak yaklaştığında tepenin altından sızan kan gözüne çarpmasa, Adnan'ın kanamadan değil ama, insanın bokunu bile daha kıçının deliğini görmeden donduracak o soğukta öteki dünyaya geçeceği kesinmiş.

Muzaffer Bey, kendisi yerine kurban seçilen bu gence duyduğu gönül borcunu, o yaz tuhafiyeci bir akrabanın yanına çırak verilen Adnan'ı, her cumartesi olduğu gibi indiği Aynalı Çarşı'da dükkânın önüne kurulan fanila, külot, jarse çorap ve mendil dolu seyyar tezgâhta, bağırmaya çekindiğinden pek bir satış yapamadığı için kalaylanmaktan kurtararak ödemiş. Eve elinde kuru bakliyat ve meyve dışında, fanila ve külot dolu torbalarla girdiğinde karısı savaş çıkıyor sanmasaymış iyiymiş...

18. tekmil

Bir resimli deyimler sözlüğü hazırlanacak olsa, "feleğini şaşırmak" deyiminin hemen yanına, ılık bir nisan günü, Adnan'ın bir koşu çağırdığı Bereket Ebe'nin, Mürşidanım'ın iki bacağının arasından sapsarı saçlı bir kız çıkardıktan az sonra bir tane de kapkara saçlı kız çıkararak kucağına verdiği an, Hafız Mehmet'in yüzünün aldığı halin resmi konabilirmiş pekâlâ.

Mürşidanım'ın, önce kolu sonra canı giden babası görse içi az burulsa da neşe duyacağı ikiz bebeklerinin gelişi, Mehmet Efendi'yi hayret ki, önceden duymadığı bir sıkıntıya boğmuş; bu sıkıntıda evde doyurması gereken boğaz sayısının beşten yediye çıkmasının payı elbette büyükmüş. Fahriye Hanım'ı hariç tutarsak, evde, o vakitler henüz adı konmamış muayyen gün sinirini yaşayan dört dişiyle yaşamak, bu kırmızı günlerin birbirini takip ederek bütün haftalarını, aylarını, yıllarım kaplaması da bir diğer sıkıntı olacak, Mehmet Efendi kahveye gitgide daha sık çıkmaya başlayacakmış.

Oğlu, anın şaşkınlığı içinde evden hızla çıkmasa da, ikizlerden kara olanına Sacide, sarı olanına Saliha adlarını verecek Hanımanne, yeni bebeleri kucağına bile almadan, yemenisini çıkarıp ters yüzünden tekrar başına bağlamış ki, Allah muhafaza bu defa da mevlit olayını ihmal etmesin.

İzzet ikramı anası hazırlasa da, bu kez *Allah analı babalı büyütsün*'e gelenlere Süsü hizmette kusur etmeyecek, an-

cak loğusa şerbetinin kendini damakta özleten tadı da, tavşankanı çaylar da, yufkası ağızda dağılan börekler de, kızın sevimsizliğini örtemeyecekmiş.

Fahriye Hanım, mezhebine ters olduğu halde bir daha asla yapmayacağı bir iş yaparak, bu kızı beğense beğense, içeri dişi sinek bile girmediğinden kim bilir ne acayip azdıkları düşünülen askeri lisenin talebeleri beğenir düşüncesiyle, Süsü'yü birkaç hafta önce bu lisenin mezuniyet balosuna gönderdiğinde yaşanan hadiseyi anımsayarak suratını bir buruşturmuş ki, ikizler hayatları boyunca, babaanneleri tarafından zerre sevilmedikleri hissinden kurtulamamışlar.

Fahriye Hanım'ın anımsamaktan bile imtina ettiği o gece, peri padişahının kızının kaftanını giydirseniz işe yaramayacak Süsü'yü, ellerinden geldiğince süsleyip salonun loş bir yerinde oturmasını da sıkı sıkı tembihledikten sonra bir faytona bindirerek gönderdikleri baloda, anne sorunlarını henüz aşması kısmet olmadığından, yaşça kendinden büyük ve nemrut kadınlara ilgi duymaktan kendini alamayan bir birinci sınıf öğrencisinin kendisini dansa davet etmesi üzerine, elbisesinin eteklerini topladığı gibi, olayı sonradan duyan Adnan'ı pek şaşırtacak şekilde o yüksek topuklularla, soluğu Tophane Yokuşu'nun dibinde almış Süsü. Askeri lisenin talebelerinin, kendisine dans değil de başka bir şey teklif edilmişçesine kaçan bu kızı, sarktıkları okul duvarından alkışlarla uğurlamaları, bütün şehrin dilindeymiş.

İkizlerin kulaklarına isimlerini sırasıyla üflerken, Allah vere de ikizler sevimlilikten yana ablalarına çekmeseler diye dua etmekten de geri kalmayan Hanımanne'nin duası şükür ki tutacakmış. Daha ilkokul birinci sınıfın çocuk bayramında, her katına fazladan bir boy tül geçilmiş kabarık etekleriyle kısa kollu beyaz elbiseleri ve görenleri şaşkınlığa uğratan, kendi kafalarından bile büyük papatyadan şapkalarıyla o kadar sevimli görüneceklerıniş ki, yıllar sonra bir ye-

rel gazetenin kuponsuz, çekilişsiz hediye ettiği *Büyük Bursa Ansiklopedisi*'nin Cumhuriyet Bayramı maddesinde, şehirde yapılan geçit törenlerine örnek olarak, ikizlerin Cumhuriyet Caddesi'nde bu kostümlerle yürürken çekilmiş bir fotoğrafı kullanılacakmış.

O gün geldiğinde, Adnan, fotoğrafın yanlış maddeye konduğunu dillendirip keyifleri kaçırmayacak, o yıl törene katılmak için Ulucami önünde bekleyen kayakçı ve bisikletçilerin daha güzel bir görüntü oluşturdukları düşüncesini de kendine saklayacak, ancak o bayram sabahı ikizler boynuna atıldıkları sırada papatya şapkalardan firar eden bir beyaz tüyün gırtlağına takılıp kalmasıyla az kaldı cavlağı çekeceğini de anımsamadan edemeyecekmiş. Onca zaman onca kupon biriktirdikleri halde, çekilişte ne ev ne araba kazanmalarına canı pek bir sıkılan karısı Mine'nin söylenmeleriyle bu acı hatıradan sıyrılacakmış.

Adnan'ın ikiz kız kardeşlerinin dünyaya geldiği o nisan sabahına dönersek... Çay bardaklarıyla dolu tepsiyi titrete titrete içeri giren Süsü'yü görünce, yenidoğanlara karşı görevini yerine getirirken gelen gidenle sohbeti de nasılsa ihmal etmeyen Hanımanne'yi bir gülme tutmuş. Daha geçen aşure ayında, ilk aşuresini anasının elini aratmayacak lezzette yaptığı halde yolda kâseyi –arkasında taşıdığı kâsesini değil, aşureyi doldurduğu– sallaya sallaya babasına götürürken, tarçınla karışan aşure kahverengi olunca, oğlu Mehmet'in tepesi atarak, "Ben o Arap taşağı gibi aşureden yemem" diyerek isyan etmesi aklına gelmişmiş de ondan.

Bu kızın hiç değilse dolaylı yollardan yüzünü güldürmesinin de bir şey olduğu düşüncesiyle umuda kapılarak, ailedeki giderek çoğalan gırtlaklardan ne geçeceği konusuna da bir çare bulmuş, hatta gelinle oğlana ayrı oda verdiği için hafif yollu bir pişmanlık duymaya da vakti kalmış. Kızların kulağına isimleriyle birlikte, "Allah vere de kucağıma başka to-

run almak zorunda kalmasam" diye de üflemiş yanlışlıkla. Bu defa da ikizleri bir kıkırtı alınca, "Daha kundakta alaya alıyorlar beni kahpeler" diyerek Sacide'yle Saliha'yı analarının kucağına geri koymuş. Altına aldığı ayaklarını oturduğu sedirden sarkıtıp siyah meslerini giyerek, kimsenin beşiğini sallamaya niyeti olmadığını da göstermiş. İkizlerin başlı kıçlı yattıkları beşiğin ipi, derslerini nedense bir yandan da sallanarak tekrar eden Adnan'ın beline geçirilmiş de, bu bahis de böylece kapanmış.

O ipin, defalarca Adnan'ın boynuna geçmeye yeltendiğini, oğlanın ilerleyen yıllarda zaman zaman ikizlerin sevgisinden de, sorumluluğundan da boğulacak gibi olduğunu bilmem dillendirmeye gerek var mı!

Artık ne etse bir türlü yumuşatamadığı kaşlarından içten içe rahatsızlık duyan Mürşidanım, aile içinde Sarı Kız diye anılacak Saliha'nın babasından aldığı zeytin yeşili gözlerine gölge etmeye çekinen sapsarı kaşlarını çatmasının, anasından geçen bir huy değil de, henüz günahsız olduğundan ipi ağabeyinin boynuna boynuna dolayan Reşat'ı görmesinden kaynaklandığını bilse, onca üzülmezmiş.

Yatsı okunup cümle akrabanın yanı sıra, hayatlarında hiç ikiz görmediklerinden Kiremitçi Mahallesi'ndeki eve akın eden, aslında ne akraba ne komşu olan diğer misafirler de evlerinin yolunu tuttuğunda, Fahriye Hanım gelinine kızları uyutup ayakaltından kaldırmasını, ancak yatmayıp eve geldiğinde kocasını kendisine göndermesini tembih etmiş. Hafız Mehmet'in bir lakabı da "Jet İmam" olduğundan, Mürşidanım onun çok geç vakte kadar dışarıda kalmayacağını ve kendisinin de çok geçmeden yatağına kavuşacağını tahmin ediyormuş. Çekemeyen birileri müftülüğe başvurarak özellikle ramazanda teraviyi pek hızlı kıldıran bu hocayı şikâyet edince bir müfettişin geleceği duyulacak, Mürşidanım da teftiş gerçekleşene ve incelemeye gelen zat, kocasına namazı

hızlı, ancak pek bir güzel kıldırdığını söyleyene dek gözünü kırpmayacakmış.

Oğlu Mehmet gelince, Fahriye Hanım önce Adnan'la ikisine onların sesinden dinlerken mest olduğu "Kekliği düz ovada avlarlar"ı söyletmiş; ardından, gelecek güz mevsiminde torunu Erkek Lisesi'ne, oğlunu da artık bir zahmet evin direği olabilsin diye, İpekçilik Mektebi'ne yazdıracağını bildirmiş.

19. tekmil

Şimdi üşenmeyip adlarını tek tek telaffuz etsek bile size bir şey ifade etmeyecek nice bakan ve başbakan, parti grup başkan vekili, vali, belediye başkanı ve encümen azası, atom mühendisi, uzay bilimci, doktor, diş hekimi, mühendis ve meşhur ses sanatçısı Zeki Müren'i yetiştirmiş, Reşat Nuri ve Cahit Sıtkı gibi ulusal çapta olmasa da Asprin, Çamur Şevket, Sıfırcı Ayla, Kel Osman ve İmam lakaplarıyla kendilerince meşhur muallim ve muallimeler çalıştırmış, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hem de iki defa ziyaret etmesiyle bulduğu her fırsatta övünmekten geri kalmayan, kurdelesi 1885 senesinde iftiharla kesilen Bursa Erkek Lisesi, Adnan kapısından girdiği gün, okulun şeytanları zaten bol diye, kara gölgesi Reşat'ı dışarda bırakıvermiş.

Reşat başta feci içerlediyse bile bu beklenmedik dışlanmaya, bu yüksek tavanlı, zemini her dönemin başında çürümesin diye ziftle kaplanan, sobaların şahı gelse ısınmayacak ihtiyar ve ahşap delikanlının sınırlarındaki türlü tehlikeyi idrak edince, Adnan'ın işini, liseden hayta arkadaşları ya da disiplinin kitabını yazmış hocalarından biri bitirmezse, okuldan artakalan biri tam, ikisi yarım günlerden birinde oğlanın fişini kendisinin çekeceğinden eminmiş.

Azrail'in kendisiyle Reşat aracılığıyla *canını almacasına* bahse girdiğinden bihaber Adnan, yanlış anlaşılmayacaksa eğer, çiçek gibi açmış Bursa Erkek Lisesi'nin çatısı altında;

o vakitten başlayarak hayatının sonuna dek, onunla tanışma zevkine eren herkesçe bilinecek özelliklerini birer birer bu çağında keşfetmiş.

Ders aralarında arkadaşları lavabolarda sigara üflerken, Adnan tüm derslikleri, ardından yatakhane ve yemekhaneyi dolaşarak, binanın ahşabı tutuşur korkusundan doğru düzgün yakılmayan sobaların her birinin gövdesine "buzdolabı" yazarak göstermiş örneğin muzırlığını.

İstiklal Harbi'nde Yunan ordusuna esir düşmeyi genç kızlığında bizzat tecrübe ettiğinden, öğrencilerini bir hilal oluşturacak şekilde dizip hepsine "TABURRRR ÇÖMEL!" emri vererek, düşmanın nasıl ay şeklinde ablukaya alınacağının, gerçeğini aratmayacak şekilde canlandırılmasına pek önem veren tarihçi Fatma Zehra'nın derslerinde, birkaç defa denize dökülen Yunan askeri rolünde az kaldı cavlağı çekecekken paçayı kurtarması da örneğin, herkesle dost olmasının filizlendiği anlarmış.

Kafası son sınıfa erişecek kadar çalışan, ancak bu kafayı sadece cin fikirler üretmekte kullanan üç beş ağabeyin başlattığı bir gelenekle, okulun ufak havuzunun iki karışlık suyuna kış günüymüş, hava soğukmuş demeden atılmasıyla bastığı çığlığı, kendisine de kıytırıktan bile olsa bir lakap takılsın diye yapmadığını bırakmayan, ancak bu hevesi kursağında kalan matematikçi İrfan Bey'in duyup kendisini sorguya çekmesi yüzünden vakit kaybederek, havuza atılanlara verilen iki buçuk liradan olması mesela, haydan gelecek paradan yana şanssız olacağının işaretiymiş.

Bir cumartesi günü öğlen, yine bayrak merasimiyle tatil edilecekken okul, tatil rehavetine biraz erken kapıldığından mıdır nedir, İstiklal Marşı'nı, babasının da pek güzel icra ettiği alaturkalardan birini söyler gibi söylemesi ise neşeli mizacının ifadesiymiş. Müdür muavininin bu durumu fark ederek, Adnan'ın neşesini kaçırmak için değilse bile, marşımıza

karşı lakayt tavrını cezalandırmak niyetiyle, okul boşaldıktan sonra uzun saatler bahçede İstiklal Marşı'nı tekrar tekrar okumak zorunda bırakması, ne acıdır ki, babasından miras aldığı güzelim sesini insanlara duyurmaya karşı isteksiz davranmasına yol açacakmış.

Kırık çıkık korkusu yüzünden okulu çevreleyen duvarların üzerinde cambazlık yapamayan arkadaşları, komşu kız lisesindeki kızlardan randevu koparamadığında, camları buharlayıp saatlerce üşenmeden o camlara tersten harfler yazarak iki cins arasında bir münasebet kurulmasına yardım etmesi, sorun çözme kabiliyetinin arkadaşları tarafından en takdir edilen işaretiymiş. Ancak, herhalde babaannesi Fahriye Hanım'dan aldığı birtakım genler yüzünden bunca gencin aşk hayatında mutluluğa ermesine sebep olduğu halde, kendisine kör topal bile olsa bir kız ayarlayamaması ise karşı cinsle ilişkilerinde çuvallayacağını göstermeyip de ne yapacakmış!

Üniversiteyi bitirmesinin üzerinden beş, vatani görevini yerine getirmesinin üzerinden dört yıl geçtiği halde hâlâ bekâr dolaşmasına üzüntü duymaktan ziyade gülen Teknik Üniversite'den arkadaşları, dönemin çok okunan ulusal bir gazetesinin gönül postasına bizimkinin ağzından bir mektup yazacak, bu mektuptan bihaber Adnan sayıca az denemeyecek yanıtlar adresine ulaşmaya başlayınca ufak çapta bir şok geçirecekmiş. Bu mektuplar içinde bir tanesi, yazanın Bursalı olması nedeniyle ilgisini çekince, bu hanımın yaşça kendisinden hayli büyük, fazla otoriter ve cildinin ayın yüzeyini aratmayacak güzellikte olmasını göz ardı ederek, bu defa kendi yazdığı bir mektupla bir randevu ayarlayacakmış.

Sevgi adındaki sınıf öğretmeni hanımı gördüğü an, oğlu bu kızla nikâhlandığı takdirde horozlanamayacağını idrak eden Mürşidanım, Hanımanne'yi acilen devreye sokarak oğluna daha uygun bir kısmet bulunmasını sağlayacak, ancak

bu yeni kısmetten de hiç hazzetmediğinden, bunu Allah'ın tokadı olarak görecekmiş. Mine'yi istemeye gittikleri gün, yanlarında görücü olmasına aldırmadan, kızına, "Bak kızım, iki kaynanalı eve gelin gitmek istediğinden emin misin?" diye ısrarla soran dünürü Semiha Hanım'la fikir birliği edecekleri tek husus da bu tokat hususu olacak, üstelik kızını Gönlüferah Hamamı'nda görüp beğendiklerini öğrendiği dakika Semiha Hanım ayağını sıcak sudan kesecekmiş. Ayağını kesmek demişken, bu izdivaç Semiha Hanım'ı sadece hamamdan değil, daha birçok şeyden soğutacakmış amma, dünürleri gibi affedersiniz yalak ağızlı olmadığı için, bu hususları kendine saklayacakmış. Sadece, Mine'nin Kiremitçi Mahallesi'ndeki evde enstitüden arkadaşlarıyla gün yapacağı bir öğleden sonra, evden uzak durması söylendiği halde, büyük aptesini altına kaçırmamak için pantolonu inik vaziyette bahçenin bir ucundaki tuvalete koşturmaktan çekinmeyen Hafız Mehmet'in bu vukuatını önüne gelene anlatarak intikam almaya girişecek, ancak bu yaptığı, Mehmet Efendi'ye duyulan sevgiyi katmerlendirmekten başka işe yaramayacakmış. Semiha Hanım'sa, düğünü haremlik selamlık yapmakta direterek, Adnan'ın daha yolun başında, kız tarafının kendi suratını mümkün mertebe az görmek istediğinden şüphelenmesini sağlayacak ve yıllar içinde sadece bununla avunmak durumunda kalacakmış.

Allah'ın tokadı diyorduk ya az evvel, esas tokat, Adnan'ın her iki kızının da Sevgi öğretmenin görev yaptığı özel okula gitmesi, babaları okula onca para döktüğü ve bir kabahatleri bulunmadığı halde, yakalandıkları her köşede Sevgi öğretmen tarafından bir güzel pataklanmaları olacakmış.

Zamanın sırasını şaşırmayalım diye, yine Erkek Lisesi koridor ve sıralarına dönecek olursak... Sınavlarda, üniversite talebelerinin bile çözemediği sorular sormasıyla meşhur biyolojici Kel Osman'ın nasıl da deli bir Fenerbahçeli olduğu-

nu bildiklerinden, soruları sarı lacivert renklerle yanıtlayarak hiç olmazsa ikmale kalmayı garantileyen arkadaşlarının aksine, üstelik koyu bir Fenerbahçe taraftarı olduğu halde, Adnan'ın soruları derslerde öğrendiği bilgilerle yanıtlamakta ısrar etmesiyse, bakış açısına bağlı olarak saflığının ya da hayatta hak etmediği hiçbir şeye talip olmayacağının ispatıymış. Öğretmenler kopya çekmenin her türünden haberdar olduğundan ne yapacaklarını şaşıran arkadaşları için, bir üst sınıftan ince bir ipin ucundan kopya sarkıtılması sistemini bizzat geliştirdiği halde bu sistemi hiç kullanmamasını da, aynı karakter özelliğine yorabilirmişsiniz.

Öğrencilerin dört gözle beklemeseler de kendilerini bulacak olan gelecekte nelerden nelerden zehirleneceklerinden bihaber okul müdürünün, kimyacı olmasının da yardımıyla öğrencilerin tükürük örneklerini alıp, o örneklerin üzerine kimyasal birtakım sıvılar dökerek sigara içip içmediklerini anlamayı kafaya taktığı sene, Adnan'ın rahat bir nefes aldığını sanırsınız. Aslında kafayı bulmak için hayatının hiçbir döneminde herhangi bir keyif verici maddeye ihtiyaç duymayacak, canı çektiğinde sadece muhabbetiyle çakırkeyif kesilecek Adnan'ın bu testlerden bir türlü geçememesi üzerine, müdürün, "Sen misin sigara içen!" diye gaza gelerek Adnan'a bir saatte iki paket sigarayı içirdiği gün, Reşat okul kapısının önünde ellerini ovuşturarak nafile beklemiş.

Adnan'ın sürekli paçayı kurtarmasını artık hiçbir türlü hazmedemeyen Reşat, İnegöl'ün Elma Çayırı köyündeki ilkokul bekçisinin üç kuruş para için baltayla kafası uçurularak hunharca öldürüldüğünü ve katil Bayram Ali'nin içinde bulundukları 1957 senesinin soğuk bir Şubat günü Cumhuriyet Alanı'nda idam edileceğini öğrenince, lisenin tüm pencerelerini titretecek bir kahkaha salmış. Ancak olaysız gün geçmeyen lisede elbette bu gürültü dikkati çekmemiş.

İdamın gerçekleşeceği tarih, okulun yarım gün olduğu bir

çarşambaya denk geldiğinden, Adnan babasının da iznini alarak bu elim olayı seyretmek niyetiyle okul arkadaşlarıyla birlikte alanın yolunu tutmuş. Bir cana kıydığı için asılacak bir adamın canının alınmasını izlemeye bu kadar çok insanın gelmesine şaşıran, bu idamın hepsinin kalbine tuhaf bir heyecan saldığını sezince de midesi bulanıp başı dönmeye başlayan Adnan, arkadaşlarından ayrılıp idam sehpasının önünün aksine bomboş olan arka tarafına ilerleyerek sırtını dayayacak bir yer aramış. Ve az ötede bir köşeye park etmiş, minibüsten hallice bir araca yaslanarak soluklanmış.

Reşat'ın kulaklarına fısıldadığı, zaten bu işe burunlarını sokup bu tarihi anda kendilerine yer edinmeye dünden teşne iki polis memuru, kararlı adımlarla yaklaşıp cezaevi aracına yaslanmış Adnan'ın kafasına çuvalı, bileklerine kelepçeyi geçirdikten sonra bizimkini, önünde kalabalığın artık iyice biriktiği idam sehpasına sürükleyivermişler. Cellat, tecrübesizliğinin verdiği şaşkınlıkla, Adnan'ın o birkaç basamağı tırmanmasına yardım ederken, okuldan artakalan vaktinde, ceketinin sırtına sokuşturduğu yastıklarla etrafta dolaştığından civar esnaf ile Mahfel Kahvesi'nin müdavimlerinin acıyarak baktığı Erdal Özyağcılar adındaki Erkek Lisesi talebesi, hazır kalabalığı bulmuşken, o her zamanki garip kılığıyla idam sehpasının üzerinde bitivermiş.

Kendisine küçümseme ya da yadırgamayla yaklaşan okul arkadaşlarına hep kibirle açıkladığı gibi, hayalini kurduğu Notre-Dame'ın Kamburu rolünü canlandırdığı için bu kılıkta dolaşan Erdal, birkaç saniye gecikse Adnan için her şeyin biteceğinin farkında olmayarak başlamış meşhur temsilden hasbelkader öğrendiği bir tiradı atmaya. "Bir dakika" deyip düşünür gibi durmuş bir an. "Unutuyordum!" diye ünlediğinde kalabalığa dalga dalga bir heyecan yayılmış. "Bir adamı" diye devam etmiş, "onu isteyen bir kadın olup olmadığını sormadan asmak âdetimiz değildir. Dostum bu senin son

şansın. Ya bir dilenciyle evlenirsin ya da bir iple." Bu sözlerini elinin abartılı bir hareketiyle Adnan'ı işaret ederek bitirdiğinde, mübarek ramazan ayında olunduğundan, karı kız bahsinin böyle uluorta açılması kalabalığı mahcup etmiş.

Kafası bir çuvalın içinde, kaderi bir ilmeğin ucunda olan Adnan, Erdal'ın eliyle kendisini işaret ettiğinden habersiz, bütün meydanın birden suspus kesilmesini hayra yormayarak, ancak kendisiyle ilgili tehlikelerde genelde gösterdiği serinkanlı tutumu da koruyarak son duasını etmeye başlamış. Bir idamı seyretmeye gelmişken, kamburu ve tuhaf kılığı yetmezmiş gibi bir Müslüman'a yakışmayacak cümleler kuran bu zatın karşısında, mahcubiyetleri yerini süratle öfkeye terk eden seyirci kalabalığı idam sehpasına doğru hamle ederek, Erdal'ı paçalarından kavramak suretiyle sahnesinden alaşağı etmiş.

Kalabalığın galeyana gelip idam sehpasına doğru hamle etmesiyle olaya müdahale etmeyi haklı olarak görevi bilen Bursa Cezaevi güvenlik birimine bağlı on kadar memur, elleri bellerinde koşarak idam sehpasına çıktıklarında Erdal çoktan, oyunculuk hayallerini pekiştirecek şekilde, kalabalığın ellerinin üstünde sarsakça Setbaşı yönünde ilerlemekteymiş. Erdal için yapılacak bir şey kalmadığı düşüncesiyle dönüp cellada "Hadi, bitirelim şu işi" diyecekken memurun teki, infaz edilecek kişinin cezaevi kılığı içinde değil de, bir talebe forması içinde dikildiğini fark ederek duruma uyanmış.

Az kaldı yapılacak korkunç hatadan tesadüfen geri dönülmesi üzerine, Adnan isimli bu genç ya da ailesi Bursa Cezaevi'nden şikâyetçi olur endişesiyle, bizzat cezaevi müdürü İhsan Çakar tarafından evlerinden araba ile alınarak, sahiplerinin iddiasına bakılırsa şehrin en iyi iskendercisi olan Kebapçı İskender'de maaile kebap ısmarlanarak, bu elim olayda rolü bulunanların affedilmesi sağlanmış.

1930'larda Cevat ve Nurettin İskenderoğlu kardeşlerin

Tayyare Kültür Merkezi'nin yanındaki köşeye taşıyıp, mavi-beyaz renklere boyattıkları dükkânları, 70 seneyi aşkın bu renklere sadık kalacak ve 40 iskemlesinin her biri hâlâ, müşteriler tarafından o vakitler konan Gemi Dibi, Vantilatör Altı ya da Kapı Dibi gibi isimlerle anılacakmış. Kebapçı da Adnan evlenip çoluk çocuğa karıştıktan sonra her ayın ilk ve son perşembesi ailece gittikleri bir yer olarak hayatlarında yer edinecekmiş.

Adnan'ın karısı ve dünyadan habersiz kızları bilmese de, bu kebapçıya adımlarını her attıklarında, Adnan ipin ucundan dönmesinin hatırasını değil, dönüşünü muhteşem kılmak niyetiyle burada ailesine kebap ısmarlandığı akşam, dikkatini insanoğlunun kabalığına çeken olayları anımsayacakmış. Dükkânın bir köşesinde, açıktaki küçük, beyaz lavaboda, boğazındaki balgamı burada tarifi imkânsız sesler çıkararak ve o balgam çıkmazsa o kebap o gırtlaktan geçmezmiş gibi bir inatla temizleyen adamların hatırası kaşlarını kaldırıp kaldırıp indirmesine, karısı Mine'ninse diğer müşteriler tarafından tuhaf bulunacağından endişe ettiği bu hareket üzerine sesli sesli iç geçirmesine yol açacakmış.

1957 senesinin, ecel teri döktüğünden Adnan için pek sıcak geçen o Şubat gününün sonunda, katil Bayram Ali infaz edilecek, sırasını çalan çocuğun hâlâ nefes alıp vermesine iyice içerleyen Reşat, Erdal'ı, tiyatroya gönül verdiğinden bu memlekette nasılsa Allahından bulacağı için rahat bırakmaya karar verecek, ancak kalabalıktaki izdihamdan istifade ederek üç beş kişinin boğazına sarılıp, bir o kadarını da ayakları altında çiğneyerek azıcık rahatlayacakmış.

Yangın tekmili

Aslında çıraklık etmese de, ne kimseye taş atacak ne de kimsenin tavuğuna kışt diyecek Adnan, lise son sınıfa geçtiği yaz, bu defa da Kapalıçarşı'daki İpeker mağazasına verilmiş çırak olarak.

İstanbul Teknik Üniversitesi'ndeki ilk yılında TRT radyosunda İpek Yolu'yla ilgili bir programda, bu yolun duraklarından biri olan Bursa'nın bahsinin geçmesiyle radyoya kulak kesilen Adnan, Ali Dedesinin Buhara'ya kadar gidip ipekböceği tohumu getirdiğinden ve soyadını da bu nedenle aldığından bahsedilince buruk bir gurur duyacak, yıllardır görmedikleri dedesinin hiç değilse sağ ve salim olup olmadığını bilmeyi dileyecekmiş. İşte Bursa'nın köklü ipekçilerinin tanıdığı, 15 dakikalık meşhurluğu da TRT radyosunda harcanan dedesinin hatırına kabul edildiği çıraklıkta, bu defa babasının cebinden çıkan harçlığını değil, dükkân sahibinin cebinden çıkan harçlığını kazamyormuş.

Sabahları ilk iş boyunun yettiği yere kadar vitrin camlarını siler, bankoya açılan kumaş toplarını sarıp raflarına koyar, çay kahve siparişlerini verip boşları toplar, Kozahan'daki yazıhaneyle mağaza arasında getir götür işlerini yaparken, güneş ne taraftan vurursa vursun inatla arkasında kalan, boyu boyuna denk, ancak olması gerektiğinden az daha karanlık bir ikinci gölge tarafından takip edildiğinden habersizmiş.

Ölüm Allah'ın emri elbette, ancak yaşayan şeyler merakını daha çok cezbeden Adnan'ın, gölgelerde ya da gölge kılığında gezinen mahlukatla işi hiç olmazmış. Ama mesela, İpeker tezgâhtarlarının "Badelci Ali" dedikleri, Kapalıçarşı'da mağaza mağaza, dükkân dükkân dolaşan kısa boylu, zayıf adam çok ilgisini uyandırıyormuş. Badelci Ali bu gezmelere dolaşmalara keyfinden çıkmaz, düğün alışverişi yapma niyetiyle çarşıya gelen köylü vatandaşlarımızdan birini gördü mü hemen, "Falanca yerde mağazamız var" diyerek düğüncüleri peşine katarak yola koyulur, müşterileri götürdüğü mağazadan, alışveriş ister büyük ister küçük olsun, payını cebe indirirmiş. Ancak Badelci Ali'nin karısını muslin çorap alsın diye soktuğu tuhafiyeciden bile payına düşeni almasıymış Adnan'ı asıl şaşırtan.

O vakitler yaz banyocuları denen, İstanbul'dan Bursa'ya gelerek kaplıca sularından bol bol döküdükleri gibi, yüklü miktarda alışveriş de yapan gayrimüslimlerden kalabalık bir grubun, 24 Ağustos günü, Çekirge'deki banyolu otellerinden çıkarak, İstanbul'a dönmeden önce bavullarını ağzına kadar ipekle dolduracakları haberini getirince bu Badelci Ali, pazar günleri çarşı kapalı olduğu halde, tezgâhtarlardan Kızoburu Nejat mağazayı gizlice açmaya karar vermiş. Ancak cumartesi akşam, Namazgâh semtinden, şimdi burada adını telaffuz edersek ayıp olacak, ailesi bir iş için İznik'te kalan bir dilbere gideceğinden, ertesi sabah vaktinde kalkamam korkusuyla mağazanın anahtarını, babası gibi sadece *"İnnâ a'taynâkel-kevser. Fesalli lirabbike venhar. İnne şânieke hüvel'ebter"*i okuyarak saat kurmadan istediği vakitte uyanabilen Adnan'a emanet etmiş.

Pazar günü dükkânı açtığı için başı belaya girecek korkusuyla kapalı kepenklerin kenarlarından sessizce mağazanın önüne gelen Adnan, dükkânı besmeleyle açıp etrafın tozunu aldıktan sonra Kızoburu Nejat'ı beklemeye başlamış, müşte-

rilerin ondan önce gelmemesini dileyerek. Kızoburu Nejat, manitasının ana babasının sürpriz dönüşü üzerine evin penceresinden donu dışarda kaçmak zorunda kaldığından erkenden gelmiş mağazaya, ama onun dışında ne gelen varmış ne giden.

Tam o sırada telefon acı acı çalmış, Kızoburu mağazanın önünde, sabaha kadar manitanın tadına bakmaktan kızarıp şişmiş dudaklarının arasında sigarasıyla Badelci Ali'nin yolunu gözlediğinden, Adnan'a, "Evladım, bir zahmet telefona bakar mısın" deyivermiş. Adnan sözü ikiletmeden koşturup açmış telefonu, ama hayatında ilk kez bir telefon ahizesini eline aldığından, kulaklığı ağzına tutarak, "Alo" demiş.

Adnan, cehaleti hatlardaki cızırtıyla birleşince, telefonun diğer ucundaki kimliği belirsiz kişinin yüreğinden gelerek, "Son duanı oku hırsız!" dedikten sonra cümle belayı saydırdığını duyamamış, duysaymış da zaten karşılık vermezmiş.

Aynı Adnan, Mimarlık Fakültesi'ni bitirip yurdun değişik köşelerindeki değişik inşaatlarda mimar ve mühendis olarak çalıştıktan sonra kendi işini kurarak Rusya'ya gittiği ve Moskova'da küçük bir evde tek başına yaşadığı vakit, bir gece yemeği ısıtmaya kalktığında evde kibrit kalmadığını görerek bir koşu yakınlardaki bir dükkâna gidecekmiş. Ancak dükkânlara müşterilerin teker teker alındığı bu memlekette, dükkân sahibi saat geç oldu diye Adnan'ı içeriye almayacak ve bu tavrı yüzünden kendisine "Dingil!" diyen Adnan'ın kötü bir laf ettiğini sezmiş olacak ki, onu Moskova sokakları boyunca epeyce kovalayacakmış. Elin Rus'undan kaçarken çocukluğunda bir gazoz parası yüzünden kızdırdığı babasının kendisini Kapalıçarşı'ya kadar kovalamasını gözleri nemlenerek anımsayacakmış.

Hikâyemiz böylelikle, Adnan'ın ağzını bozar gibi olduğu ikinci seferde de ağzının payını aldığı Rusya'dan tekrar Bursa'ya, 60'ların Kapalıçarşısı'na dönerken, Adnan da cızır-

tıdan başka bir ses duyamadığından telefonu kapatmış. Bizim Kızoburu bozulan aptesini bile tazelemeden koşa koşa dükkâna geldiği halde bekletildiği için kızarak ve midesi de kazınarak Ulucami meydanına simit almaya giderken, mağazanın iç kısmındaki helada işini gören Adnan'ın varlığını unutarak kapıyı arkasından kilitleyivermiş. Helanın loşluğundan zaten hazzetmeyen Adnan'sa kahkahaya benzer bir ses duyarak hızla heladan dışarı fırladığı halde şaşkın ve çapkın tezgâhtarı yakalayamamış.

Aynı dakikalarda her çeşit esnafa kucak açan Kapalıçarşı'nın bir başka ucunda, çırağı hastalandığı için işlerini yetiştirmekte zorlanan Ciltçi Cavit'in mücellithanesindeki gazocağının devrileceği tutunca çıkan yangın, birkaç dakika içinde yirminin üzerinde dükkânı küle çevirmiş. Bursa'nın cesur itfaiyesi haberi alır almaz olay yerine koştuğu halde, 42 dereceye çıkan sıcaklıkta, tahta dükkânlar birbirini çıra gibi yanmaya teşvikten geri kalmıyormuş.

Kızoburu, simidini aldıktan sonra belki bir bardak çay da bulurum umuduyla Ulucami meydanından ve çarşıdan simidini kemire kemire yavaş yavaş uzaklaşırken, yanık ahşap, kumaş ve bilumum can yongasının kokusu da mağazada kilitli kalan Adnan'ın burnuna ulaşmış.

Aktar Kemal'in deposundaki yağlıboya kutuları patlayarak alev şarapnellerine dönüşür, koskoca Sahaflar Çarşısı bir kâğıt parçası gibi yanar, halk Kapalıçarşı'yı yutan alevleri inanmaz gözlerle seyrederken kopan tantanaya Kızoburu da uyanmış ve nefes nefese vardığı Ulucami meydanında karşılaştığı manzara nedeniyle bir tüyü bitmemişin katili olduğu düşüncesiyle, koca adamlığından utanmadan hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

Bu iş bittiğinde ikamet edeceği yerin provasını yaparcasına alevlerin orta yerinde dikilen Reşat, bu defa Azrail'in elinden kurtulamayacağından kesinkes emin olduğu Adnan'ın

artık iyice ısınmış vitrin camından irkilerek geri çekildiğini görünce pek bir sevinmiş.

Alevlerin seyri daha güzel olur diye o gün daha bir erken kararan havada, Balıkesir ve İstanbul'dan, Eskişehir, Bilecik, Pazaryeri, Yalova ve Karacabey'den, ayrıca Susurluk, İnegöl, Yenişehir ve Bandırma'dan yardıma gelen itfaiyenin sirenleri acı acı yankılanıyormuş. 3 istihkâm subayı, 5 astsubay, 1.400 er, 80 askeri kamyon ve 250 itfaiye erinin söndürmek için 10 bin 50 metre hortum, 100 bin 150 ton su ve 250 adet tahrip bombasıyla ter döktüğü yangına koşan ahali, şaşkınlığını üzerinden atar atmaz dükkânların kepenk ve kapılarını kırarak içerdeki malları Ulucami'nin içine taşımaya başlamış. Hatta camide oluşan bu mal dağından nasiplenmek amacıyla bazı uyanıkların meydana çektikleri at arabalarına, yardım olsun diye kucak kucak mal taşıyıp, bilmeden hırsızlığa el vererek günaha girmişler.

Atatürk ve Fevzi Çakmak Caddesi kurtarılan mallarla dolup taşarken yangın Ulucami'nin etrafını sarıp, minarelerin içindeki ahşap merdivenleri bir bir yakmış, tam cami de çıra gibi tutuşacakken araya giren melekler, yüce Rabbimizden ibadethanesini istemeden depoya çeviren, aslında tek niyetleri, kursaklarından aşağı iki lokma geçmesini sağlayan işlerini kurtarmak olan bu insanları bağışlamasını ve bu güzel camiyi kurtarmasını rica etmişler.

Yüce Rabbimiz camiyi bağışlamış ama Kapalıçarşı içinde yer alan Sahaflar, Kuyumcular, Bakırcılar, Köfüncüler ve Gelincik Çarşısı, Aynalı Çarşı, Yorgancılar, Arakiyeciler ve Taşçılar, Emir ve Fidan Han, Ticaret Borsası, Dernekler Birliği ve Koza Birliği, Bedesten, Saraçhane, Şekercilerbaşı, Çırapazarı, Müftülük ve Vakıflar Müdürlüğü binası, Doruk Tütün Deposu, Ziraat Bankası, İpekli Sanayi İstihlak Kooperatifi, Pirinç Hanı ve Tavuk Pazarı Camii, İtfaiye binası ve *Hâkimiyet* gazetesi binası, 10 adet tarihi çınar, 11 kahveha-

ne, 12 tornacı, 13 mobilya dükkânı, 18 kuyumcu, 33 kavaf, 37 tuhafiye, 44 manifatura, 50 aktar, 50 sahaf ve mücellithane, 50 hazır konfeksiyon, 50 terzi, 50 odalı esnaf dernekleri binası, 77 ipek kumaş mağazası, 100 avukat yazıhanesi, hatta memleketin ilk yerli çamaşır makinesi fabrikası Tolon ve daha neler neler tamamen yanmış.

Kapalıçarşı esnafının o günün parasıyla iki milyara yakın malı ve Bursa'nın ticari potansiyelinin neredeyse tamamı bu yangınla yok olmuş, ancak yazıhaneleri yanmamış yayın organları, duyan herkesi müteessir eden bu pek elim havadisi memleketin diğer illerine duyurmak için yazmakta, zararı ziyanı çarşaf çarşaf listelemekte gecikmemişler.

İran Şehinşahı Rıza Pehlevi, Ermeni Patriği Karekin, Yunanistan Ankara Büyükelçisi George Pesmezoğlu ve ABD Ankara Büyükelçisi Fletcher Warren, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a; İran Hariciye Veziri Ali Asgar Hikmet, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'ya; Başbakan Adnan Menderes, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, İstanbul Valisi Ethem Yetkiner, İstanbul Belediye Başkanı Kemal Aygün, CHP Meclis Grup Başkanlığı, Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ise Bursa Belediye Başkanı Reşat Oyal'a telgraf çekerek durumdan duydukları üzüntüyü ifade etmiş, başkaca da bir halt etmemişler.

Yangın yerine elbette ilk varan çarşı bekçisi Sabri Özkan, ifadesinde olay anını şöyle anlatmış: "Sabahın altısından beri nöbette idim. Sabah dokuzda Başkomiser Şeref ve Polis Memuru Ayhan teftişe geldiler. Kendilerine Sahaflar Çarşısı'nda bazı esnafın temizlik yaptığını söyledim. O tarafa gittiler. Saat ona doğru geliyordu. Cavit dükkânda idi. Öbürleri kapatıp gitmişlerdi. Kapalıçarşı'da pazar günü çalışmanın yasak olduğunu kendisine söyledim. 'Hemen gidiyorum' dedi. Ben dolaşmaya devam ettim. Saat on buçuğa

doğru yangına şahit olduk. Hemen yakındaki ihbar telefonuna koşup itfaiyeye haber verdim. Fakat şunu söyleyeyim ki yangın Cavit'in dükkândan çıktı. Camdan dükkânın içinin baştan başa alev olduğunu gözlerimle gördüm."

Çarşı bekçisi Sabri Özkan'ın gözleriyle tek gördüğü, Ciltçi Cavit'in dikkatsizlik, tedbirsizlik ve nizama aykırı hareket etmekten tutuklanarak bir yıllığına cezaevine gönderilmesine neden olan yangının başlangıcı değilmiş. Bu yangında en büyük zararı görecek İpekerlerin mağazasının isten kararmaya başlamış vitrininin az gerisinde, ne yapacağını şaşırmış gibi bir ileri bir geri yürürken kızıla çalan bir küçük siluetmiş.

Yazık, yıllar sonra Bekçi Sabri'nin Adnan'ı dükkândan kurtardığı da, bu yangında verilen tek can kaybı olduğu da bilinmeyecekmiş. Bekçinin hakkından, ucunda irice bir çivi bulunan bir odunla, herhangi bir zekice plana başvurmaksızın gelen Reşat, kendini öldürsün diye cezaevindeki Cavit'in aklına kolaycacık girse de, gardiyanların yetişmesiyle ölümden dönen adam, Bursa tarihinin 1854 depreminden sonra yaşadığı en büyük afete sebep vermesinin cezasını her Allah'ın günü çeke çeke uzun yıllar yaşayacakmış.

Ancak böyle bir ceza Reşat'ın umurunda değilmiş, tıpkı bizim için de esas önem taşıyanın Adnan'ın hâlâ cavlağı çekmemiş olması gibi.

20. tekmil

1958 yazının, şehrin bütün havasını söndüren yangınında alevlerle güreşerek büyük cesaret gösteren, istese Yeşilçam'a jön gidecek yakışıklılıkta, Haldun adında, aileden zengin bir itfaiye erinin, validesini göndererek Süsü'ye talip olması, başta Hanımanne olmak üzere, ne yalan söylemeli, aslında bütün aileyi şaşkına çevirmiş. Sadece fotoğrafını gördükleri, ancak herkesten methiyesini işittikleri bu Haldun'un, kimselerde kolay kolay rast gelinmeyen niteliklere sahipken kızın tek talibi olması, Süsü'nün kahvesinin içilmesinden yüzüklerin takılmasına, nişan bohçası hazırlığından çeyizin düzülmesine hiçbir aşamada ortada görünmemesini elbette affettirecekmiş.

Damadın nikâhı da vekâletle kıydırması, Hanımanne'de oğlanın Süsü'yle şantajla evlendirilmiş olabileceği endişesini uyandırsa da, açıkçası kimsenin fazlaca umurunda olmamış. Süsü'nün düğünün ertesi günü, sabaha karşı alı al moru mor bir halde ve gelinliği hâlâ üzerinde Kiremitçi Mahallesi'ndeki eve dönmesiyle Haldun'un gizemi nihayet çözülmüş. Bütün kabahati Süsü'de bulmak istese de, kızın yer yer sarsıla sarsıla, yer yer put kesilerek anlattığı o koku Hanımanne'nin de burnuna gelir gibi olmuş ve Süsü tam, babaannesinin hükmünü duymak için soluklandığı an, evin iç kapısının Haldun'un validesince tıklatılmasıyla herkes donakalmış. Duyduklarından ne mana çıkaracağını ve nasıl bir

adım atması gerektiğini şaşıran Hanımanne, ikizleri kapıya yollarken gelenleri bir müddet oyalamalarını tembihlemiş.

Olay tarihinde el kadar olsalar da, ilerleyen yıllarda babaanneleri tuvalete kadar yürüyemez hale gelip, işini kapının iç tarafındaki giderin üzerine göreceğinden, gelenleri o işini bitirene kadar oyalamakla görevlendirilecek ikizlerden Saliha durumu kahkahayla karşılasa da, misafirlerin neden bekletildiklerini bildiklerinden haberdar olan Sacide bu durumdan pek utanacakmış.

Hanımanne olayın hal çaresini bulduğunda Süsü'yü üst kata yollayıp, ikizlere misafirleri buyur etmelerini seslenmiş. Kızgın mı ürkek mi davranmak gerektiğinde kararsız içeri giren acılı anne babayı sedirin karşısındaki koltuklara buyur eden Hanımanne, konuklara kahve pişirmesini söyleyerek Mürşide'yi de ayakaltından kaldırmış. Daha sonra lafı dolandırmadan, erkek tarafının nişan ve düğün sırasında taktığı, yükte de pahada da pek ağır mücevheratın iadesi olmayacağını, kızın cazibeden yana şanssız olması yetmezmiş gibi, şimdi bir de kızoğlankızken dul kalacak olmasının kefareti sayılması gerektiğini belirttikten sonra, oğullarının sırrının kabir azabıyla bile ağızlarından çıkmayacağına Kuran üzerine el basarak yemin etmiş. Kızın Haldun'u boşaması ve aynı aileyle uzaktan akraba, dürbün dibi gözlüklü ve muhasebecilik gibi sıkıcı bir işi meslek edinmiş, yaşı Süsü'den bile geçkin bir başka oğlanla nikâhlanması sözü karşılığında oğullarının sırrını daha bir güvene alan anne baba, kahvelerini içmeden geldikleri gibi apar topar ayrılmış Kiremitçi'deki evden.

Büyük kızlarını nihayet ölüm onları ayırıncaya kadar gelin edebildikleri için rahatlayan ailenin çatısı altından tek ayrılan Süsü değilmiş; Bursa Erkek Lisesi'ni kazasız belasız değilse de bileğinin hakkıyla bitiren Adnan'ın da üniversite çağı gelmiş. İnsanlara beslemekten kendini alamadı-

ğı muhabbet ve ortaokulda kafasına düşen dünya küresinin de işaret ettiği değişik coğrafyalar görme isteği nedeniyle, siyasal bilgiler okuyup hariciyeci olmayı arzu eden Adnan ilk iş Ankara Üniversitesi'nin sınavlarına girmiş. Ancak Büyük Millet Meclisi'nin bulunduğu başkentimizde öldürecek çok adam çıkacağından, sıranın Adnan'a gelmemesinden korkan Reşat, bu hırsızın kulağına onu Ankara'dan soğutacak saptamalar fısıldamakta gecikmemiş.

Zaten, *bokuna göre bostan ek* deyişini düstur edinmiş Hanımanne, Adnan'ın bazı hısım akrabanın yaşadığı İstanbul'da okumasını daha münasip bulduğunu kendisine bildirirken, sadece kendi aile bütçelerinin hayrına karar vermemişmiş. Bina inşa etmeyi, affedersiniz, defi hacet gibi herkesin yapabileceği bir şey sanan, bu nedenle de on binlerce cana kasteden birçok müteahhidin aksine, Allah'ın da izniyle, dünya döndükçe ve durdukça sapasağlam kalacak binalar dikecek olan Adnan'a şükredecek ailelerin de hayrına bir karar vermişmiş. Bunu bilse, ziyadesiyle bahtiyar olur, torunuyla bir defa daha gurur duyarmış.

Ancak Adnan, 99 depreminin ertesi günü televizyonlarda enkaz görüntülerini seyrederken kendini tutamayarak birden gözyaşlarına boğulurken de, bir hafta sonra arabasına atlayıp soluğu Bursa'da alarak inşa ettiği tüm binaları, kenarında köşesinde bir çatlak var mı diye kontrol eder ve şükür Allah'a hepsini yaptığı gibi bulurken de, ne kendisiyle ne mesleğiyle gurur duyacakmış.

Hanımanne'nin sözünü dinleyerek İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin sınavlarına girerek bu fakültede okumaya hak kazanan Adnan, kendisini Karaköy'e götürecek olan vapura bineceği Yalova'ya doğru yola çıkmadan önce beş çift iç çamaşırını, dört adet gömleği, İstanbul'un kışı soğuk olur diye evin kadınlarınca örülmüş kazak, başlık ve üç çift çorabı güzelce katlayarak, kafa kâğıdını ise kırış-

mamasına özen göstererek mütevazı cep harçlığıyla birlikte körüklü el çantasına yerleştirmiş.

Çantasında ayrıca şu muhabbetlerin hatıralarına da yer kalmış: Tayyare Sineması'nda suarede gördüğü *Quo Vadis* filminin... Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nda gördüğü *Anne Frank'ın Hatıra Defteri* temsilinin... Müzikli program görelim diye ailecek gittikleri Kükürtlü Bahçesi'nde ses sanatçısından hemen sonra sahneye bir dansözün çıkarak babaannesiyle annesinin yanaklarını, babasınınsa avuç içlerini pancar gibi kızarttığı gecenin... Annesinin pişirdiği akıtmaların, yaptığı buz gibi vişneli gazozların... Mudanya ve Uludağ'da gittikleri pikniklerin, özellikle de aç kaldıkları için Temenyeri'ne inen iki ayının yarattığı heyecan ve korkunun... Hamamlarda döküdüğü sıcak suların, hatta on yaşında annesiyle gittiği Hüsnü Güzel Hamamı'nda kadınların fırlattıkları takunyalara eşlik eden "Hanım! Hanım! Kocanı da getirseydin bari!" haykırışlarının... Fransa'ya ihraç edilen kurbağalar kilosu dört liradan gitmeye başlayınca, kırmızı lüks lambasını ve zevcesinin yamanacak çamaşırları koyduğu sepeti kaptığı gibi Apolyont'a koşturarak geceleri kurbağa avına çıkan ve bir kamyon dolusu kurbağa avlayıp parayı olduğu gibi belasını da bularak, zaten gül denemeyecek cemalini bir de siğillerle süsleyen amcası Raşit'in... İkizlerin doğumuyla sofraya her oturduklarında kızlara iki lokma yedirmeye çalışan Mürşidanım'ın ısrarından gına getirerek, "Kahpeler, yiyorlar yiyorlar, doymuyorlar!" deyiveren babaannesinin... Evden eksik olmayan misafir ve muhabbetin...

Yalova-Karaköy ekspresine, o günden seneler sonra, diyeceğim 1974'te, Avrupa Kupa Galipleri'nde Dundee United'ı eleyen ve Bursaspor'u çeyrek finale taşıyan golü atan Deli Vahit'inkini aratmayan bir sevinçle binen Adnan, güneş, tatlı rüzgâr, ılık hava derken yüreğine dolan cızırtılı bir "At, at" sesiyle kalın, karton vapur biletini rüzgâra doğru bıraktı-

ğı yetmezmiş gibi, bu yolculuktaki tek yoldaşı, lise arkadaşı Mehmet Haşal'ı da biletini denizde kaybetmeye ikna edince, vapura ayak bastıklarından beri Adnan'ın ruhuna, "At kendini, at kendini" diye bas bas fısıldayan Reşat, vapurdaki bir başka garibanı tuttuğu gibi denize fırlatmış.

Yanaştıkları iskelede biletini göstermediği takdirde kaçak yolcu sayılacağından habersiz Adnan, ancak iki tane cezalı bilet bedeli ödedikten sonra İstanbul'a ayak basarken, "Denize adam düştü, denize adam düştü" diye bağıran yaşlıca bir beyse, vapurdan yavaş yavaş boşalan kalabalığın ilgisini nafile çekmeye çalışıyormuş.

Hayrettir ki, tam da o sene yapılan cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesi Adnan'ın hafızasında bir iz bırakmasa da, aynı şey emekliye sevk edilen iki yüzün üstünde general ile üç binin üzerinde subay, görevinden alınan yüzün üstünde öğretim görevlisi ve beş yüzün üzerinde hâkimle yargıç için söylenemeyecekmiş. Bundan on küsur yıl sonra, Adnan sonuçlarını düşünmeden ve korkmadan yaptığı bir şaka yüzünden, az kaldı Deniz Gezmiş'i idamdan kurtaracak, ancak bu esnada kendi canından olarak, cumhuriyetimizin kanlı tarihinde bok yoluna gidenlerin ne ilki ne sonuncusu olacakmış.

12 Mart Muhtırası'mn verildiği günlerde, şimdi adını vermekten haklı sebeplerle kaçındığımız bir beldemizde, bir hastane inşaatının şantiye sorumlusu sıfatıyla görev yaparken, gecelediği kulübeden sabah erkenden çıkıp, şirketin üzerine zimmetlediği arabayla şantiyeye yollanırken haberleri de arabanın radyosunda dinleyen Adnan, yağmur yüzünden yolların çamur gölüne çevrildiği bir sabah, sırtında kara önlüğü, elinde naylon torbasıyla yürüyen bir oğlan görünce frene basmış. Yolcu tarafının camını açıp bu ıslak veledi okuluna bırakmayı teklif ederek sadece hayra girmemiş, başını belaya sokacak olayın da fitilini ateşlemiş, ancak henüz ken-

disi bile bu durumdan haberdar değilmiş.

Yan koltuğa ilişen oğlana adını, kaçıncı sınıfa gittiğini vesaire sorup ürkek ve kısa yamtlar alırken kulağına radyodan arananlara dair bir haber çalınarak, elbette Reşat'ın da dürtelemesiyle, arabanın geçtiği yollardan beter vaziyetteki okul binasına yaklaşırken oğlana, yolunun üstünde olduğundan akşam da onu almaya geleceğini, bu sebeple kendisini mutlaka okulun önünde beklemesini, bu arada adının Deniz Gezmiş olduğunu ve tanıştıklarına sevindiğini söyleyivermiş.

Deniz Gezmiş adını duyan oğlan hiç vakit kaybetmeden okul müdürünün odasına koşunca, olayı duyan müdür çocuğa tekrar tekrar, "Bak, bu işte bir yanlışlık olmasın, jandarmaya rezil etmeyelim kendimizi. Doğru duyduğundan emin misin? Başımıza bela almayalım" dedikten sonra, jandarmayı arayarak önemli bir ihbarda bulunacağını söylerken, Adnan da şantiyeye ulaşarak her gün yaptığı işleri yapmaya başlamış çoktan.

Mesaisini erken bitirip arabasına atlayarak sabahki yol arkadaşını almaya giden Adnan, okulun önünde jandarma tarafından çevrilince, üstüne, oğlan tarafından Deniz Gezmiş olduğunu söyleyen şahıs olduğu teyit edilip kendisine arabadan inmesi ve ellerini havaya kaldırması söylenince neye uğradığını şaşırmış. Bu kıyametin, şakasının yanlış anlaşılmasından koptuğunu kavradığında rahatladıysa da, malum kişi tarafından kalplerine başka türlüsü fısıldanan sayın ilgili ve yetkililerin aynı farkındalığa bir türlü ulaşamadıklarını gördüğünde, son duasını etmekle kıçını kurtaracak sıkı bir çare üretmek arasında kalmış. Biri iki yaşında, diğeri henüz doğmamış, ancak doğmasını kuvvetle istediği iki kızıyla, henüz 34 beden dolaşan eşini hatırlayıp, gerçeği ispat edemezse annesinin düşeceği durumu da düşünerek çare üretmekte karar kılmış.

Kollarını morartacak kadar kuvvetle kavrayan iki erin

kendisini bindirdikleri araçla beldenin bağlı bulunduğu ilin jandarma komutanlığına götürülürken, bu faciadan kıl payı kurtulduğu halde dersini almayacağından ve gelecekte de yapacağı türlü şakayla hem kendi başını hem de başkalarınınkini derde sokacağından bihabermiş. Bindikleri askeri aracın kapıları kilitli, araç da hareket halinde olduğu halde iki kolundaki kavrayışın kararlılıkla gevşetilmemesi, kendini, bağlı halde girdiği kilitli sandıktan kurtulma numarasıyla ünlü illüzyonist Houdini gibi hissetmesine yol açmış. Ancak kilitli sandıklardan, su dolu tanklardan ve yerden yirmi üç metre yüksekte baş aşağı asılıyken üzerindeki deli gömleğinden kurtulan bu gözbağcının, tıfılın tekinin karnına attığı yumrukla apandisinin patlaması sonucu öldüğünü hatırlayınca yüzü bir parça sararır gibi olmuş; bir parça çünkü, tıbbın Houdini'nin vefatından bu yana geçen sürede epeyce ilerleme kaydettiğini düşünüyormuş.

Ağzını açmasına izin verilmeden askerlerce paketlenen Adnan'ı jandarma komutanlığında hayli civcivli bir atmosfer karşılamış; ancak bu telaşlı koşturmacanın sebebi sanıldığı gibi Deniz Gezmiş'in tevkif edilmesi değil, komutanlıkta görevli Yüzbaşı Arif Kantar'ın geçirdiği ve utancından doktorlara diyemediği bir hastalığın artık dayanılmaz bir hal almasıymış. Adnan'dan nüfus kâğıdı istenmiş ve uzattığında, ifadesini almaya hazırlanan asker tarafından gerçeğinden ayırt edilemeyecek derecede iyi düzenlenmiş bir sahte kimlik muamelesi görmüş. Sıvaları çatlamış, bütün möbleleri metalik gri, kalorifer peteklerinin süs niyetine durduğu, içindeki masa, iskemle ve kelle sayısıyla metrekaresi oranlandığında istiap haddini aşan odada, memleketin her yerinde aranan bir teröristin kanlı canlı karşılarında durmasından heyecanlanan askerlerin fısıltılarını, koridorun uzak ucundan gelen bir çığlık bölmüş.

Çığlığı takip eden sessizlikte askerler başlarını mana-

lı manalı sallarken, birkaçı kendi aralarında yüzbaşının bu duruma düşmek için nasıl bir günah işlediğini sorgulamaya koyulunca, Adnan da yüzbaşının hastalığının feci ayrıntılarına istemeden kulak misafiri olmuş ve o saniye gözleri parlamaya başlamış. Özellikle evliliğinin kırkıncı senesini geride bırakmasını izleyen yıllarda başına dert olacak şekilde, okumayı söktüğü ve gazete okumasına müsaade edildiği günden beri türlü gazete ve mecmuada yayımlanan ilgi çekici makale ve haberleri kesip saklamak gibi bir huy edindiğinden, erlerin kendi aralarında konuşurken telaffuz ettikleri belirtiler, sadece cuma günleri çıkan ve gayrisiyasi müstakil bir esnaf gazetesi olan *Esnafın Sesi*'nde birkaç ay önce okuyup kestiği bir gazete kupürünü aklına getirmiş:

FİL HASTALIĞI
(FİLARİASİS)

Fil hastalığına Filaria denen kurtlar sebep olmaktadır. Filariaların yarım milimetre uzunluktan, bir metre uzunluğa değişen cinsleri vardır. Hastadan sağlama kurtları sivrisinekler taşırlar. Kurt insanın lenf yollarına geçerek vücuduna dağılır. En çok testise, kadın dış organlarına, memelere, bacaklara yerleşir. Lenf yollarında tıkanıklık yaparlar ve lenf akımının durmasına sebep olurlar. Tıkanan lenf yolunun çevresinde yaygın ve sert ödem meydana gelir. Organ çok büyür. Büyüklük yüzünden fil hastalığı denmiştir. Hastalığın belli bir tedavisi yoktur.

Cüzdanını çıkarma niyetiyle ceketinin iç cebine davranmasıyla odada kısa bir heyecan dalgası yarattıktan sonra, şişkin

cüzdanındaki solgun ve kenarları kırışık kupürler arasından istediğini bularak, ifadesini almaya hazırlanan askerin gözünün önünde, "İşte yüzbaşınızın hastalığı bu" müjdesini de dillendirerek sallamış. Kupürü kendisine verene güven duymakta güçlük çekse de, o küçük, sarı kâğıt parçasında yazılı cümleleri okuyan, okurken de parmakları mürekkebin adiliğinden kapkara kesilen asker, çok şükür Allah'a yüzbaşıları sapına kadar erkek olduğundan ve bu hastalık sebebiyle organı sapına kadar büyüdüğünden, haberde yazılı hastalıkla yüzbaşınınki arasında görmezden gelinemeyecek benzerlikler olduğu kanaatine varmış. Ancak son cümleyi okuyup bu illetin tedavisinin bulunmadığını öğrenince, bari herifçioğlu tez elden ölse de günün her dakikasını kendilerine çığlıklarıyla dar etmesinden kurtulsalar diye dua etmiş içinden. Tam kupürü geri verecekken, Adnan'ın "Bu hastalığı iyi edecek birini tanıyorum, nefesi çok kuvvetli bir hoca" demesiyle kaşlarını kaldırmış ve elinde gazete kupürüyle, yüzbaşının odasının kapısına o kaşları indirmeden varmış.

Acıdan yaşaran gözlerinin buğulu görüşüyle kupürü tetkik eden, ardından da hocanın acilen kendisine getirilmesini buyuran yüzbaşı, elbette ki bunun Deniz Gezmiş denen bu teröristin kendisinin sonunu getirmeye yönelik bir oyunu olma olasılığını da düşünecek kadar gün görmüş bir adammış.

Kiremitçi Mahallesi'ndeki evinin kapısında bir askeri aracın bitmesiyle ve Hafız Mehmet'in bu araca bindirilmesiyle Kiremitçi Mahallesi ahalisinin ne kadar şaşırdığını bilmem anlatmaya lüzum var mı? Yolculuğun ne kadar sürdüğü ve nasıl geçtiği başka bir hikâye; Hafız Mehmet pijamalarının üstüne geçirdiği takım elbisesinin sol iç cebinde yılancık taşlarıyla komutanlığa ayak basıp, oğlunu görmeyi bile istemeden, sükûnetle nerede aptes alabileceğini sormuş. Aptesini alır almaz, kendisini hastaya götürmelerini istemiş ve yüzbaşıyı gördüğünde hastalığın vücudunun neresine yuva-

landığını sormaya gerek görmemiş, ancak ağzından ufak bir hayret nidasının kaçmasına son anda besmele çekerek mâni olmuş.

Refakatçilerinin itirazına rağmen odayı boşaltıp yüzbaşıyla baş başa kalınca, bir yandan cebinden çıkardığı yılancık taşlarını elleriyle ısıtırken, "İndir bakalım donunu" demiş. Taşlarını yüzbaşının, çok affedersiniz organına yerleştirdikten sonra tekrar besmele çekmiş ve ifade vermesi için sokulduğu odada alıkonan Adnan son duasını okuması gerekmesin diye, babasının nefesinin işe yaramasını Allah'tan bütün kalbiyle dilerken, Hafız Mehmet de okumuş okumuş okumuş. O okudukça yüzbaşının organının aldığı o tiksinç renk kaybolmaya, bir filinki gibi sert ve kırış kırış derisi yumuşayıp düzelmeye ve acısı nihayet katlanılır bir hal almaya başlamış. Hafız Mehmet yılancık taşlarını toplayıp tekrar cebine atarken, adama acele etmemesini, onu bekleyen günlerde iyileşmesinin yavaş yavaş süreceğini, şimdi izni olursa eşek şakalarından bir türlü vazgeçmek bilmediği için Deniz Gezmiş sanılan oğlunu alarak, Allah'a bir defa da, oğluna akıl fikir vermesi için dua edeceğini söylemiş.

Yüzbaşı, Hafız'a defalarca teşekkür edip elini öptükten sonra oğlanı odaya getirmeleri emrini vermiş ve emri verirken tuhaf bir müdahalenin de yardımıyla kan şekeri mi düşmüş artık ne olduysa, gözlerinin önünde pıtrak gibi küçük, beyaz noktacıklar uçuşmaya başlamış. Yüzbaşı o noktacıkların bıraktığı boşluktan Adnan'ın yüzünü seçmeye çalışırken, Hafız Mehmet'in yüreği darlanmış ve başlamış "Ya Müteali" diyerek yüce Rabbimizin bizi kötülüklerden de muhafaza ettiğine inanılan adını zikretmeye. Yüzbaşı bir Adnan'ın yorgun suratına, bir emir erinin getirdiği, Deniz Gezmiş adındaki kaçağın fotoğrafına bakarak, Reşat'ın kulağına fısıldadığı olmayan benzerlikleri yüksek sesle dile getirir ve bu şahsı yakalayan kişi olmanın kendisine açacağı kapıların

hayalini kurarken acele etmeye gerek görmediğinden, Hafız Mehmet tam 551 kere zikretmiş "Ya Müteali" ismini. Kullarının takdirine ve övgüsüne düşkün de olsa yüce Rabbimiz vaziyetten darlanarak küçük bir üfürüğüyle kaldırmış yüzbaşıyla gerçekler arasına Reşat tarafından çekilen perdeyi.

Olayın aslı anlaşılıp Adnan'ın salıverilmesine, yüzbaşının ikide bir ellerine yapışıp öptüğü Hafız Mehmet'in de Bursa'ya geri götürülmesine karar verilince, baba oğul vedalaştıkları esnada Hafız Mehmet, Adnan'ın ensesine sıkı bir şaplak atıp, "Hadi gene kurtardın kıçını, seni eşşek sıpası" diyerek kahkahayı basmış. Adnan'ın yanakları azıcık kızardıysa ve yüzü hafif öne eğildiyse de, babasının elini öpüp "Allah senden razı olsun" diyerek dile getirmiş canının kurtulmasına duyduğu minneti.

Kafa boşaltsın, yorgunluk alsın diye bir tekmil

Adnan'ın cüzdanından çıkardığı gazete kupürü sayesinde yüzbaşıya teşhis konduktan sonra, şifacının getirilmesi için Bursa'ya araba yollanması ile arabanın şifacıyla geri dönmesi arasında geçen o uzun süre zarfında, askerlerden biri beklemenin hem heyecanını hem de sıkıntısını yenmek için, böyle başka gazete kupürleri olup olmadığını sormuş Adnan'a. Kulaklarına inanmakta güçlük çeken Adnan sevincini, "Olmaz olur mu, hiç olmaz olur mu" diyerek dışa vurduktan sonra, arabasının bagajındaki Bond çantanın böyle kupürlerle dolu olduğu müjdesini vermiş. İşte arabanın bagajına bakmaya gönderilen erin getirdiği çantadan çıkan kupürlerden bazıları şöyleymiş...

Bu tutuklanmadan epey sonra hanımı ve kızlarıyla gideceği ilk seferinde, Reşat'ın, insanın canını bir kelebeğin kanat çırpışı kadar sürede alacak bir zehri, köftelere eklemeye ikna ettiği aşçının zehirli köftelerinin yanlışlıkla başka masaya servis edilerek, kendisi yerine o dönem Kapalıçarşı esnafını haraca boğan bir eşkıyanın sonunu getireceğini bilmeden kesip sakladığı, erlerin de yolları Bursa'ya düşerse diye ezberledikleri bir ilan:

ÇİÇEK
Izgara Salonu açıldı

Belediye Elektrik İşletmesi karşısındaki ÇİÇEK IZGARA SALONU'nu temiz servisi, tecrübeli personeli ve nefis ızgara çeşitleriyle beğenecek, müdavimi olacağınız gibi dostlarınıza da tavsiye edeceksiniz.

O günün ertesinde, adını veremediğimiz o ilin Garanti Bankası'nın Hâkimiyet Caddesi şubesinde hesap açtırmak isteyen askerler yüzünden aşırı bir yoğunluk yaşanmasına yol açan, Adnan şans oyunlarından yana talihsiz olduğundan kazanamayacağı bir çekilişin ilanı:

Yaz Çekilişinde
ÜÇ YÜZ BİN LİRA

1 Kişiye İSTANBUL'un en mutena yeri olan NİŞANTAŞI'nda kaloriferli, tam konforlu APARTMAN DAİRESİ

1 Kişiye 100.000 Lira

Ayrıca 600 talihliye zengin ve çeşitli para ikramiyeleri

12 TEMMUZ akşamına kadar hesap açtırınız.

GARANTİ BANKASI

Hayatta hiç kimsenin garantisi olmadığını hatırlatması maksadıyla sakladığı, Filiz Akın'la Cüneyt Arkın'ın muhtemelen seyretmediği bir filminden alınmış bir sahnenin fotoğrafıyla yayımlanmış, askerlerin Kral'ın hangi filmlere gittiğini uzun uzadıya tartıştıkları ve defalarca okudukları halde metinde bir ipucu bulamadıkları, nihayet kendi filmlerine gittiğinde hemfikir kaldıkları bir haber:

60 binlik aktörler işsiz kaldı. Bir zamanlar boş bir anı dahi olmayan Ayhan Işık bile sinema seyredip duruyor

Yeşilçam Sokağı'nda işler kesat. Yeşilçam Sokağı'nda bir durgunluk var son günlerde...

Kameralar artık eskisi gibi "traveling" yapmıyor. Bir zamanlar, film tekliflerini geri çeviren 24 saatini 6 film şirketi ile bölüşen bir günde haydut, komik, salon adamı olan, 60 binden başka rakam bilmeyen (kral) Ayhan Işık işsizlikten sinema sinema dolaşıp film seyrediyor.

Üzerine, kanunun o maddesine bakmayı ihmal etmemesi notunu aldığı, erlerin cezanın kaç ay hapis yatılarak ya da kaç lira ödenerek çekileceği veya bu yasağın, bu alışverişi yapamayacak garibanları toptan ve otomatikman suçlu durumuna düşürüp düşürmediği konusunda hararetli bir tartışmaya gireceği; Adnan'ınsa yasağı makul bulsa bile, haber dilinin içerdiği onayın habercilik açısından doğru bir yaklaşım olup olmadığını düşündüğü, "acaip" kıyafetten kastın ve

kaymakamlıkların yetkilerinin ne olduğunu merak etmesine yol açan bir haber:

Kilot ile denize girmek yasak edildi

Yaz sezonunun gelmesi ile birlikte sahil kasabalarına gidenlerin sayıları da bir hayli kabarmıştır. Fakat yüzmek ve serinlemek için denize girenlerden bazıları denize acaip kıyafetlerle girmektedir ve bu durum acaip bir manzara almaktadır. Bu durumu göz önüne alan Mudanya Kaymakamlığı yerinde bir kararla kilot ve elbise ile denize girenlere mâni olmaktadır. Bu karara riayet etmeyenler Türk Ceza Kanunu'nun 526. maddesi gereğince cezalandırılacaktır.

Herkesin bir koşu birer kâğıt kalem edinip not aldığı, yazım hatalarıyla Adnan'a memleketin eğitim seviyesi hakkında üzücü şeyler düşündüren, gündelik hayatta hepimizin kolaylıkla, evet cidden kolaylıkla, uygulayabileceği pratik bilgiler:

Kadının Not Defteri
AKLINIZDA BULUNSUN

Teldolabınız ya da kileriniz karınca istilasına uğradıysa bir rafına küflü limon koyunuz. Karıncalar yok olur.

* * *

Pilavınızı tekrar ısıtmak icab ederse, bir leğenin içinde ataşe koyunuz. Su kaynayınca, tencerenizi oturdunuz, pilavınız taneli kalır ve tazeliğini muhafaza eder.

* * *

Soğanları musluğun altında soyarseniz, ellerinize soğan kokusu sinmez ve beyhude yere gözyaşı akıtmazsınız!

Ket vuramadığı bu tutkusunu paylaştığı askerlerin anısı hafızasında hep sımsıcacık duracakmış, ancak Adnan kupür kesip biriktirmekten asla geri durmayacakmış; bunlardan bazılarının kendisiyle yakından alakalı olduğunu bilmeden... Örneğin, göğün kovalarının taştığı, Heykel'deki ofisinden çıkıp biriyle çorba içmek üzere Santral Garaj'a indiği bir akşam, su korkusundan altgeçitten geçemeyeceği tutunca, yerini boyuyla posuyla ve duruşuyla kendisini andıran bir garibin aldığı hadisenin gazete haberini tesadüfen sakladığı gibi:

Su birikintisinde boğuldu

Santral Garaj altındaki alt geçitte biriken suların içinden bir ceset çıkmıştır. Geçitteki suların boşaltılması sırasında ortaya çıkan cesedin Tevfik Tıknaz adındaki şahsa ait olduğu tesbit edilmiştir. Alkol tesiriyle geçide girerek birikinti sularda boğulduğu söylenen Tıknaz'ın durumu ile ilgili tahkikat devam ediyor.

Adnan'ın hüzün verici bulduğu bu son, avını kim bilir kaçıncı defa elinden kaçırdığı için öfkeden kuduran Reşat'ın, bir günahsızın daha canını almanın vicdan azabını bir kez daha görmezden gelmesine yol açmış.

Romantik demeyelim de hadi, dokunaklı bulduğu haberleri de nadiren kesip saklarmış Adnan:

Çocuk Esirgeme Kurumu'nda dün mutlu gündü

YUVADA YETİŞEN 2 GENÇ MUHTEŞEM BİR DÜĞÜNLE EVLENDİ

Çocuk Esirgeme Kurumu Bursa Merkezi'nin Eşrefliler Caddesi'ndeki binasında dün mutlu bir gün yaşandı. Yuvada büyüyen Havva Sırtmaç ismindeki genç kızla Ahmet Demirtaş ismindeki genç, dün muhteşem bir düğünle evlendiler.

Dün saat 15.30'da başlayan düğünde nikâh şahitliklerini Bursa Garnizon ve Sıkıyönetim Tali Bölge Komutanı Tuğg. İbrahim Ethem Aral ve Emekli Hâkim Mürüvvet Yener yaptılar. Vali Zekai Gümüşdiş ve kurum personeli ile kalabalık halk topluluğunun da katıldığı düğünde yemekler yendi, mevlit okundu, tek kelimeyle muhteşemdi.

Bu haberin fotoğrafsız verilmesi, özellikle nikâh şahitlerinin meslekleri nedeniyle düğün gününün gerçekten mutlu geçtiğine dair ciddi şüpheler beslemesine yol açsa da, ha-

berde bahsi edilen kalabalık halk topluluğuna kimlerin dahil olduğunu ve bu düğünü nereden haber aldıklarını merak etmesinin önüne geçememiş.

Dokunaklı bulduğu sadece iki öksüzün dünya evine girmesi türünden haberler değilmiş tabii. Bazı yalan haberleri de hayli dokunaklı bulur, bu kupürleri açıp baktığı her seferinde gözyaşlarının akmasına ve içinde bir isyanın kabarmasına mâni olamazmış:

Anarşik olaylara karıştığı için gözaltında bulundurulıyordu

EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ BİNASININ 5. KATINDAN BİR AVUKAT KENDİNİ ATARAK İNTİHAR ETTİ

Öğrenildiğine göre anarşik olaylara karışan Bursa Barosu avukatlarından Ahmet Hilmi Feyzioğlu bazı itiraflarda bulunduktan sonra 2 Ekim 1980 Perşembe günü saat 09.30 sıralarında Emniyet Müdürlüğü 5. katından kendini aşağıya atarak intihar etti.

Bu haberlerin birkaçı da, yıllar yıllar geçse de bazı şeylerin değişmeyeceği yönünde olumsuz bir inanç geliştirmesine neden olacakmış:

Asgari ücrete tabi bir işçi, bütün bir gün 3 paket Samsun sigarası için çalışıyor

ASGARİ ÜCRET ALAN BİR İŞÇİNİN GÜNLÜK MASRAFLARI, BİR PAKET BİRİNCİ, BİR EKMEK, 150 GRAM PEYNİR VE GİDİŞ GELİŞ OTOBÜS MASRAFLARIYLA SINIRLI.

Son olarak Mayıs 1979 tarihinde belirlenen asgari ücretle çalışan bir işçinin bütün bir gün boyunca sadece 3 paket Samsun sigarası karşılığı çalıştığı belirlenmiştir.

THA muhabirinin araştırmasına göre, brüt 5 bin 400 lira iken sigorta primi ve vergi kesildikten sonra net 3 bin 205 lira kalan asgari ücretin günlüğü 100 lira 80 kuruş olmaktadır.

Bu haberin benzerlerini yıllar içinde biriktirdikçe, ekmekle peynirin gramajının hangi oranda değiştiğini görebilmek için bir tablo düzenlemeyi aklından geçirdiyse de, bunu yapma fırsatını bir türlü bulamamış. Aynı şekilde bir başka tablonun da, liranın yabancı paralar karşısında genelde kaybettiği değer için yapılması gerektiğine inanıyormuş.

Kendi anacığı gelinine bir fiske bile vurmadığı halde, yine de kendince iddialı bir kaynana zulmü geliştirdiğinden ilgisini cezbeden haberler de çıkıyormuş gazetelerde zaman zaman. İçlerinden özellikle acı verici bir tanesini keserek, akşam oturmasına gittikleri bir seferinde, kupürü

Mürşidanım'ın görebileceği bir yerde unutmuş, ama eve dönüş yolunda annesinin okuma bilmediğini anımsayarak canı sıkılmış. Ancak ertesi sabah, okuma bilse niyetinin ters tepebileceğini ve annesinin, karısı Mine'nin intiharına sebep verecek birtakım ekstra eylemlere girişebileceğini düşünerek canını sıkmaktan vazgeçmiş.

Kaynana dayağına dayanamayan gelin intihara kalkıştı

Gemlikli genç bir kadın kaynanasının dayağına tahammül edemeyerek Librium hapları ile intihara teşebbüs etmiştir.

Gemlik Orhaniye Caddesi Kumlu Cadde'de oturmakta olan 28 yaşlarındaki Melek Torun önceki gün akşamüzeri kayınvalidesi 55 yaşlarındaki Fatma Torun ile münakaşaya başlamış ve münakaşa daha sonra kavga şeklini almış ve genç gelin, kayınvalidesinin sille tokatlarına maruz kalmıştır.

Daha sonra eve içkili gelen kocası köfüncü Nahit'e de vaziyeti anlatan Melek buradan da hakaret görünce bu kerre ani bir teessüre kapılmış ve daha önce kendisini teskin için almış olduğu Librium haplarından 20 tane kadar içmiştir.

Adnan yıllar içinde memlekette kadın kesmenin limon kesmekten bile kolay bir hale gelmesi karşısında isyan ederken, Reşat da, hayli dişli çıkan Mine'nin ne kadar teessüre kapılırsa kapılsın intihara kalkışarak kocasını da peşin-

den öbür dünyaya sürükleyecek bir acıya sebep vermeyeceğini anlayarak ona bulaşmaktan vazgeçmiş. Elbette vazgeçmeden evvel Mine'nin birkaç defa yemeği ocakta unutarak evden çıkmasına, yokuş aşağı hızını alamayan bir kamyonla bir beton arabasının, oturdukları evin yan duvarına çarpmak suretiyle salona dalmalarına yol açarak şansını denemiş. Beton arabasının salona daldığı gün, yüzlerini bin bir zahmet biriktirdiği parayla daha yeni değiştirdiği kahverengi kadife, köşe koltuk takımının mahvolmasına canı acayip sıkılan Mine'nin az kaldı şoförü parça pinçik edeceğini görünce, sahanın bu kısmından bir süre uzak durmanın doğru bir karar olduğuna hükmetmiş.

Adnan mühim saydığı gelişmelerin haberlerini de, sadece dünyada neler olup bitiyor, neler icat ediliyor merakıyla değil, bu icatların, bu keşiflerin bir parçası olamadığına gizli gizli yandığından da kesip saklıyormuş:

Sesli Kitaplar

Federal Almanya'nın endüstri şehri Essen'de 5 yıldan beri eşine pek nadir rastlanan bir kitaplık mevcuttur. Burada Essen göz kliniğinin eski müdürü Profesör Richard Hessbberg ile kütüphaneci Karl Vinkler Almanya'nın en büyük "sesli" kitaplığını kurmuşlardır. Kitaplığın raflarında 8.000den fazla ses bandı sıralanmaktadır. Bu bandların üzerine çeşitli edebi eserler konulmuştur. Kitaplığın memurları her gün Federal Almanya'nın her tarafına 10-15 torba dolusu band göndermektedirler.

Transatlantikte San'at Galerisi

Cunard şirketinin süper-transatlantiği "Queen Elizabeth 2" yepyeni bir özellik taşıyacaktır. Gemide, halen Londra New-York'ta salonları bulunan Marlborough Güzel Sanatlar Galerisi'nin bir şubesi açılmaktadır. Cunard-Marlborough Galerisi adını alacak olan sergi salonu, geminin tiyatrosu yanında, 40 metre uzunluğunda ve 5 metre eninde, dar ve uzun bir koridor şeklindedir. Işıklandırma ve tablo dizisi en modern tertipte olacaktır.

Teknik Üniversite'den yüksek mimar mühendis çıktıktan sonra dünyanın bütün coğrafyalarında yapılar inşa etmek hayalleri kurduğu yetmemiş, gazetelerin "AY'A İNECEK VAR!.." başlıkları attığı, Dünya'nın yansıttığı ışıkta Ay'ı gören astronotların manzara karşısında heyecanlanarak duygularını, "Kendimizi periler diyarında sanıyoruz" diyerek dile getirdiği dönemde gözünü Ay'a dikmiş. Bir yandan da astronotların en çok bu sözünün dikkat çekmesi gerektiğini düşünürken, tarihe geçen cümlenin "Bir insan için küçük, insanlık için dev bir adım" gibi bir klişe olmasına da üzülmüş.

Füze uzmanı Von Braun işin fantezisini yapıyor

UZAY HİLTON'DA YERİNİZİ AYIRTINIZ

Amerikalı astronotlar, 2-3 yıla kadar Ay yü-

zeyinde mini ciplerle dolaşabilecek, 1982 yıllarında Mars'a varacak ve on yıla kadar da bu cipler yüz kişilik mürettebat taşıyacak.

Şimdi ortaya çıkan bir başka mesele var. O da Dünya çevresinde yörüngelerine yerleştirilecek uçan oteller. Bu oteller, 2001 yılında müşterilere fezadan Dünya'nın nefis manzarasını seyrettireceklerdir.

Von Braun'un öngördüğü tarihlerde uçan otellere tanık olamayışı üzerine bu kupürü çöpe atmayı bir an aklından geçirse de, o otelde konaklamanın mı, o oteli inşa eden kişi olmanın mı daha güzel bir duygu olacağına karar vermeye çalışırken, yine de gerçekleştiğini ölmeden görebilir diye, kupürü fezayla ilgili diğer kupürlerin bulunduğu dosyaya geri koyacakmış. İnsanoğlu Ay'a giderken her türlü kaynağıyla keşfedilmeyi bekleyen Türkiye'de, "Feza çağına göre hareket etmeliyiz" demeçleri veren Demirel'in, Karaoğlan için "Ecevit'in başına sıcak vurmuş" diyebilmesini de hatırlaması, çok sevdiği memleketinde doğmak yerine Avrupa'nın hiç yoksa bir köyünde dünyaya gelse nasıl bir hayatı olacağını hayal etmesine yol açmış. Böyle bir olasılık ne zamandır seyrettikleri bu Türk polisiyesinin çekilmemesi manasına geldiğinden, yüce Rabbimizin melekleri endişeyle iç geçirmişler.

Adnan'ın sadece kendisi için hayalleri yokmuş, kızları için le başarı hayalleri görmekten alamıyormuş kendini:

23 yaşında reklamcı Karin Schulz, Federal Almanya'nın en genç balon pilotudur. Kendisi bundan kısa bir süre önce içi gaz dolu, 12 metre çapında balonuyla Alpleri aşmağa muvaffak olmuştur. Bayan Schulz, hareket ettiği Sonthofen'den Domodossola adındaki küçük İtal-

yan şehrine olan 260 kilometrelik mesafeyi beş saatta katetmiş, hedefine varınca da rahat rahat bir ağacın dalları üzerine konmuştur.

Bu hayalleri, büyük kızının büyüyünce illa ki anne olacağını söylemekte ısrar etmesiyle yıkılacak gibi olmuş, ancak medeniyet namına birçok gelişmenin Federal Almanya'da gerçekleştiğinin farkında olduğundan, o topraklarda doğacak bir başka çocuğun daha farklı emeller güdebileceği umuduyla, karısıyla büyük kızını da yanına katarak Leverkusen'de almış soluğu. Hiçbir adımı için pasaport gerekmeyen Reşat, insanın en zayıf noktasının çocukları olduğunu görünce, iki kız babası olmanın, Adnan'ı kızların ergenlik döneminde garanti öteki tarafa yollayacağı düşüncesiyle avunmuş bir müddet.

Adnan, Leverkusen Hayvanat Bahçesi'ni gezerken, gözlerini bir an bir tukandan alamayarak büyük kızını kaybedince, hayallerini yıkacağından kuvvetle şüphe ettiği bu veletten kurtulduğu düşüncesiyle sevinir gibi olsa da bir an, hemen sağa sola koşturmuş. Ve nihayet en yakın karakola gittiğinde kızını bulan Alman polisinden bu dikkatsizliği nedeniyle sıkı bir azar işittiği gece, dosyalarını karıştırarak şu gazete kupürünü bulmuş:

Babası ile birlikte köyden Bursa'ya gelen 4 yaşındaki Muharrem adındaki bir çocuk, çarşıda babasını kaybedince, vatandaşlar tarafından polise teslim edilmiş ve bir süre polis amcalarının misafiri olduktan sonra babasına kavuşmuştur. Resimde küçük Muharrem'i kendisini karakolda misafir eden polis amcası ile birlikte görüyorsunuz.

O polis amcaların aslında ne anasının gözü olduklarını memleketin atlata atlata bitiremediği değişik badireler sırasında görecek ve habere eşlik eden, en ustanızın bile tahayyül edemeyeceği komiklikteki o fotoğrafı suratlarına suratlarına çarpmak isteyecekmiş.

Hazır mevzu sakıncalı bir hal almaya başlamışken, ipin ucunu kaçırdık da sanılmadan, tekrar 1960'lara dönelim biz iyisi mi...

21. tekmil

Adnan'ı Karaköy vapur iskelesinde, üstelik de iki tane cezalı bilet parası ödedikten sonra, "İstanbul seni yeneceğim" psikolojisinden uzak bir halde bırakmıştık.

İlk senesinde, babaannesinin akrabalarından, Bursa'da yaşadığı dönemde, Mudanya-Bursa arasında işleyen trenle yarışmasıyla meşhur Sütçü Ahmet'in Eyüp'teki evlerine misafir olmuş Adnan. Akşamları eve dönüşte, önünde bir an duraklayarak seyrederken Eyüp Sultan Camii'ni, İstanbul'u fethedecek kumandanın çok güzel bir asker olacağını müjdeleyen Hazreti Eyüb'ün güzelden kastının herhalde Fatih'in kanca burnu olmadığını düşünerek yaptığı saygısızlığı affettirmek niyetiyle, hem Fatih'in hem de Eyüb'ün ruhuna üçer Fatiha okumadan devam etmemiş yoluna.

Bu Sütçü Ahmet müthiş bir spor manyağı olduğundan ve gece gündüz sahilde koşmak, şınav çekmek, bisiklete binmek, takla atmak gibi türlü sporu yaptığından, hayatı boyunca en çok ayaklarını (uzun ve sıkılmak bilmediği yürüyüşlerle), çenesini (her önüne gelene yaptığı bazen kaldırması güç esprilerle) ve beynini (üzerinde kafa patlatacak ne çok şey olduğunu söylemeye lüzum var mı!) çalıştıran Adnan'ın sporla tek ilişkisinin Erkek Lisesi'nin basketbol maçlarında tezahürat yapmak ve 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramlarında gençlere neden beyaz, mini şortlar giydirdiklerine, bunun yakışanı yakışmayanı olduğunu hiç mi düşünmedikleri-

ne kafa yormak olduğunu öğrenince, uzak da olsa bir aile büyüğü olarak onu spora teşvik etmeyi boynunun borcu bilmiş.

Adnan'a bisikletini zorla ödünç vererek, okula gidip gelirken bilet masrafından kurtulmakla kalmayacağını, bacak kaslarını da kuvvetlendireceğini muştulamış ilkin. Reşat'ın desteğiyle otobüs, kamyon, taksi, cip, bibiiiipp altında kalarak ölmekten defalarca kıl payı kurtulan Adnan, bir ikindi vakti Haliç kıyısında, artık eve şunun şurasında ne kaldığı bir anda, eşeklerin odun yüklemekle yürüdüğünü, ota samana ihtiyaç duymadığını sanacak kadar hayvan sevgisinden uzak bir odun tüccarı yüzünden az kaldı cavlağı çekiyormuş. Artık yürümeye takati kalmamış hayvancıklar sahipleri tarafından sopayla acımasızca dövülürken, Reşat'ın da kanlarına girmesiyle sırtlarındaki yüke aldırmadan sahiplerini "arka"sından ısırdıktan sonra Adnan'ın peşine düşmüşler. Kıçını eşeklere kaptırmamak için saniyede dört kez pedal çevirerek dönemin dünya rekorunu kırdığından habersiz Adnan'ın paçayı bir kez daha kurtarmasına sinirlenen Reşat'a yine aynı eşekler, bir kahkahanın bir porsiyon bonfile yerine geçtiğini de bilerek anıra anıra gülmüşler. Adnan'ın arkasına olmasa bile bisikletin arka tekerine birkaç diş geçirebildiklerinden ve Sütçü Ahmet'in de malı kıymetli olduğundan, Adnan'ın bisiklet macerası hemen o gün bitmiş. Bir süre sonra taklacı yaradılışta olmadığından takla, dünyayı tersinden olmasa bile birçok kişiden farklı açılardan görebildiğinden amuda kalkma vesaire derken, spor macerası tamamıyla son bulmuş.

Adnan'ın mezun olmasına yakın Sultanahmet'i de ufaktan dolduran hippilerin bile isteye işledikleri günahların peşinde koşturmaktan, bir anası olsa ondan emdiği süt burnundan gelecek denli canı çıkan Şeytan'la; Surtsey'deki volkanik hareketlenme sonucu adanın gevşek volkanik arazisinin, Atlas Okyanusu'ndaki fırtına ve büyük dalgalar nedeniyle aşına-

rak küçülmesiyle adadan okyanusa düşerek ölenler, Büyük Şili depremi, Varto depremi, Mudurnu depremi, Klu Klux Klan, Pülümür depremi, Gediz depremi, Bingöl depremi, Lice depremi, Çaldıran depremi, Vietnam Savaşı ve Yeni Zelanda Hava Yolları'nın 901 sefer sayılı uçuşunun yere çakılması sonucu vesaire ölenler yüzünden kıçını kaşıyacak vakti bulamayan Azrail'in yardımlarından mahrum kalınca, artık değişik ölümler tasarlamakta zaten güçlük çeken Reşat için de 60'lar ve 70'lerde işler bir parça kesat gitmiş.

Azrail'in yüce Rabbimizi, deprem ülkesinde yaşadıklarını anlamamakta inat eden ve zaten her işlerini Allah'a havale etmekte bir beis görmedikleri gibi aksine bundan keyif alan Türkleri, Anadolu'dan çıkarıp yerlerine Yeni Zelandalıları ya da kruvasanlarını pek sevdiği Fransızları yerleştirerek, Anadolu'daki diğer, çok daha güzide halkları da bu milletin salaklık ve acımasızlıklarından kurtarmış olacakları için bir taşla iki kuş vurulacağına ikna etmeye çalıştığı günleri de bu süreye katarsak... bir bakalım... sanırım 80'lere geliriz. Hatta 90'lara bile gelmiş olabiliriz.

Prodüksiyonundaki sapmanın nelere yol açacağını seyretmek amacıyla tahtına kurulduğundan bu yana, ancak kendisinin hüküm verebileceği mevzular dışında dikkatini bu iki kulundan ayırmayan yüce Rabbimiz filmi sonuna sarıp Adnan'ın seksenli yaşlarını bile geçerek, yatağının başucunda karısı, kızları, nihayet kayınpederleriyle rekabetten kurtulacakları düşüncesiyle rahatladıklarını gizlemeyen damatları ve kendisine en az kızları kadar düşkün torunlarıyla, sadece yaşlılıktan ve eceliyle Hakk'ın rahmetine kavuşacağını öğrenince, onca beklemenin boşa çıkmasına elbette sinirlenmiş.

Adnan'ın hayatının yüce Rabbimizin ulu soluğuyla hızla bir ileri bir geri sarıldığı dönem, Bursa Mustafa Sokak'taki 46 numaralı apartmanda tanışıp pek bir güzel kaynaştıkları Tatar komşuları Orhan ve onun neşeli olduğu kadar muhab-

betli de karısı Dilek'le birlikte çıktıkları Avrupa seyahatinin ilk durağı Atina'da, başta havaleyi andıran, ancak çok geçmeden kim ve nerede olduğunu hatırlamayıp kendini beş yaşında bir çocuk sanarak yakar top oynamaya başlamasıyla devam eden bir rahatsızlık geçirdiği o iki güne denk gelmiş. Karısı Mine bir an, ama sadece bir an, bunun arabanın klimasının yeterince soğutmamasından, seçtikleri lokantaların ucuz fakat leş gibi çıkmasından ve nelerden nelerden şikâyet etmesinden gına getiren kocasının çektiği ustalıklı bir numara olmasından şüphelense de, adamın gerçekten cavlağı çekmek üzere olduğunu anlayarak derhal kendine gelmiş. İki gece deliksiz uyuyup uyandıktan sonra olanları hatırlamadığı yetmezmiş gibi, eşiyle dostlarının kaygılarını yersiz de bulan Adnan'ın yoğun ısrarlarıyla süren seyahatte haritalar Yunanistan, İtalya, İsviçre, Almanya gibi ülkeleri gösterirken, artık aklı başında bir genç kız olduğu için evde küçük kız kardeşiyle birlikte tek başlarına bıraktıkları büyük kızları Banu da, annesinin seyretmesine izin vermediği *Dallas*'ın tekrarlarıyla kendinden geçmiş haldeymiş. Ablasının zincirlerini kırarak kendine muhteşem bir televizyon ziyafeti çektiği o günlerde küçük kız Aslı da emeklemeye başladığı günden beri altına girmekten pek hoşlandığı kahverengi camdan dikdörtgen sehpanın altına girmiş, Enid Blyton adındaki zarif bir hanımın, *Gizli Yediler* ve *Afacan Beşler* adını verdiği, bir avuç çocuğun türlü maceralara atılıp türlü gizemi çözdükleri kitaplarının tamamını okumakla meşgulmüş. Gözlerinin önünde kırmızı lekeler belirip de okumasına ara vermesi gerektiği anlarda bile bir Jules Verne romanı açar, büyüdüğünde insanları bu Fransız yazar ve gezgin gibi etkileyecek hikâyeler anlatmanın hayalini kurarmış.

Bu küçüğe, Allah hayallerinde muvaffak olmayı nasip etsin diyerek Avrupa'yı turlayan Adnan'a dönersek... Adnan, Atina'da Reşat'ın gözlerinin umutla parlamasına yol açan bu

hastalığı ne yazık ki atlatınca, Reşat sinirlerini yatıştırmak için Avrupa'da bir rehabilitasyon merkezinde konaklamış bir süre. Merkezde geçirdiği sürede bırakın sinirlerini yatıştırmayı, sırasını çalan bu hırsızın canını kurtarışları aklına geldikçe sinirden iyice delirecek hale gelmiş.

Adnan'ın 70'lerin başında mavi bir tosbağayla tıngır mıngır Almanya'ya giderken, yolu üzerindeki Yugoslavya'da bir şarampole yuvarlanması, ancak araba patlamadan birkaç saniye önce kendini dışarı atabilmesi sayesinde yırtması... Almanya'da şantiye şefliğini yaptığı bir inşaattaki bir istinat duvarının üzerine çökeceği sırada, demir taşıyan işçilerin kask giymemesine sinirlenerek, güvenlik önemlerinin ne kadar hayati olduğunu işçilere bir kez daha anlatmak üzere koşturmasıyla paçayı kurtarması... İsviçre'de kaldıkları şık pansiyondaki yastıklara misafirler için bırakılan çikolataların biraz yardımla karıncalanması ve o karıncaların arasına birkaç düzine ateş karıncası karışması üzerine uykusunda diri diri kemirilerek ölecekken, karısının titizliği sayesinde başka bir pansiyona geçmeleri sonucu bu feci ölümden yırtması... Paris'te, karısına evlilik yıldönümü hediyesi olarak Koza Han'daki ipekçilerden aldığı saf ipek fuların Eyfel'den aşağı uçmasıyla fuları yakalayacağım derken, tombalak bir İngiliz turistin Adnan'ın yanından geçmeye kalkıp onu yerinden kıpırdayamayacak denli sıkıştırarak, o fuların peşinden aşağı süzülmesine mâni olması... İspanya'da, kesinlikle karşı durduğu bir spor olduğu halde merakına yenik düşerek seyretmeye gittiği bir boğa güreşinde, boğanın matadorun sırtından sıçrayıp seyircilerin arasına dalarak boynuzlarıyla Adnan'ı nişan almışken, yoluna çıkan bir cesur yüreğin ciğerini delmesi ve boğa, boynuzundaki cesetten kurtulmak için kafasını sağa sola sallarken arenanın hızla boşaltılması üzerine Adnan'ın bir kez daha canını kurtarması gibi vakalarmış Reşat'ın hatırına ilk gelenler ve onu delirmeye en çok yaklaştıranlar.

22. tekmil

Bizde Avrupa kapılarından, üstelik hüsranla dönmek kaderden sayılabileceğinden, Reşat da yaş almadığı, ancak Adnan'la arasındaki farkı kapatmak arzusuyla büyüyüp olgunlaştığı birçok yılı ziyan ettiği düşüncesiyle, bir dönem gözünü Avrupa'dan çevirip umutla Arap ülkelerine dikmiş.

Bir otelin kaba inşaatının saha şefliğini üstlenmek için gittiği Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde çektiği ev hasretini, yazdığı ve kendisine yazılan mektuplarla yatıştırmaya çalışan Adnan'ın eve, kızlarına gönderdiği mektuplar, Reşat'a, bugüne kadar aklım neredeydi dedirtmeden, duygusal açıdan çok ilginç bir adamla karşı karşıya olduğunu düşündürmüş.

Gün batımından gün doğumuna çalışan inşaat paydos ettiğinde, etrafı kolaçan ettikten sonra odasına dönen Adnan, Mekke'deki odacığında şöyle mektuplar kaleme almış:

Sevgili kızım Aslı,

Cici mektubuna çok sevindim, yine beklerim. Sana iki kartpostal gönderiyorum. Ablana bir tane gönderdim. Bir de damga pulu koydum.

Bir dahaki sefere sana bir kart ile pul gönderirim.

Derslerinde başarılar diler, gözlerinden öperim. Dedenlere ve halanlara selamlarımı söylersen memnun olurum.

Baban

Ya da...

Sevgili kızım Aslı,

Cici mektubunu aldım. Ve hepinize aynı mektupta ayrı ayrı cevap yazdım. Sana da iki adet pul gönderdim. Umarım eline geçmiştir. Fırsat buldukça, ablana ve sana da ayrı ayrı mektup yazmaya çalışacağım.

Karne tatilinde neler yaptınız? Nerelere gittiniz? Kimleri gördünüz? Bana anlat. Tatilde çok ders verdiler mi?

Burada kız çocuklarının gittiği ilkokullar ayrı. Kahverengi, uzun elbise giyiyorlar. Başları ve yüzleri örtülü. Çantaları sizinkiler gibi. Özel otobüslerle gidip geliyorlar. Hafta sonu tatilini, perşembe ve cuma günleri yapıyorlar. Otobüs beklerken, kaldırımlara oturup konuşuyorlar. Ders çalışıyorlar. Burada, bizler kısa kollu gömleklerle dolaşabiliyoruz. Nasıl, Bursa soğuk mu? Kar yağdı mı?

Burak'ı görüyor musun? Nasıl, dedenin şarkıları ile oynuyor mu? Benim için öp. Ablanı, anneni de tabii.

Apartmandaki arkadaşlarınla oynuyor musun? Herhalde soğuktan sokağa çıkamazsın.

Suudi Arabistan televizyonunda da çocuk programı yapılıyor. Çocuklara çizgi film gösteriyorlar. Nasıl, masalcı teyzeyi yine her akşam seyrediyor musun?

Sağlıklı ve başarılı günler diler, gözlerinden öperim. Beni soranlara selamlarımı söyle. Sevgi ve hürmetlerimi ilet. Özellikle dedeni ve babaanneni unutma.

Hoşça kal.

Baban

Veya...

Sevgili kızım Aslı,

Bursa ve Gönen'den yazdığın cici mektupları aldım. Herhal-

de benim mektuplarım da sana ulaşmıştır. Telefonda çok az konuşabildik, ama sesinizi duymuş olmak beni daha çok mutlu etti. Telefonda sesinden bayağı büyüdüğünü hissediyorum. Çok daha hanım bir kız oldun.

Sana da mektup içinde damgasız pul göndermiştim. Eline geçti değil mi? Bu mektubumda da, değişik bir posta kartı gönderiyorum. Bakalım beğenecek misin? "Düt Deden" kartpostalda görülen kutsal yerler hakkında sana bilgi verir. Anlatacaklarını dikkatle dinleyin.

Tekrar okuluna ve arkadaşlarına kavuştun. Bu dönemde daha başarılı olacağına inanıyorum. İnşallah okuldaki hastalık salgını seni etkilememiştir. Sağlık ve başarı dolu günler dilerim. Gözlerinden öperim. Anneni, ablanı, halanları, Burak ve babaannenleri de benim için öp. Selamlarımı söyle.

Hoşça kal kızım.

Baban

Alınıp gönderilen bu mektupları Adnan'ın sırtının bir karış gerisinden okuyan Reşat, bu şanslı velet bir türlü ölmediği için şimdi de Mekke'nin sıcağında kısılı kalmışken, yokluğunda masalcı teyzenin televizyonda kendi adını söyleyip söylemediğini, Adnan'ın her mektuba aynı kalıpla başlamayı daha ne kadar sürdürebileceğini, Mehmet Efendi'nin repertuvarını hangi şarkılarla zenginleştirdiğini, Sacide'nin yavruladığı Burak'ın da dedesinin çaldığı tepsiyle Aslı kadar iyi oynayıp oynamadığını, Adnan'ın bir Şeker Kız Candy resmi için ölebilecek kızlarına İslam'ın kutsal mekânlarına dair kartpostallar göndermesinin, onların psikolojilerini nasıl etkileyeceğini merak etmiş.

Adnan aynı kalıplarla onlarca mektup yazacak, kızı Aslı beyaz bir Anadol sürdüğü için "Düt Dede" lakabını alan Selahattin Dedesinin anlattıklarını can kulağıyla dinleyecek, ancak asla hanım bir kız olmayacak, kendisine ilave pul gön-

derildiği her seferinde bir zafer kazandığını hissedecek, büyüdükçe o cici mektupların tarzından kovalayan varmış gibi uzaklaşarak Adnan'ın tansiyonunun fırlayıp kulaklarına kadar kıpkırmızı kesilmesine yol açacak cümlelerle dolu kitaplar yazarak Reşat'ın ellerini ovuşturmasına neden olacak, hayatta en çok babaannesiyle Burak'ı öpecek ve en çok onları öpmekten mutluluk duyacak, Saliha Halasını da epeyce bir öptüğü yetmezmiş gibi nişan ve düğün töreninin her dakikasında aralarına girerek nişanlısının halasını öpmesine mâni olacak, büyüdükçe dedesinin şarkılarını gülümseyerek değil de, o sesi miras alamamanın hüznüyle dinleyecek, saçları koyulsun da bütün okulun en sarı kızı olmaktan kurtulsun diye dua edecekmiş.

Adnan'ın kendi ailesini küçük kızına, karısının ailesini büyük kızına öptürerek ailesinin nabzını iyi tuttuğunu gördükçe, ayrıca Bursa'dan yollanan bir ses kaydında Mehmet Efendi'nin "Yağmur yağdı, bizim biberler yattı" diyerek kahkaha atışını, Sacide'nin Ajda'ya taş çıkartan sesiyle "Ağlama Arkadaş"ı söylemesini ve kızların utanmasalar "Seni seviyoruz, seni çok özledik baba" diyeceklerini belli eden yutkunmalarını dinledikçe, bir an Adnan'a kıyamayacak gibi olmuş Reşat. Ancak kendisini duygulandıran bu sahnenin aynı zamanda kendisinden çalınmış bir sahne olduğunu anımsayarak çabucak toparlanmış ve hemen o gece işe koyulmuş.

İşçiler yatakhanelerine çekildiğinde, hep yaptığı gibi kafasında kaskıyla inşaatı dolanan, uzun kalasların üzerinde katlar boyunca yürüyüşe çıkan Adnan, üçüncü kata vardığında adımını attığı kalas tam ortadan kırılıverince, üç kat yüksekten düşerek topukları üzerinde yere çakılmış. Adnan'ın hayatında hiç tatmadığı bir acıyla, "Yandım anam!" diye feryat ettiği işçilerin kulaklarına çalınmış, ancak işçiler türlü milletten oldukları ve inşaatta Tarzanca iletişim kurulduğu için kimse kalkıp ne olduğuna bakma zah-

metine girmemiş ve Adnan saatlerce yattığı yerde kalmış.

Acıdan baygınlık geçiren Adnan'ın toz toprak içindeki, mide kaldıracak denli tuhaf bir şekilde bükülmüş, kıpırtısız vücuduna bakan Reşat hep hayalini kurduğu bu anın böyle sönük geçmesine içerlemiş gibi görünüyormuş. Hatta daha da fenası, gözünü açtığı günden bu yana tek emeli, Rabbimizin Adnan denen bu kulunun canını almakken, artık bu emel gerçekleştiğine göre emelsiz kalakaldığı için sudan çıkmış bir balığı andırıyormuş.

Yurda dönen Reşat, kocasından aylardır haber alamayan Mine'nin kızları karşısında metanetli davranmasını, ama herkesin yatağına çekildiği saatlerde gözlerinin sulanmasını, meraktan deliye dönen Mürşidanım'ın bildiği bilmediği bütün duaları okumasını ve Bursa'da adak adamadık türbe bırakmamasını, her bir şeyin basbayağı farkında olan kızlardan büyüğünün evin ikinci annesi olmaya soyunmasını, küçüğünün annesinin eteğine iyice yapışarak destek almaya çalışmasını seyretmiş bir süre. Bu dört dişi tarafından çekilen acının tek ortak noktasının, haftanın ilk ve son günleri okullarda İstiklal Marşı'nın okunduğu dakikalarda gözyaşlarını tutamamaları olması ilginçmiş, ama yine de Reşat'a, hani insan olsa yaşam sevinci vermeye yetecek türden bir şey de değilmiş.

Ancak yüce Rabbimiz, dünyada onca yer varken, özellikle bu kulunun kutsal topraklarda canından olmasına razı gelmemiş ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını buyurmuş da, Adnan'ın mektuplarında kızlarına bahsettiği şu okul bebelerinden biri durağa doğru sallana sallana ilerler, bir yandan da inşaatın etrafına çevrilmiş yüksek çitin boşluklarından içeriyi gözetlerken Adnan'ı görüp ortalığı velveleye vermiş çok şükür.

Adnan bir Suudi hastanesinde kim olduğundan ve nerede bulunduğundan bihaber, vücudunun alınabilecek her yeri al-

çıya alınmış halde ateşli kâbuslarla koyun koyuna yatarken aradan sekiz ay geçmiş. Kendine geldiği bir ara memlekete yollattığı bir telgrafla, kendisini şu tarihte şu saatte Atatürk Havalimanı'nda karşılamalarını haber etmiş. Bildirdiği gün ve saatte, bir elinde içinde bir Sony Walkman, bir yüzlük kuru boya seti ve bir konuşan bebek bulunan bir torbayla yurda topallayarak giriş yapmış ve büyük bir sevgi gösterisiyle karşılanmış.

Ahiret yolculuğu tekmili

Allah boş duranı sevmez derler, kendi de sevmezmiş boş durmayı, o yüzden Adnan'ın kıpırdamadan yattığı o sekiz ay boyunca, bu kulunun hayatındaki mühim hadiselerin bir başka kısmına daha şöyle bir göz atma arzusunu duymuş. Torunları Buse Naz'la Tomris'i kucağına alışını, boyunlarını koklayışını, sincap, arı ve türlü sevimli hayvanı canlandırdıkları müsamerelerine giderek sahne korkusu yüzünden ağlayan torunlarına kimin görüşünü kapattığını umursamadan en önden el sallayışını seyretmiş evvela. Babasını tam da korktuğu gibi yağmurlu, çamurlu bir kış günü, annesini ise ılık bir yaz günü bir gelin gibi defnedişini ve evinde henüz televizyon yokken gazeteden televizyon programlarını kesip saklayışını seyretmiş ardından.

19.00 HABERLER
19.10 ŞİMŞEK
19.35 HAFTANIN ŞARKISI
19.40 KADIN KÖŞESİ
20.15 UYKUDAN ÖNCE
20.30 HABERLER
20.55 HAVA DURUMU
21.05 SAZ ESERLERİ
21.15 TEHLİKE ÇEMBERİ
22.05 SPOR (Avrupa Kupalarından Özetler)

22.40 HABERLER
22.50 SPOR
23.15 KAPANIŞ

Sivas Çimento Fabrikası tevsii inşaatında kontrol mühendisi sıfatıyla çalıştığı dönemde oturduğu apartmanın yöneticisinin, kedilerin karanlık fobisi var diye apartman elektriğinin yirmi dört saat aralıksız yanacak şekilde düzenlemesini rica etmesi üzerine bu ricayı yerine getirişini seyretmiş sonra. Büyük kızını evlendirmeden önce evde yaptıkları eğlencede domates suyu içiyorum diye diye bir şişe votkayı bitirişini, aynı gece gürültü yaptıkları şikâyeti üzerine kapıya dayanan iki polis memurunu kafalayarak salondaki halaya dahil edişini seyretmiş.

Cuma günleri nerede, hangi işi yapıyor olursa olsun aile büyüklerini mutlaka arayarak hayırlı cumalar dileyişini seyretmiş. Yazları şantiyede ayağında parlak sarı lastik çizmeler, kafasında kocaman hasır bir şapkayla gezerken işçilerin alay konusu oluşunu ve küçük kızının arabanın arka koltuğunda İngiliz kraliyetini aratmayacak hareketlerle halkı selamlayarak, utangaçlığı yüzünden hayatı boyunca yapamayacağı patlamayı böylelikle dışa vuruşunu seyretmiş. Can çekişen krem rengi Toros'uyla benzinliklere her girişinde pompalardan en az birine bindirmesine ramak kalışını, sürekli tretuvarlara çıkmak suretiyle ağaçlara çarpmasını, meyveyi sebzeyi elletmek istemeyen bir pazarcıyla her karşılaşmasında rahmetli babasının "50 kuruş fazla vereceğim, meyveleri kendim seçeceğim" demesini hatırlayışım seyretmiş.

Büyük kızı kayarken kolunu kırınca parasını kaç ayda biriktirdiği patenleri Çekirge'deki evin balkonunda paramparça edişini, ailesinin canına kastedecek biri çıkarsa diye yürürken sürekli kaldırımdan koparabileceği taş var mı diye bakınmasını, emek harcanıp pişirilmiş düşüncesiyle ni-

mete asla kusur bulmayışını seyretmiş. Anası gibi karısının da okuyamamasına hayıflanışını, babasınınki gibi hızla yükselen öfkesinin hızla dinmesini, kimseye asla küsmemesini, kan kussa kızılcık şerbeti içtim deyişini, ketumluğunu seyretmiş. Teknik Üniversite'den arkadaşlarıyla gittikleri tatillerde, kocasını pek bir kıskanan bir hanımın bu zaafını zorlayan esprileri neticesinde karıkocanın birbirine girmesiyle, arkadaşlarının onu susturmak amacıyla ağzını bağlamalarını seyretmiş.

Yılbaşlarında tombalada hile yapmayı aklından geçirerek sırıtışını, ancak yapmayışını, dil öğrenmeye doğuştan müthiş bir yatkınlığı oluşunu, babasıyla oynadığı iskambil oyunlarının tadını başka hiçbir oyunda bulamayışını, kendini şakacı tarafı itibariyle babasına, düzen düşkünlüğü itibariyle annesine benzetmesini seyretmiş. Yeni tanıştığı insanlara kendinden yaşça küçük olsalar bile hep siz diye hitap edişini, girdiği her çevrede insanlara kendini sevdirişini, hıdrellez ateşinden her atlayışında pantolonunun paçaları tutuştuğu halde bu eğlenceden vazgeçmeyişini seyretmiş. Neriman Altındağ'ın sesine hayranlık duyuşunu, babasının hayattayken evde kıldırdığı teravihleri özleyişini, kan görmeye dayanamayışını, gereksiz elektrik tüketiminden ısrarla kaçınmasını Adnan'ın, seyrederken seyrederken mayışan yüce Rabbimiz en yakınındaki melekten kendisine bulabildiği en büyük tencerede acı bir Türk kahvesi pişirmesini istemiş.

Adnan'ın hayatındaki güzel gelişmelerde mendillerine sarılan, Reşat'ın hamle ettiği her an soluklarını kaygıyla tutan meleklerine bakarken bile, Yaradan'ın "Bana dua edin, size cevap vereyim" diye buyurduğundan haberdar ve insanoğlu bir dolu türün soyunu kuruttuğundan aç biilaç yaşamaktan bitap bir kartalın, "Her canlının rızkını veren Allahım beni de gör" diye dua etmesi yüce Rabbimizin elbette kulağına çalınmış.

Ve Rabbimiz, bir alışveriş merkezindeki, işleri tıkırında bir *pet shop*'tan kaptığı hayli iri bir tosbağayı hemen kartalın yolu üzerine bırakmış. Kartal tosbağayı görüp de yüce Rabbimize şükürle avına doğru hamle ederken, yüce Rabbimizin de acı kahvesi gelmiş. Rabbimiz kahvesinden ilk yudumu alırken kartal da avını kapmış ve ikindi kahvaltısı yerine geçecek tosbağanın kabuğunu kıracak bir kaya aramaya koyulmuş. Açlık yüzünden düşen kan şekeri gözlerinin meşhur keskinliğine bir parça gölge düşürse de, aradığını çok geçmeden Yedigöller civarında bulmuş.

Bayram tatilini fırsat bilerek birkaç aile hem bayramı kutlamak hem de dinlenmek amacıyla o civardan bir ev kiralayan ve akşam yemeği için mangalı şimdiden yakmaya girişen bir adamı hemen oradaki büyükçe bir taşın üzerine oturmuş seyreden, çok yakından tanıdığınız bir ismin kafasını, bulunduğu yükseklikten kaya sanarak tosbağayı gagasının arasından salıvermiş ve tosbağa döne döne döne düşüp Yedigöller bölgesinin meşhur sessizliğinin içine ederek o kafanın tam tepesine düşmüş.

"Ops!" demiş yüce Rabbimiz, aslında yıllardır her dakika Adnan'ın ölümünü bekledikleri halde yine de boş bulunarak, şaşkınlıktan, gözleri olsa yuvalarından fırlayacak meleklerinin hayret nidalarını bastıracak bir sesle.

Melekler Adnan'ın öldüğü gün tam olarak kaç yaşında olduğunu anlama gayesiyle hararetle tartışırken, telaşa yer bırakmayan bir yürüyüşle girişe doğru ilerleyen yüce Rabbimiz ise, bu kerataya Reşat'ın sırasını çalmakla neyi amaçladığını sormayı ve sualine vereceği yanıta göre herhalde onu cennetine kabul etmeyi ya da cehennemine atmayı tasarlıyormuş.

Derken birden size dönüp şöyle buyurmuş: "Hangi anne yavrusunu ateşe atabilir? Hiçbir anne yüreği böyle bir ameli gerçekleştirmeye elvermez, değil mi? Pekiii, Rabbinizin kul-

larına duyduğu merhametin bir ananın yavrusuna duyduğu merhametten daha az olacağını size düşündüren nedir? Yokluk âleminin karanlığından varlık âleminin ışıklı tepelerine çıkardığım Adnan kulumu sevmemem hiç düşünülebilir mi?"

lafı uzatmak pahasına son bir söz...

Yanlış anlaşılmayacaksa eğer... *Ölü Reşat*'ı en çok babam okuyabildiği için mutluyum. Okurken birkaç da kahkaha attırabildiysem ona, ölsem de gam yemem.

Babama hep kıyak geçtiğimi söylese de annem şaka yollu, şu hayatta ruhuna en yakın bu insanın bir romana ilham verdiğini görmek sanırım onu da sevindirir. Bursa, Kapalıçarşı'dan aldığı daktiloyla, odamda komik bir ciddiyetle saçmasapan şeyler yazarken bile bana koca yazar muamelesi yapmasaydı, şimdi kim olurdum bilmiyorum. Annem sayesinde hayli mutluyum olduğum kişiden, yaptığım işten.

Babaannem Mürşide Tohumcu'yu çok özlüyorum; en çok da bana gösterdiği muhabbeti... Mehmet Dedemi de özlüyorum ve elbette hâlâ onun güzel kızı olduğumu düşünüyorum. Umarım ikisi de, bu roman aracılığıyla ben öldükten sonra bile, bir süre daha birilerinin zihinlerinde, onları gülümseterek yaşamayı sürdürürler.

Ancak (sıkı durun!) bütün bunlardan daha önemli bir şey var: Bugüne kadar yazdığım karanlık her satırı okumakta ısrarcı davranan ve gülümsemeyi çoklarından fazla hak eden güzel okuyucu, bu roman sadece sana... Umarım yıllardır gözlerini ve kalbini yorduğuna değmiştir... Yoksa varlığımın bir sebebi kalmaz...

Bursa'nın Kiremitçi Mahallesi'nde doğan Adnan isimli bir bebek mahallede olduğu kadar Tanrı'nın melekler katında da şaşkınlığa yol açar. Kesmeşeker olarak nam salmış, mahallenin sözünü hiç sakınmayan, külyutmaz kız kurusu, *Allah analı babalı büyütsün*'e geldiğinde malumu ilam eder:

Birilerinin sırasını çalmış ayol bu! İflah olmaz hiç.

Kesmeşeker'in kehaneti doğru çıkar ne yazık ki. Sırası çalınan ve ne bu dünyaya ne de diğer dünyaya ait olan, sadece istediği gözlere görünen Reşat, daha ilk günden başlayarak Adnan'ı ortadan kaldırmak için akla hayale gelmeyecek kazalar tertip eder. Elbette Azrail Efendimizden de fikir ve yardım alarak...

1940'lı yıllardan günümüze kadar uzanan, yer yer fantastik öğelerle yüklü, mizahi yönü ağır basan bir hikâye anlatıyor Aslı Tohumcu. *Ölü Reşat*, devreye Tanrı'nın ve meleklerinin de girmesiyle iyice renklenerek sürpriz bir finalle okuru şaşırtıyor.

Fotoğraf: Kerem Eryavuz (Instak.photography)

Aslı Tohumcu Aralık 1974'te Leverkusen'de doğdu, çocukluğu Bursa'da geçti. İngiliz edebiyatı öğrenimi gördü; çeşitli yayınevlerinde editörlük, televizyonda muhabirlik yaptı, kitap ekleri çıkardı. 2003'te *Abis*, 2006'da *Yok Bana Sensiz Hayat*, 2010'da *Şeytan Geçti* ve *Taş Uykusu* adlı kitapları yayımlandı. Çocuklar için *Üç, İkiii, Birr, Ateş!* (2012-2014) adlı öykü kitaplarını ve üç kitaplık *Bolbadim Günlükleri* (2013) dizisini kaleme aldı. *Radikal Kitap*'ta tanıtım yazıları yazdı. Tohumcu, kızıyla birlikte İstanbul'da yaşıyor.

ISBN 978-605-09-2212-7
sertifika no: 11940
DK DOĞAN